
မိတ်ဆက်

မှတ်စုတို အတွဲများသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့် နှင့်ဆက်စပ်သော နိုင်ငံတကာမှ လိုက်နာကျင့်သုံးသည့် အဓိက ကျသော ဥပဒေ စံနှုန်းများအား စာဖတ်သူများသိရှိ နားလည်စေရန် ရည်ရွယ်ပြုစုထားပါသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ သေချာပေါက် ကောင်းစွာ နားလည် သဘောမပေါက်သူများအား ရည်ရွယ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် စောင့်ကြည့် လေ့လာ သူများနှင့် ရှေ့နေများ မှ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမို ဆန်းပြား ရှုပ်ထွေးသော ဆက်စပ်မှုများ အား စိတ်ဝင်စား စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မှတ်စုတိုများအား ကျယ်ပြန့်စွာ နားလည် သိရှိ နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပြုစုစဉ်တွင် စာဖတ်သူများအား လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့် နှင့် ပတ်သက်၍ မျှတပြီး ပိုမိုအသေးစိတ်ကျသော အသိပညာ များကိုလည်း ပေးနိုင်အောင် စီမံ ထားသည်။

မှတ်စုတို တစ်ခုချင်းစီသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့် ပတ်သက်သည့် ကွဲပြားခြားနားသော အဓိက ဆိုလိုရင်း တစ်ခုချင်းစီကို ရှင်းလင်းပြောပြပေးသည်။ ပထမအချက်သည် ခေါင်းစဉ်တွင် ဖော်ပြထားသည့် အလျှောက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့်သည် လူ့အခွင့်အရေး ဖြစ်သည့် အကြောင်း နှင့် ဒုတိယအချက်မှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများအရ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့်ကို ကန့်သတ်၍ ရနိုင်သည့် အချက်များ ကို ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုသည်။ မှတ်စုတို အများစုသည် ပုံနှိပ်မီဒီယာ၊ ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာ နှင့် ပြည်သူပိုင်မီဒီယာ၊ ဂျာနယ်လစ်များ၊ မတူကွဲပြား ကြွယ်ဝစုံလင်သော မီဒီယာများ နှင့် အမှီအခိုကင်းသော ထိန်းကျောင်းမှုစံနှုန်းများ စသည်ဖြင့် ကွဲပြား ခြားနားသော မီဒီယာ ထိန်းကျောင်းရေးစံနှုန်း အပေါ်များစွာ စူးစိုက်ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို အာမခံခြင်း နှင့် ၎င်းရပိုင်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းတွေ့ရသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ ထိန်းကျောင်းမှုစံနှုန်း စသည့် ရပ်တည်ချက် နှစ်မျိုးစလုံးတွင် မီဒီယာထိန်းချုပ်မှုစံနှုန်းသည် အဓိကကဏ္ဍ ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ပြသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ လည်းကောင်း၊ သတင်းရယူခွင့် (သို့မဟုတ်) သတင်း လွတ်လပ်ခွင့်၊ ဒစ်ဂျစ်တယ် ရပိုင်ခွင့်များ အပေါ်၌ လည်းကောင်း ရာဇဝတ်မှုမြောက်သော ကန့်သတ်ချက်များနှင့် တရားမကြောင်း ကန့်သတ်ချက်များ အကြောင်း ရေးသားဖော်ပြထားသည့် မှတ်စုတိုများလည်း ရှိသည်။

နယ်ပယ်ခြင်း ဆက်စပ်လျှက်ရှိသည့် အဓိက အကြောင်းအရာများအပေါ် ပိုမိုပြည့်စုံသော လမ်းညွှန်မှုများ ထပ်မံဖြည့်စွက် ပေးရာတွင် ဤအကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်သော ကဏ္ဍများ၌ ဦးဆောင်နေရာမှ ပါဝင်သည့်ရင်းမြစ်များမှ ကိုးကားချက်များစွာကိုလည်း မှတ်စုတိုများတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ စာဖတ်သူများကို အကိုးအကားပြုထိုက်သော ကိုးကားချက်များ ကို လွယ်လွယ်ကူကူ လျှင်လျှင်မြန်မြန်ရရှိပြီး လုပ်ငန်းခွင်တွင် ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ မှတ်စုတစ်ခုချင်းစီ၏ အဆုံးတွင် အကြောင်းအရာအပေါ် ပိုမိုနားလည် သဘောပေါက်နိုင်ရန် ဆက်လက်ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်သည့် အခြားသော ရင်းမြစ် အကိုးအကားများ ထည့်သွင်းပေးထားသည်။

မှတ်တမ်းများကို ပုံနှိပ်ရန်နှင့် ရရှိနိုင်ပါသည်။ ပုံနှိပ်စာများအဖြင့်လည်းကောင်း၊ အွန်လိုင်းပေါ်တွင် အောက်ပါ လိပ်စာများ၌ www.law-democracy.org နှင့် www.mediasupport.org ရရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့အား တစ်ခုချင်း သီးသန့် ရပ်တည်နိုင်ရန် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ထုတ်လုပ်ထားသည့်အတွက် မှတ်တမ်းတစ်ခုချင်း လွတ်လပ်စွာလည်း သီးခြား ရယူနိုင်ပါသည်။ စာဖတ်သူများ အနေဖြင့် အဓိကကျသော အကြောင်းအရာ နှစ်ခု သုံးခုမျှသာ စူးစူးစိုက်စိုက် သိချင်ပါက မှတ်တမ်းအားလုံးဖတ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု မခံစားမိစေပဲ လွယ်ကူစွာ သိရှိနားလည်စေရန် ပြုလုပ်ပေးထားသည်။

ဥပဒေနှင့် ဒီမိုကရေစီ ဗဟိုဌာန နှင့် နိုင်ငံတကာ မီဒီယာ ထောက်ပံ့ကူညီရေး အဖွဲ့မှ ဤမှတ်တမ်းများ အား လူကြီးမင်းတို့ လွယ်လင့်တကူ ရရှိ ဖတ်ရှုနိုင်ပြီး လူကြီးမင်းတို့အတွက် အသုံးကျစေရန်၊ အကူအညီဖြစ်စေရန် မျှော်လင့်ပါသည်။ လူကြီးမင်းတို့၏ တုံ့ပြန်မှုများကို info@law-democracy.org နှင့် ims@i-m-s.dk တို့သို့ ပေးပို့နိုင်ပါသည်။

ပျော်ရွှင်စွာ ဖတ်ရှုပါ။

ခက်ဆစ်

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမေရိကန် သဘောတူညီချက် (သို့) ပဋိညာဉ်

ဆန် ဟိုဆေး သဘောတူညီချက်ဟုလည်း လူသိများသည်။ ၁၉၆၉ တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်များမှ လိုက်နာကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ် (၁၉၇၀ တွင် မဖြစ်မနေ လိုက်နာရန် ပြဌာန်းသည်)။

ထုတ်လွှင့်ခြင်း

ကြိုတင် စီစဉ်ထားသော အစီအစဉ်များအား အသံ သို့မဟုတ် အရုပ် ဖြင့်ဆက်သွယ်ဖော်ပြချက်များကို အစဉ်အလာအတိုင်း ပြည်သူများက ရေဒီယိုမှဖြစ်စေ၊ ရုပ်မြင်သံကြားမှဖြစ်စေ အဆက်မပြတ် ဖမ်းယူကြည့်ရှု နားထောင်ခြင်း။ ယခုအခါ ဒစ်ဂျစ်တယ် ကိရိယာ မျိုးစုံမှ ထုတ်လွှင့်ခြင်းများလည်း ပါဝင်သည်။

အကြောက်လွန်ခြင်း (သို့) တုံ့ကိဘာဝေ အကျိုးသက်ရောက်ခြင်း

ပိုမိုယေဘုယျကျသည့် ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ချက်များကြောင့် တိတိကျကျ ရည်ရွယ်ထားသည် ထက်ပိုလွန်၍ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုများအား ဟန့်တားသည့် အပြုအမူ၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးခံရခြင်း အန္တရာယ်မှ ရှောင်လွှဲရန် ပြည်သူများမှ ကန့်သတ်ချက် စည်းမျဉ်းများမှဝေးရာသို့ ကောင်းစွာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဦးတည်ရန် လုံ့လစိုက်ထုတ်ခြင်းကြောင့် အဓိကသက်ရောက်မှုမှာ တရားဝင် ကန့်သတ်ထားသည် ထက်ပိုလွန်၍ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေခဲ့သည့် ပြောကြားချက်များဖြစ်သည်။

ဥပဒေပကောင်စီ

၂၀၁၄ ဇွန်လ တွင် အဖွဲ့ဝင် ၄၇ နိုင်ငံရှိနေသော ဥပဒေပအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အဓိက အကြောင်းအချက်များ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အားပေးရန် ရည်ရွယ်သည့် အစိုးရများ အဖွဲ့အစည်း

နိုင်ငံတကာလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေ

အခြေခိုင်ပြီးသော နိုင်ငံများ၏ အလေ့အထများမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေ။ အခြေခံအတွေးအခေါ်မှာ အချို့သောစည်းမျဉ်း နိယာမများသည် အများမှ သဘောတူလက်ခံထားခြင်းဖြစ်ပြီး တရားဝင်ချုပ်ဆိုထားသော ပဋိညာဉ်များ ကင်းမဲ့နေသည့်တိုင် ၎င်းသည် နိုင်ငံများအားလုံးအပေါ် တရားဝင် ချုပ်နှောင်နိုင်စေသည်ဟု ယူဆနိုင်သည့် ဥပဒေ။

အချက်အလက် စွဲမြဲမှတ်သားခြင်း

ရံဖန်ရံခါ တစ်ကိုယ်ရေသာသာ၊ တစ်ခါတရံ အင်တာနက် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအပေါ် ဥပဒေလိုအပ်ချက်အရ ပြဌာန်းသည့် အချက်အလက် မော်ကွန်းများ၏ မူလအခြေအနေကို ထိန်းသိမ်းခြင်း

ဒီမိုကရေစီ

နိုင်ငံသားအားလုံး အညီအမျှ မဲပေးခွင့် (သို့မဟုတ် ပါဝင်နေခြင်း) ကို အခြေခံထားသည့် ပုံမှန်ရွေးကောက်ပွဲမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံသားများက လွှဲလွယ်စွာ ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည် နှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ နှင့်ဖွဲ့စည်းထားသော အစိုးရ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် နိုင်ငံသားများ တိုက်ရိုက်ပါဝင် စီစဉ်နိုင်သည့် အပြားပြားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပါဝင်သည့်အစိုးရ။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ ခုံရုံး

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ကို အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် ဥပဒေ ကောင်စီအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအကြား လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ စွပ်စွဲခံရခြင်းအပေါ် ကြားနာခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ခြင်း အတွက်တာဝန်ရှိသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ခုံရုံး။

ဖော်ပြချက်များ

(အင်တာနက်မှ တစ်ဆင့် နှုတ်အားဖြင့် (သို့မဟုတ်) မော့စ် သင်္ကေတ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် တို့ကဲ့သို့စသည့်) မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့်မဆို သတင်းများ (သို့မဟုတ်) အတွေးအမြင်များ ရှာဖွေခြင်း၊ လက်ခံခြင်း၊ မျှဝေခြင်း (ဆက်သွယ်ရေး)တို့ ပါဝင်သည့် လုပ်ရပ်။

လူ့အခွင့်အရေး

လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ ဇာတိ သို့မဟုတ် အခြား မည်သည့်အခြေအနေ ဖြစ်စေ ခွဲခြားမှုမရှိပဲ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူသားအားလုံး အပေါ် မျှမျှတတ အကျိုးသက်ရောက်စေသည့် အကြွင်းမဲ့ အခြေခံ အခွင့်အရေး။

အမေရိကတိုက်လုံးဆိုင်ရာ လူ့ အခွင့် အရေးခုံရုံး

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမေရိကသဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ကို အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ဤခုံရုံး၏ တရားစီရင်မှုများကို လက်ခံသည့် နိုင်ငံများအကြား လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ စွပ်စွဲခံရခြင်းအပေါ် ကြားနာခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ခြင်း အတွက်တာဝန်ရှိသည့် လွှဲလွယ်ပြီး အမှီအခိုကင်းသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ခုံရုံး။

အရပ်သားနှင့် နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်များ နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ် စာချုပ်

အရပ်သားနှင့် နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်များ အပြားပြားကို အာမခံသည့် တရားဝင် သဘောတူညီချက် ပဋိညာဉ် စာချုပ်။ ၂၀၁၄ ဇွန်တွင် ဤစာချုပ်ကို သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးသည့် နိုင်ငံပေါင်းမှာ ၁၆၈ နိုင်ငံပင် ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ (ဝါ) နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

တစ်နိုင်ငံနှင့် အခြားတစ်နိုင်ငံ သို့တည်းမဟုတ် နိုင်ငံတွင်း အခြား စီမံခန့်ခွဲမှုရေးရာများ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံများအပေါ် တရားဝင် ချည်နှောင်ထားသည့် တရားဥပဒေများ အတွဲ။ ဤဥပဒေများသည် သဘောတူစာချုပ်များ၊ ပဋိညာဉ်များ မှ ရှင်သန်ဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ သို့မဟုတ် အခြေခိုင်ပြီးသော နိုင်ငံများ၏

လိုက်နာကျင့်သုံးသော အလေ့အထများမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေများ ဟု လူသိများသည်။

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များ

အလွန်အမင်း ယုံကြည်လောက်သော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူမှုများ (သို့မဟုတ်) တရားဝင် တာဝန်ခံစေမှုများ အစုံ၊ အတွဲ။ ၎င်းစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များသည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေလေ့လာ သုံးသပ်ချက်များနှင့် နိုင်ငံတကာအထူး ပြဌာန်းချက်များ (သို့မဟုတ်) အရပ်သား ဦးဆောင် အဖွဲ့အစည်းများ တို့ကဲ့သို့သော ဩဇာ အာဏာရှိသူများ၏ စံနှုန်းသတ်မှတ် ဖော်ပြချက်များ တို့အပါအဝင် အကွဲကွဲ အပြားပြားသော ရင်းမြစ်မျိုးစုံမှ ဆင်းသက်လာသည်။

အင်တာနက်

ကမ္ဘာအနှံ့ ဆက်သွယ်ဖြန့်ကျက်ထားသော ကွန်ပျူတာ ကွန်ယက်၊ ၎င်းသည် ကွန်ပျူတာ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ဆက်သွယ် ချိတ်ဆက်ပေးပြီး ကွန်ပျူတာလုပ်ငန်းသုံး ပရိုဂရမ် အများအပြား အချင်းချင်း ဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူချောမောစေသည်။ လူသိအများဆုံးမှာ World Wide Web ဖြစ်သည်။

အထူး သတင်းထောက်များ ပူးတွဲ ကြေငြာချက်

အင်တာနက်တွင် လွပ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့် သို့မဟုတ် ဂျာနယ်လစ်များ လုံခြုံဘေးကင်းရေး စသည့်ဖြင့် ကွဲပြားသော အကြောင်းအရာ တစ်ခုစီကို နှစ်စဉ် စူးစိုက် ဖော်ပြထားသည့် လွပ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော နိုင်ငံတကာ အထူး လုပ်ပိုင်ခွင့်များ စသည်အားဖြင့် နှစ်စဉ် ပူးတွဲ ထုတ်ပြန်ချက်များ။ ၎င်းထုတ်ပြန်ချက်များကို ဥပဒေနှင့် ဒီမိုကရေစီဗဟို နှင့် ပုဒ်မ ၁၉ တို့၏ အကူအညီဖြင့် မူကြမ်းရေးဆွဲထားပြီး လွပ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့် စံနှုန်းများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ဦးဆောင်လမ်းပြ ထုတ်ပြန်ချက်များ ဖြစ်သည်။

ကွန်ယက် ဘက်မလိုက်ဝါဒ

ကိရိယာများ၊ ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာ၊ ရေးသားသူ၊ မူလဇာစ်မြစ် နှင့်/သို့မဟုတ် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာ၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဝန်ဆောင်မှု သို့မဟုတ် လိုက်နာကျင့်သုံးရေး တို့အပေါ် အခြေပြုသည့် အင်တာနက် အချက်အလက်များနှင့် လမ်းကြောင်းများ၏ ပြုမူဆက်ဆံပုံများတွင် ဘက်မလိုက် ခွဲခြားခြင်းကို တားမြစ်ကန့်သတ်ထားသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ။

ကြိုတင် ဆင်ဆာဖြတ်ခြင်း

ဖော်ပြချက် တစ်စုံတစ်ခုအပေါ် တားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်း၊ အစဉ်အဆက် အထင်ရှားဆုံးမှာ သတင်းစာများ မထုတ်ဝေမှီ ဆင်ဆာဖြတ်တောက်ခြင်း။ ဤစံနှုန်းများအား လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်းအပေါ်

တရားမျှတမှုရှိသည့် ကန့်သတ်ချက်များအဖြစ် သတ်မှန်ရန်မှာ အလွန်ခဲယဉ်းသည်။ ကြိုတင်
ကန့်သတ်ချက်အဖြစ် ထင်ရှားသည်။

ပြည်သူ့ အကျိုးအမြတ်

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကျယ်တဝင့် ရေးသားဖော်ပြချက်များ အတွက်မူ အလွန်အရေးပါလှသည့် ရှုပ်ထွေးပြီး
ကဏ္ဍများစွာကို ကိုယ်စားပြုသည့် အသုံးအနှုန်း။ ပြည်သူ့အကျိုးအမြတ်ကို နောက်ဆက်တွဲ
စွမ်းဆောင်မှုအဖြစ်သာ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်းသည် အခြေအနေ အရပ်ရပ်
အပေါ်မူတည်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထူးခြားသော အပြုအမူတစ်ခု နောက်မှလိုက်ပါပြုလုပ်ပါက
လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး အကျိုးအမြတ် တစ်သိကြီးရမည်ဟူသော ထင်မြင်ယူဆချက်အားဖြင့်သာ
ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နားလည်သဘောပေါက်သည်။

ရာထူးသက်တမ်း အာမခံ

စွမ်းဆောင်ရည်မရှိခြင်း သို့မဟုတ် လာဘ်စားခြင်း တို့ကဲ့သို့သော တရားဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သော
အကြောင်းပြချက်များကဲ့သို့သော အများအားဖြင့် ပြသရန် လိုအပ်သည့် ချုပ်ချယ် ကန့်သတ်ထားသည့်
အခြေအနေတစ်ခုခုနှင့် ကြိုကြိုက်သည့်အခါ တစ်ခါတစ်ရံ တိကျသော အချိန်ကာလ
သတ်မှတ်ချက်တစ်ခုအတွက် သတ်မှတ်ထားသော ရာထူး (သို့မဟုတ်) တာဝန် တစ်ခုမှ ဖယ်ရှားခြင်းမှ
အကာအကွယ်ပေးခြင်း။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော နိုင်ငံတကာ အထူး လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

အမည်အားဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခြင်းနှင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူး
အစီရင်ခံသူ၊ OSCE ကိုယ်စားပြု မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်း OAS အထူး
အစီရင်ခံသူ၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်း အပေါ် လူသားနှင့် ပြည်သူပြည်သားများ အခွင့်အရေး
အထူးအစီရင်ခံသူ အာဖရိက ကော်မရှင် ဟူ၍ မျက်မှောက်တွင် အထူး လုပ်ပိုင်ခွင့်ရထားသော
အဖွဲ့အစည်းလေးခု ရှိသည်။

ရေဒီယို၊ တယ်လီဖုန်း၊ ကြေးနန်း၊ တယ်လီဗွီးရှင်းတို့နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း (တယ်လီ ကွန်ယူနီကေးရှင်း)

အထူးသဖြင့် လျှပ်စစ် အချက်ပြမှုများ သို့မဟုတ် လျှပ်စစ် သံလိုက်လှိုင်းများမှတစ်ဆင့် အကွာအဝေး တစ်ခု၌
ပွိုင့် တစ်ခုမှ တစ်ခု သို့မဟုတ် ပွိုင့်ပေါင်းများစွာ နည်းပညာ အကူအညီဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း စံနှစ်။
အင်ဂျင်တယ်နည်းပညာကို အခြေခံသည့် နည်းပညာဆုံမှတ်တစ်ခုသည် အသံလွှင့်ခြင်း။

ရုပ်မြင်သံကြားဆက်သွယ်ရေး၊ အင်တာနက် နှင့် အခြား ဒစ်ဂျစ်တယ် ဆက်သွယ်ရေးပုံစံများ စသည်တို့အကြား အတားအဆီးများအားလုံးကို ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်သည်။

တောင်

သင်္ကေတစံနစ် နည်းပညာ ကို အသုံးပြုသည့် ကွန်ပျူတာ ပရိုဂရမ်၊ ၎င်းပရိုဂရမ်သည် အသုံးပြုသူများအား ဝက်ဘ် ပေါ်တွင် အမည်ဖော်ပြခြင်းမပြုပဲ ရှာဖွေ၊ လျှောက်ကြည့်ခွင့် ပေးသည်။

Transitional (or emerging) democracy: A political unit (generally a State) which is in the process of establishing and strengthening democratic institutions, particularly where the prior form of government was undemocratic.

ဒီမိုကရေစီသို့ အကူးအပြောင်း (သို့မဟုတ်) ဒီမိုကရေစီ ပေါ်ထွက်လာခြင်း

အထူးသဖြင့် ယခင် အစိုးရသည် သည် ဒီမိုကရေစီဆန့်ကျင်သော အစိုးရဖြစ်ပါက ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့အစည်းများ တည်ထောင်ခြင်း နှင့် အားပေးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ လုပ်ဆောင်သည့် နိုင်ငံရေး အဖွဲ့ (ယေဘုယျဆိုလျှင် နိုင်ငံတော်အစိုးရ)

Tshwane အခြေခံ သဘောတရားများ

အမျိုးသား လုံခြုံရေးဟူသော ပညတ်ချက်အောက်၌ လျှို့ဝှက်ထားခြင်း၏ သင့်လျော်သော ပမာဏ ကန့်သတ်ချက် အပေါ် အရပ်ဖက် လူမှု အဖွဲ့အစည်း၊ အစိုးရနှင့် လုံခြုံရေး ကဏ္ဍများမှ ဦးဆောင် ကိုယ်စားလှယ်များက ဖွံ့ဖြိုးအောင် ပြုပြင်တည်ဆောက်ထားသည် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ။

ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီ

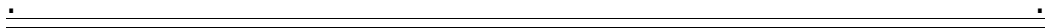
အမှုကိစ္စများ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း နှင့် နိုင်ငံနှင့်လိုက်လျောညီထွေ ပုံမှန် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း ကို တာဝန်ခံပြုလုပ် ဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင် အရပ်သားနှင့် နိုင်ငံရေးရပိုင်ခွင့် များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်စာချုပ်ကို နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေး ကိုစောင့်ကြည့် ထိန်းကျောင်းရေး တာဝန်ယူထားသည့် ကမ္ဘာ့အနှံ့မှ အမှီအခိုကင်းသည့် အထူးကျွမ်းကျင်သူ ၁၈ယောက် ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့။

တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေငြာချက်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးများ၏ အခရာဖြစ်သော ကုလသမဂ္ဂထုတ်ပြန်ချက်များ။ အထွေထွေ ပြဌာန်းချက် အဖြစ် ၁၉၄၈တွင် လိုက်နာကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ထုတ်ပြန်ကြေငြာသည့် ရပိုင်ခွင့် အများအပြားကို နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေ အဖြစ် တရားဥပဒေ၏ အားပေးမှုများ ရရှိနေပြီ ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ယူဆထားသော်လည်း နိုင်ငံများအပေါ် တရားဝင် ဥပဒေအရ ချည်နှောင်မှုများ မရှိပေ။

လမ်းညွှန်မှတ်စု - ၁ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်သောလွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် အခြေခံအကျဆုံးလူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြေခံ ရပိုင်ခွင့် ဥပဒေ Bill of Rights အားလုံးနီးပါးတွင် ထည့်သွင်း အာမခံချက်ပေးထားသည်။ ထိုအခွင့်အရေးသည် လူသားဖွံ့ဖြိုးမှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ တစ်ကိုယ်ရေဆန္ဒပြည့်ဝမှုနှင့် အမှန်တရားရှာဖွေ ဖော်ထုတ်မှုများ အားလုံးအတွက် အခြေခံဖြစ်ပြီး ဒီမိုကရေစီနှင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကောင်းများဖြစ်လာစေရန် အတွက် တင်ကူး လိုအပ်ချက်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ပြိုင်ဆိုင်နေကြသော နိုင်ငံရေးပါတီများအကြားလွတ်လပ်သော အငြင်းအခုံများပြုလုပ်ခြင်း၊ အာဏာပိုင်များနှင့် ပတ်သက်သောမကျေနပ်ချက်များကို နိုင်ငံသားများ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခြင်းနှင့် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒအသစ်များကို လေ့လာဆန်းစစ် စောင့်ကြည့်ခြင်း စသောကိစ္စရပ်များ အားလုံးအတွက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်ရှိခြင်းကြောင့် အစိုးရ၏ အရည်အသွေးမြင့်တက် စေသည်။ အာဏာပိုင်များအရည်အချင်းပြည့်ဝပြီး ရိုးသားမှုရှိစေရန်၊ အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို နိုင်ငံသားများ ငြင်းခုံဆွေးနွေးခြင်း၊ ဝေဖန်ကန့်ကွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်စေရန်အတွက် အာမခံပေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အတွေးခေါ်များ လွတ်လပ်စွာစီးဆင်းခြင်း မပြုနိုင်သောအခါတွင် ဒီမိုကရေစီ၏ တန်ဖိုးများ ခြိမ်းခြောက်ခံရမည်ဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်၏ အရေးပါမှုအရေးပါကြောင်းကိုတစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အသိအမှတ် ပြုရသည်။ မေလ ၃ ရက်နေ့တွင်ကျရောက်သောသတင်းလွတ်လပ်ခွင့်နေ့တွင် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန်နှင့် ယူနက်စကိုမှ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး အီရီနာပိုကိုဗာတို့ ပူးတွဲထုတ်ပြန်သောကြေညာချက်သည် ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သည်။

ယခုနှစ်မှာ ကမ္ဘာ့အသိုင်းအဝိုင်းအနေနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်ကုန်ဆုံးမည့် ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များနှင့်ဆက်စပ်ပြီးရေရှည်တည်တံ့မည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ရေရှည်အစီအစဉ်များချမှတ်ရန် အခွင့်ကောင်း ကိုရရှိချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အလမ်းမှာ မျိုးဆက်တစ်ဆက်အတွင်းတစ်ကြိမ်သာရမည့် အခွင့်အလမ်းလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ်များကိုအောင်အောင်မြင်မြင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ကမ္ဘာပေါ်ရှိလူအားလုံးသည် လွတ်လပ်စွာ

တွေးခေါ်ယူဆခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တည်းဟူသော အခြေခံရပိုင်ခွင့်များကို ရရှိဖို့ လိုအပ်သည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်များမှာဒီမိုကရေစီ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ အတွက်လည်း အခြေခံကျသည်။ ယင်းအချက်များသည် လူသားဂုဏ်သိက္ခာ၊ လူမှုတိုးတက်မှုနှင့် လူတိုင်းအကျိုးဝင်သော ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့အတွက် မရှိမဖြစ်အရေးပါသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များ အားလုံး တွင် အသိအမှတ်ပြုထည့်သွင်းထားသည်။ အထင်ရှားဆုံးမှာ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ ညီလာခံကြီးကတစ်ညီတညွတ်တည်းသဘောတူပြီးထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း UDHR ပင်ဖြစ်သည်။ UDHR သည်လက်မှတ်ရေးထိုးသော နိုင်ငံများအတွက် မဖြစ်မနေလိုက် နာဆောင်ရွက်ရန် ဥပဒေအရတာဝန်ရှိမနေသော စာချုပ်တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ထိုကြေညာချက်တွင် အပိုဒ် ၁၉ တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် မဖြစ်မနေလိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် နိုင်ငံတကာထုံးတမ်း ဥပဒေတစ်ခုအဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံထားကြသည်။ အပိုဒ် ၁၉ မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ရှိသည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်တွင် အနှောင့်အယှက် တစ်စုံတရာမရှိပဲလွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ယုံကြည်နိုင်ခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကိုမည်သည့် မီဒီယာများတွင်မဆိုနယ်နိမိတ်အကန့်အသတ်များ မရှိပဲလွတ်လပ်စွာ ရှာဖွေ ခွင့်၊ လက်ခံရရှိခွင့်နှင့် လွှဲပြောင်းခွင့်များရှိရမည်။

အလားတူပြဌာန်းချက်များကို အရပ်သားနှင့် နိုင်ငံရေးရပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် International Covenant on Civil and Political Rights ၏ အပိုဒ် ၁၉ တွင်လည်းတွေ့နိုင်သည်။ ထိုသဘောတူစာချုပ်ကိုလက်ရှိအချိန် (၂၀၁၄ ဇူလိုင်လ) အထိနိုင်ငံပေါင်း ၁၆၈ နိုင်ငံကသဘောတူလက်မှတ် ရေးထိုးထားပြီးဖြစ်သည်။

၁။ လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်ရှိရမည်။

၂။ လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ရှိသည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်တွင် သတင်းအချက် အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကိုမည်သည့် မီဒီယာများတွင်မဆိုနယ်နိမိတ်အကန့်အသတ်များမရှိပဲလွတ်လပ်စွာရှာဖွေခွင့်၊ လက်ခံရရှိခွင့်နှင့် လွှဲပြောင်းခွင့်များရှိရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် နှုတ်ပြောစကား ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အရေးအသား၊ ပုံနှိပ်မှုနှင့် အခြားသောအနုပညာပုံစံတစ်မျိုးမျိုးသို့မဟုတ် ကြားခံမီဒီယာတစ်မျိုးမျိုးတို့ကို စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်ပြီး အသုံးပြုနိုင်သည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုဒေသဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်များတွင်လည်းထည့်သွင်းထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လူသားနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာအာဖရိကန်ချာတာ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အမေရိကန် ကွန်ဗင်းရှင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥရောပကွန်ဗင်းရှင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုနှင့် နည်းပညာအရ ကွာခြားမှုတစ်ချို့ရှိနေသော်လည်း ပုဒ်မ ၁၉ တွင် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ယုံကြည်ခွင့်ကိုလည်း ထည့်သွင်းပြဌာန်း ထားသည်။ အရေးကြီးသော ကွဲပြားချက်မှာ

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင် အကန့်အသတ်များရှိနိုင်သော်လည်း လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ယုံကြည် ခွင့်မှာမူ အကြွင်းမဲ့ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်အနေနှင့် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်ကို ဥပဒေကြောင်းအရ တရားဝင် ကန့်သတ်ခွင့် လုံးဝမရှိပါ။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် ကျယ်ပြန့်ပြီးသက်ရောက်မှု မျက်နှာစာ များစွာရှိသည်။ ပထမအချက် အနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး စံတစ်ခုအနေနှင့်လည်းကောင်း ပုဒ်မ ၁၉ တွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် လူတိုင်းလူတိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ လူတစ်ဦး၏ လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ လိင်ရွေးချယ်မှု၊ ဘာသာစကား၊ လူမှုနောက်ခံနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့ အပါအဝင် အခြားမည်သည့် အကြောင်းများကြောင့်မှ ခွဲခြားကန့်သတ်မှုမပြုရပါ။

ဒုတိယအချက်မှာ ယင်းလွတ်လပ်ခွင့်တွင် သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းအမျိုးအစားများ အားလုံးကို လွတ်လပ်စွာ ဖလှယ်ဆက်သွယ်ခွင့် ပင်ဖြစ်သည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် အများလက်ခံနိုင်၍ လေးစားမှုခံရနိုင်သော စကားများအပြင် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်ပြီး ရုန်ရင်းကြမ်းတမ်းသော စကားများပါ ပါဝင်သည်။ အမှန်စစ်စစ်တွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်၏ အခြေခံအနှစ်သာရ တစ်ခုမှာ လူကြိုက်မများနိုင်သော ထုတ်ဖော်ပြောကြားမှုများကို လွတ်လပ်စွာလုပ်နိုင်ရန် ကာကွယ်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကို ဟန်ဒီဆိုက်နှင့် ဗြိတိန်နိုင်ငံအကြား ဖြစ်ပွားသည့် အမှုတွင် ဥပရောပ လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ တရားရုံး ၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုကြည့်၍ သိနိုင်သည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် လက်ခံနားထောင်သူတို့ကြိုက်နှစ်သက်သည့် သတင်းနှင့်စိတ်ကူး စိတ်သန်းများနှင့်သာ သက်ဆိုင်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတော်ကိုသို့မဟုတ် လူထုအတွင်းမှ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို ဖော်ကားသည့် သဘောသက်ရောက်သော၊ ခြောက်ခြားစေသော၊ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသော ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်များလည်း ပါဝင်သည်။ ထိုရပိုင်ခွင့်များသည် ဗဟုဝါဒ၊ မတူကွဲပြားမှုများကို သည်းခံနိုင် ခြင်းနှင့် စိတ်သဘောထားကြီးခြင်း တို့အတွက် လိုအပ်ချက်များဖြစ်ပြီး ယင်းတို့မရှိပါက ဒီမိုကရက်တစ်လူ့ အဖွဲ့အစည်း ဆိုသည်မှာလည်း ရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

တတိယအချက်မှာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် မည်သည့် ကြားခံမီဒီယာကိုသုံးသည် ဆိုသည့် အချက်နှင့် သီးခြားကင်းလွတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့အထဲတွင် ရုပ်သံလွှင့်ခြင်း၊ သတင်းစာ၊ အင်တာနက်၊ လူထုဆွေးနွေးမှု၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သုတေသနနှင့် စကားပြော ဆက်သွယ်ခြင်းများလည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

စတုတ္ထအချက်မှာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် မိမိဖက်မှ သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူး စိတ်သန်းများကို ထုတ်ဖော်ဆက်သွယ်ခြင်း (လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခြင်း) သာမက အခြားသူများထံမှ သတင်း အချက်အလက်များကို ရှာဖွေခွင့်နှင့် လက်ခံရရှိခွင့်များလည်း ပါဝင်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရလျှင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် လူတစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏ စုပေါင်းအသိဉာဏ် အတွင်းပေါင်း ထည့်ဖြည့်ဆည်းခွင့် ရသည့်အပြင် အကျယ်အပြန့် တည်ရှိနေသော သတင်းအချက်အလက်များ၊ အတွေးအခေါ်များ ကိုလက်ခံသိရှိခွင့်လည်း အကျုံးဝင်သည်။ ယင်းအချက်သည် အသက်တမျှအရေးပါပြီး

မီဒီယာ ဗဟုဝါဒ (မီဒီယာပေါင်းစုံထွန်းကားခြင်း) နှင့် အစိုးရ သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းခံပိုင်ခွင့် စသည်တို့၏ အခြေခံ ဖြစ်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့်ဆိုင်သော ပဉ္စမအချက်မှာ နိုင်ငံတော်သည် ထိုလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက် ပြီးစောင့်ထိန်းရမည့်တာဝန် (Negative) နှင့် ဖြည့်ဆည်းရမည့်တာဝန် (Positive) ဟူ၍ နှစ်မျိုးစလုံး ရှိနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စောင့်ထိန်းရမည့်အပိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်အရ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အတွေးအခေါ်များကို လွတ်လပ်စွာရှာဖွေခြင်း၊ လက်ခံရရှိခြင်းနှင့် ဖလှယ်ဆက်သွယ် ခြင်းတို့တွင် နိုင်ငံတော်အနေနှင့် တစ်စုံတရာ နှောင့်ယှက်ဟန့်တားခြင်း မပြုမိအောင် စောင့်ထိန်းရမည့် တာဝန်ရှိသည်။ အကယ်၍ မဖြစ်မနေ ဟန့်တားမှုတစ်စုံတရာ ပြုလုပ်လိုပါကလည်း နိုင်ငံတကာဥပဒေများမှ ခွင့်ပြုထားသည့် အကန့်အသတ် အတွင်းမှသာ ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ ဖြည့်ဆည်းရမည့်အပိုင်းတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ်များ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းခြင်းကို အားပေးသော ဝန်းကျင်တစ်ခုကို ဖန်တီး ပေးဖို့လိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို လွတ်လပ်စွာ တောင်းခံရရှိခွင့်ပေးသော ဥပဒေများပြဌာန်းပေးခြင်း၊ လွတ်လပ်ပြီးအောင်အဖွဲ့ကင်းသော မီဒီယာ များ ထွန်းကားရေး အတွက် လိုအပ်သော ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သည်။

နံပါတ်ခြောက်အနေနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို နယ်စည်းကလေး သတ်မှတ်ခြင်း မပြုရပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံရပ်ခြား တိုင်းပြည်များမှ သတင်းအချက်အလက်များကို အသံလွှင့်ဌာနများ၊ သတင်းစာများ၊ အင်တာနက်အပါအဝင် နိုင်ငံရပ်ခြားမှ တစ်စုံတစ်ဦးနှင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်ခြင်းစသော နည်းလမ်းအားလုံးဖြင့် လက်ခံရရှိခွင့် ရှိခြင်းဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ယုံကြည်ခွင့်ကဲ့သို့ အကြွင်းမဲ့ လွတ်လပ်ခွင့် မဟုတ်ပေ။ ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံထားသည်မှာ အချို့သောပုဂ္ဂလိကအကျိုးစီးပွား၊ အများ ပြည်သူအကျိုးစီးပွားများနှင့် ယှဉ်လာလျှင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ် နိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေများက ထိုသို့ကန့်သတ်မှုကို တရားဝင် ခွင့်ပြုမီ အဆင့်သုံးဆင့်ပါဝင်သော တင်းကျပ်သည့် ကြောင်းကျိုးစစ်ဆေးမှုကို ဖြတ်သန်းဖို့လိုကြောင်း သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားသည်။ (မှတ်စု-၂ ကိုကြည့်ပါ)

နိုင်ငံအများစုသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံကြပြီး နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ပြည်သူ လူထုအတွင်း သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ်များ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဖလှယ်ခြင်း ကိုအား ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားလေ့ ရှိသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတိုင်းလိုလိုမှာပင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့် အရေး စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်သောဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရှိနေတတ်သည်။ မထုတ်ဝေမီ ကြိုတင်ဆင်ဆာတင်ရသောစနစ်မှ တားမြစ်ကန့်သတ်ထားသော အကြောင်းအရာများကို ဖြန့်ဝေပါက ပြင်းထန်သော ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ခြင်းထိ စသည်တို့သည် အစိုးရအနေနှင့် မီဒီယာများ၊ ပြည်သူများနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီအပေါ် အပြည့်အဝ ထိန်းချုပ် ခွင့်ရှိနေစေပြီး လွတ်လပ်စွာ သတင်းရယူခွင့်ကို

တားမြစ်ဖယ်ရှားခြင်းနှင့် အကြောင်းအရာများကို လွတ်လပ်စွာ ဖော်ပြခွင့်မရှိအောင် တားမြစ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်အောင် ဖန်တီးပေးသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတိုင်းသည် သူတို့၏ ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာများနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သည့် အလေ့အထများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် မိမိတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပါ အခြေခံ ပြဌာန်းချက်များနှင့် ကွဲလွဲခြင်းမရှိစေအောင် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ဖို့လိုသည်။ အထူးသဖြင့် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းစ နိုင်ငံများတွင် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအရ တရားမဝင်သော တားမြစ်ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေများရှိနေတတ်ပြီး ယင်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကို ကြီးစွာအနှောက်အယှက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေသည်။

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- *Universal Declaration of Human Rights*, UN General Assembly Resolution 217A(III) of 10 December 1948: www.un.org/en/documents/udhr/.
- *International Covenant on Civil and Political Rights*, UN General Assembly Resolution 2200A(XXI) of 16 December 1966, in force 23 March 1976: www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx.
- UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, 12 September 2011, CCPR/C/GC/34: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f34&Lang=en.
- Case Law databases:
 - African Commission on Human and Peoples' Rights: <http://www.achpr.org/communications/>
 - European Court of Human Rights: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{"documentcollectionid2":\["CASELAW"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx#{)
 - Inter-American Court of Human Rights: <http://www.corteidh.or.cr>
 - UN Human Rights Committee: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=8&DocTypeID=17

လမ်းညွှန်မှတ်စု- ၂ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကိုတားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်း

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် အခြေခံအကျဆုံး လူ့အခွင့်အရေးတစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများအရ ယင်းကိုအကြွင်းမဲ့ရပိုင်ခွင့်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပဲသင့်လျော်သော အကြောင်းတရားများ ရှိလျှင် တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းခံရနိုင်သည်ဟုသတ်မှတ်ထားသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့်ကို တားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်းသည် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်ခြင်း ရှိမရှိစစ်ဆေးနိုင်သော ဆန်းစစ်ချက်ကို အရပ်သားနှင့် နိုင်ငံ ရေးရပိုင်ခွင့် များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်စာချုပ်၏ အပိုဒ် ၁၉ (၃) တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ယခုအခန်း၏ အပိုဒ် ၂ တွင်ဖော်ပြထားသော အခြေခံရပိုင်ခွင့်ကိုကျင့်သုံးရာတွင် ယင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အထူးဝတ္တရားများနှင့် တာဝန်ခံမှုများ ပါဝင် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုရပိုင်ခွင့်သည်အချို့သော အခြေအနေများတွင် ကန့်သတ်ခြင်းခံရနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ ကန့်သတ်ခြင်းသည် ဥပဒေကြောင်းအရ သတ်မှတ်ထားသည့် အောက်ဖော်ပြပါ အချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရန် လိုအပ်သည်။

- (က) အခြားသူများ၏ အခြေခံရပိုင်ခွင့်များနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကိုလေးစားရန် လိုအပ် သောအခါ
- (ခ) အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ သို့မဟုတ် ပြည်သူလူထုတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး၊ သို့မဟုတ် အများပြည်သူကျန်းမာရေးနှင့် ပြည်သူ့ကျင့်ဝတ်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ် သောအခါ

ဤဆန်းစစ်ချက်သည် ကျဉ်းမြောင်းစွာ ကန့်သတ်လက်ခံထားသော အခြေအနေများနှင့် တိကျသည်။

ICCPR အခန်း၁၉ နှင့်ပတ်သက်သော ၂၀၁၁ စက်တင်ဘာ၊ ယေဘုယျမှတ်ချက် အမှတ် ၃၄ တွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက အောက်ပါ အတိုင်းဖော်ပြထားသည်။

အပိုဒ် ၃ တွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ကန့်သတ်နိုင်သော အထူးအခြေအနေများကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပြီး ယင်းအခြေအနေများဖြစ်ပွားကြောင်း သေချာမှသာ ကန့်သတ်ချက်များကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ထိုကန့်သတ်ချက်များသည် ဥပဒေ နှင့် ညီညွတ်ရမည်။ အပိုဒ် ၃ အပိုဒ်ခွဲ (က) နှင့် (ခ) တို့တွင်ဖော်ပြထားသော အခြေအနေတစ်ခုခုကျရောက်မှသာ ကန့်သတ်ချက်များကို ထုတ်ပြန် ဆောင်ရွက် နိုင်သည်။ ထိုကန့်သတ်ချက်များသည် တိကျသော ဆန်းစစ်ချက်များနှင့် အချိုးညီစွာ ကိုက်ညီမှု ရှိရမည်။ (ကိုးကား မဲ့)

ICCPR အခန်း ၁၉-၃ တွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ကန့်သတ်ချက်သည် တရားဝင်ဖြစ်မဖြစ် စစ်ဆေးနိုင်သော အဆင့်သုံးဆင့်ပါ စစ်ဆေးနည်းကိုဖော်ပြထားသည်။ ပထမအဆင့်မှာ ထိုကန့်သတ်ချက်သည် ဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်ရမည်။ ဥပဒေဆိုရာတွင် မူရင်းဥပဒေအပြင် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများနှင့် ဥပဒေအရ တရားဝင်သော အခြားပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်သည်။ ဥပမာ ရုပ်သံ ထုတ်လွှင့်ခြင်း ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသော ရုပ်သံကွပ်ကဲရေးအဖွဲ့က ထုတ်ပြန်သည့် သတင်းမီဒီယာ ကျင့်ဝတ်ကဲ့သို့သော တရားဝင် ပြဌာန်းချက်များဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်သော ဆုံးဖြတ်သည့် အခွင့်အာဏာသည် အစိုးရ၏ ဥပဒေပြုရေး အဖွဲ့၌သာ ရှိသည်။

ထိုသို့ကန့်သတ်နိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေတစ်ခုရှိယုံဖြင့် မလုံလောက်ပေ။ ထိုဥပဒေသည်လည်း ရှင်းလင်း ပြတ်သားမှုနှင့် အများနားလည်သည့် အချို့သောစံနှုန်းများနှင့်လည်း ကိုက်ညီရန် လိုအပ်သည်။ အကယ်၍ ဥပဒေပါကန့်သတ်ချက်များသည် ဝေဝါးနေခြင်း၊ သို့မဟုတ် အာဏာပိုင်များအား အခွင့်အာဏာ အလွန်အကျွံပေးထားခြင်း စသည်တို့ရှိနေပါက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ် နိုင်ရန်အတွက် လုံလောက်သောအရည်အချင်း ပြည့်မီခြင်းမရှိဟု သတ်မှတ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အာဏာပိုင်များ၏ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်မည့် ပါဝါအား ချုပ်ထိန်းထားလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဝေဝါးသော ဥပဒေများသည် လိုရာဆွဲ၍ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်အောင် ဖန်တီးပေးထားသလိုဖြစ်နေသည်။ အာဏာပိုင်တို့အား ၎င်းတို့အလိုကျ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပြုလုပ်စေခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီနှင့်လည်း ဆီလျော်ခြင်းမရှိပေ။ အရပ်သားများအတွက်လည်းမမျှတပေ။ ထို့ကြောင့် အရပ်သားများအားလည်း ရှင်းလင်းတိကျသည့် တားမြစ်ကန့်သတ်ထားချက်များအား ကျိုးကြောင်းဆီလျော်အောင် ကြိုတင် အသိပေးထားသင့်သည်။

လိုရာဆွဲအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သောဥပဒေများသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ဥပဒေပြုရေးကို လမ်းလွှဲပေးသည့် အပြင် အရပ်သားများအနေဖြင့် ထိုဥပဒေသည် အငြင်းပွားဖွယ် အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည်ကို ခွင့်ပြုပြီး မည်သည်ကို တားမြစ်ထားကြောင်း မရေရာခြင်းကြောင့် အကြောက်လွန်ခြင်း တုံ့ကီဘာဝေ အကျိုးဆက်ကိုပေးသည်။ ထိုသို့ အရေးယူခံရနိုင် မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မရေမရာဖြစ်ခြင်းအပြင် အကယ်၍ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုကြောင့် အရေးယူခံရပါကချမှတ်သော ပြစ်ဒဏ်များကလည်း မလျော်မကန် ပြင်းထန်နေပါက နိုင်ငံသားများသည် ဤဥပဒေအား ပိုမိုဆိုးဆိုးဝါးဝါး ကြောက်ရွံ့စေမည်။ (Chilling Effect)

အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ တွင် UNHRC က အောက်ပါ အတိုင်းဖွင့်ဆိုထားသည်။

စာပုဒ် ၃ ၏ ရည်ရွယ်ချက်အရ၊ သတ်မှတ်ချက်စံနှုန်းတစ်ခုအား 'ဥပဒေ' တစ်ခုအဖြစ် ပြုရာတွင် ထိုဥပဒေသည် နိုင်ငံသားများအနေနှင့် မိမိတို့၏ အပြုအမူများကို ဥပဒေနှင့် ညီမညီ သတ်မှတ် ပိုင်းဖြတ်နိုင်စေရန်အတွက် သင့်လျော်လုံလောက်သော ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု ရှိရမည်။ ထို့အပြင် အများပြည်သူ အလွယ်တကူ လက်လှမ်းမီ သိရှိ နိုင်စေရမည်။ ဥပဒေသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်နိုင်ရန် အခွင့်အာဏာ ပေးထားသည့်သူများအား ထိုအခွင့်အာဏာကို အကန့်အသတ်မရှိ အသုံးပြုနိုင်စေမည့် အခြေအနေမျိုး မဖြစ်စေရပါ။ ဥပဒေသည် ကျင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော်မည့် သူများအနေနှင့် မည်သို့သောထုတ်ဖော် ပြောဆိုမှုများကို ဥပဒေနှင့်ဆီလျော်စွာ ကန့်သတ်နိုင်ပြီးမည်သည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကိုမူ မည်သို့မှ

ကန့်သတ်ခြင်းမပြုနိုင် ဆိုသော ခြားနားချက်များကို ကွဲပြားခြားနားစွာ နားလည်ကျင့်သုံးနိုင်စေရန် ရှင်းလင်း သောလမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်ရမည်။

ဒုတိယစစ်ဆေးချက်မှာ ထိုသို့ကန့်သတ်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်ညီသော ရည်ရွယ်ချက် ရှိရမည်။ ICCPR အခန်း ၁၉-၃ တွင် ဥပဒေနှင့်ညီသောရည်ရွယ်ချက်များအား အစဉ်အတိုင်း ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ အခြားသူများ၏ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာတို့ ကိုလေးစားလိုက်နာစေရန်၊ အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ ပြည်သူလူထုတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး၊ သို့မဟုတ် အများပြည်သူကျန်းမာရေးနှင့် ပြည်သူ့ကျင့်ဝတ်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် တို့ဖြစ်သည်။ UNHRC က ထိုရည်ရွယ်ချက်များသည် အတိအကျ သီးသန့် သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းတို့အထဲမှ တစ်ခုခုနှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိသော ရည်ရွယ်ချက်သည် တရားမဝင်သော၊ ဥပဒေနှင့် မညီသောရည်ရွယ်ချက် ဟုသတ်မှတ်သည်။

အပိုဒ် ၃ တွင် သတ်မှတ်မထားသော အကြောင်းပြချက်များ အားလုံးကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခြင်းကို ပိတ်ပင်ကန့်သတ်ရန် အတွက် ခွင့်မပြုပါ။ ထိုအကြောင်းပြချက်များသည် ပဋိညာဉ်စာချုပ်ပါ ကာကွယ်ထားသည့် အခြားအခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ရန် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်နေသည့်တိုင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့်ကို ထိုအကြောင်းပြချက်များဖြင့် ကန့်သတ်၍မရပါ။ ဖော်ပြပါရည်ရွယ်ချက်များအတွက်သာ ကန့်သတ်ချက်များကို ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ကန့်သတ်ချက်များသည် ဖော်ပြထားသော တိကျသော လိုအပ်ချက်များနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်ရမည်။ (UNHRC အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄)

ထို့အပြင် ကန့်သတ်ချက်များသည် တရားဥပဒေနှင့်ညီသော ရည်ရွယ်ချက် အနည်းဆုံးတစ်ခု ကိုဆောင်ကြဉ်းပြီး တပြိုင်နက်မှာ ရည်ရွယ်ချက် နှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှု နှစ်မျိုးစလုံးပေးနိုင်ရမည်။ ဥပမာ ဖော်ပြထားသည့် တရားဥပဒေနှင့်ညီသော ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုနှင့် ပြည့်စုံသော်လည်း အကျိုးသက်ရောက်မှု မဆိုစလောက်သာ ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါက ထိုကန့်သတ်ချက်သည် တရားမျှတမှု မရှိနိုင်ပေ။

တတိယအချက်မှာ ကန့်သတ်ချက်သည် တရားဥပဒေနှင့်ညီသော ရည်ရွယ်ချက်များကို ကာကွယ်ရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန် အတွက် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည်။ ထိုစစ်ဆေးချက်တွင် မပါမဖြစ် ပါဝင်ရမည့်အရာမှာ နိုင်ငံတော်မှ ကြောင်းကျိုး ညီညွတ်မှုမရှိ ဟုဆိုကာ ကြားဝင်ဟန့်တားသည့်အခါ အောင်အောင်မြင်မြင် ကျော်ဖြတ်နိုင်ရန် ဤအဆင့်အတွက် ရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်ကို မြင့်မားစွာထားသည်။ ယင်းအချက်ကို ဥပဒေပုဒ်မအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တရားရုံး၏ မကြာခဏ ကိုးကားသော အောက်ပါပြဌာန်းချက်တွင် အထင်အရှားတွေ့မြင်နိုင်သည်။

အပိုဒ် ၁၀ တွင်ဖော်ပြထားသော လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် ခြွင်းချက် အချို့ ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့ကိုအလွန်ကျဉ်းမြောင်းတိကျစွာအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရသည့်အပြင် ကန့်သတ်မှုတစ်စုံတရာ ပြုလုပ်ရန် အတွက် မဖြစ်မနေ လိုအပ်ချက်ကို လည်းခိုင်မာစွာ တည်ဆောက်ပြရသည်။

ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုသည် မဖြစ်မနေလိုအပ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် ဤတတိယစစ်ဆေးမှု ကို ဥပဒေပုဒ်မကအောက်ပါအတိုင်း အပိုင်းလေးပိုင်းထပ်မံခွဲခြားထားသည်။ ပထမအချက်မှာ ကန့်သတ်

မူပြုရန်အတွက် မဖြစ်မနေ အမှန်တကယ် လိုအပ်ချက်မျိုးရှိရမည်။ တရားဝင်ရည်ရွယ်ချက်များအား အသေးစား ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ကန့်သတ်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် စစ်ဆေးချက်ကို ဖြတ်ကျော်ရန် မလုံလောက်ပါ။ ဒုတိယအနေနှင့် တရားဝင်ရည်ရွယ်ချက်ကို ကာကွယ်ရန် ထိပါးမှုအနည်းဆုံးဖြစ်သော အပြုအမူအားဖြင့် ချဉ်းကပ်မှုမျိုး ဖြစ်ရမည်။ အကယ်၍ ရည်ရွယ်ချက်ကို ပေါက်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု ပိုမိုနည်းပါးသော အခြားနည်းလမ်းရှိပါက ထိုနည်းကို အသုံးပြုရမည်။ ဥပမာသတင်းစာများကို ထုတ်ဝေခွင့်လိုင်စင် ယူခိုင်းခြင်းသည် သတင်းထုတ်ဝေမှုကို လက်ဝါး ကြီးအုပ်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်အတွက် အလွန်ထိရောက်သောနည်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လက်ဝါးကြီးအုပ်မှုကို ကာကွယ်ဟန့်တားရာတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ထိခိုက်မှု ပိုနည်းစေသော အခြား နည်းလမ်းရှိပါက ထုတ်ဝေခွင့်လိုင်စင်စနစ်ကို အသုံးမပြုရပေ။

တတိယအချက်မှာ ကန့်သတ်တားမြစ်ချက်သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်အပေါ် ထိခိုက်မှု အနည်းဆုံး ဖြစ်စေရမည်။ ဥပမာ- အသရေဖျက်မှုကို ဥပဒေအရ ကန့်သတ်ထားသည် ဆိုသော်လည်း ထိုကန့်သတ်ချက်သည် တစ်စုံတယောက်၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ဥပဒေနှင့်မလျော်ညီစွာထိခိုက် ပျက်စီးစေသော စကားရပ်မျိုးကို သာကန့်သတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့မဟုတ်ပဲ တစ်စုံတစ်ဦးကို ဝေဖန်သော မည်သည့် ဝေဖန်ချက်မျိုးကိုမဆို တားမြစ်ကန့်သတ်ပါက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို အလွန်အကျွံ ပိတ်ပင်ထိပါးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အမှန်တရားကိုကိုယ်စားပြုသော၊ ကြောင်းကျိုး ဆီလျော်သော ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုအများအပြားရှိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဥပဒေပုဒ်မ၏ စတုတ္ထသတ်မှတ်ချက်မှာကန့်သတ်တားမြစ်ချက်သည် အချိုးအစားညီညွတ်ရမည်။ ဤစစ်ဆေးချက်တွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့် ကာကွယ်ရန်လိုအပ်သည့် သဘာဝကျသော ရည်ရွယ်ချက်အပေါ် ကန့်သတ်တားမြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုတို့အား နှိုင်းယှဉ်ချိန်ထိုးခြင်း ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်အား ထိခိုက်မှု ပမာဏသည် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု ပမာဏထက် ပိုမိုကြောင်း သိသာထင်ရှားပါက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်သည် အခြေခံအကျဆုံး လူ့အခွင့်အရေးဟု ယူဆ၍ ကန့်သတ်တားမြစ်ခြင်းအား ကြောင်းကျိုးမညီညွတ်ဟု သတ်မှတ်သည်။

UNHRC က အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ တွင်အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားသည်။

ကန့်သတ်မှုများသည် လွတ်လပ်မှုအပေါ် အလွန်အမင်း ဖိနှိပ်ကန့်သတ်ခြင်း မဖြစ်စေရ။ မှတ်ချက် ၂၇ တွင်ဖော်ပြထားသည်မှာ ကန့်သတ်ချက်များသည် အချိုးညီမှုစည်းမျဉ်းကို လိုက်နာရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကာကွယ်ရမည့် အကြောင်းတရားအား ထိထိရောက်ရောက် ကာကွယ်ပေးနိုင်ရမည်။ ထိရောက်အောင်ကာကွယ်ရန်အတွက် နည်းလမ်းများတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်အား ထိခိုက်မှု အနည်းဆုံး နည်းလမ်းဖြစ်ရမည်။ ကာကွယ်ရန်လုံလောက်သော ကြောင်းကျိုးညီညွတ်မှုရှိရမည်။

ထို့အပြင် အချိုးညီမှုစည်းမျဉ်းကို ကန့်သတ်မှုများအား ထိန်းချုပ်ထားသော ဥပဒေပြဌာန်းသော ကဏ္ဍတွင်သာမက ဥပဒေကိုအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် တရားစီရင်ခြင်း ကဏ္ဍများတွင်ပါ

ထပ်တူလိုက်ပါသုံးစွဲရမည်။ အချိုးညီမှုစည်းမျဉ်းသည် ကန့်သတ်လိုသော ထုတ်ဖော် ပြောဆိုချက်ပုံစံနှင့် ယင်းကိုဖြန့်ချိရန် အသုံးပြုသည့် ကြားခံမီဒီယာတို့ကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစား ဖို့လိုသည်။ ဥပမာ ပဋိညာဉ်စာချုပ်ထဲတွင် ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်သူများနှင့် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်မှ သူများအပေါ် ပြည်သူလူထု၏ လွတ်လပ်စွာ ငြင်းခုံဝေဖန်ခွင့်ကို မြင့်မြင့်မားမား တန်ဖိုးထား သည်ကိုအတိအလင်းတွေ့ရမည်ဖြစ် သည်။

အကယ်၍ နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုမှ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ဥပဒေနှင့် အညီ ကန့်သတ်လိုပါက ကန့်သတ်ရသည့် အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အသေးစိတ် အချက်အလက်များကို ဖြစ်ရပ်တစ်ခုချင်းစီအတွက် အတိအကျ တင်ပြနိုင်ရမည့်အပြင် ဆောင်ရွက်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍လည်း မဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်မှုနှင့် အချိုးညီမှုကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြနိုင်ရမည်။ အထူးသဖြင့် ပိတ်ပင်လိုသော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများသည် အဘယ့်ကြောင့် ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်ကြောင်း တိုက်ရိုက် အဆက်အစပ်ကို တင်ပြနိုင်ရမည်။

ထို့အပြင် အထက်ပါ အချက်လေးချက်ပေါ်မူတည်ပြီး ကန့်သတ်ချက်အမိန့်ကို ဆုံးဖြတ်မည့် တရားရုံးသည် ကန့်သတ်ချက်ဆောင်ရွက်ချိန်တွင် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် အခြေအနေများအားလုံးကိုလည်း ထည့်သွင်းတွက် ချက်ရန် လိုသည်။ ဇာနည်နှင့် တူရကီနိုင်ငံအမှုတွင် ဥရောပလူ့အခွင့်အရေးရုံးက အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက် ပေးသည်။ စစ်သွေးကြွ ခွဲထွက်ရေးအဖွဲ့ PKK ကိုထောက်ခံသော ကြေညာချက်အပေါ် ကန့် သတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်ပတ်သက်ပြီး သဘောထားပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

ကြေညာချက်ကိုသူချည်းသက်သက် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုဖတ်ရှု၍ မရနိုင်ပေ။ ထိုကြေညာချက်မှာ ယခုအမှု၏ နောက်ခံ အကြောင်းတရားများနှင့် များစွာဆက်စပ်သည်။ ထိုကြေညာချက် အင်တာဗျူးကို တူရကီ အရှေ့တောင်ပိုင်း တွင် အရပ်သားများအသေအပျောက်ဖြစ်အောင် PKK က အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်သည့် အချိန်နှင့် တိုက်ဆိုင် နေသည်ကိုသတိမူသင့်သည်။ ထိုအချိန်တွင် တင်းမာမှုများ အလွန်မြင့်မားနေသည်ကို သိရှိရမည်။

အလားတူကြေညာချက်ကို ငြိမ်းချမ်းသောပုံမှန်အချိန်တွင် ထုတ်ပြန်မည်ဆိုပါက တစ်စုံတရာတားမြစ် ပိတ်ပင်စရာ အကြောင်းရှိမည် မဟုတ်ပါ။ သို့ရာတွင် ထိုဒေသ၎င်း ထိုအချိန်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော အကြောင်းရင်းများက ကြေညာချက်ကို ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်းအတွက် အခြေခံ အကြောင်းတရားများပင် ဖြစ်သည်။

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- UN Human Rights Committee, General Comment No. 34, 12 September 2011, CCPR/C/GC/34:
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f34&Lang=en.
- Toby Mendel, Restricting Freedom of Expression: Standards and Principles, March 2010: <http://www.law-democracy.org/wp-content/uploads/2010/07/10.03.Paper-on-Restrictions-on-FOE.pdf>.

လမ်းညွှန်မှတ်စု- ၃ သတင်းအချက်အလက်များကိုလွတ်လပ်စွာရယူခွင့်

၁၉၁၃ တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံမှ နာမည်ကျော်တရားသူကြီး တစ်ဦးဖြစ်သောလူးဝစ်ဘရန်ဒီစ်က နေရောင်ခြည်သည် ရောဂါပိုးမွှားများကိုကုသရာတွင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု ပြောကြားခဲ့ဖူးသည်။ ထိုသဘောတရားကို ဥပဒေပြုရေးကဏ္ဍတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်ရန် အချိန်အနည်းမျှစောင့်ဆိုင်းလိုက်ရသည်။ အစိုးရအာဏာပိုင်များ၏ သတင်းအချက်အလက်များကို သာမန်အရပ်သားများက တောင်းခံကြည့်ရှုပိုင်ခွင့် (သို့) သတင်းအချက်အလက်များကို လွတ်လပ်စွာလက်ခံရယူခွင့် (RTI) ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်သည် တော်လှန်ရေးတစ်ခုကဲ့သို့ပင် အကြီး အကျယ်ပျံ့နှံ့ခဲ့ကြောင်း ပြီးခဲ့သော ၂၅နှစ်မှ သက်သေထူလျက် ရှိသည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံအဆင့်ဥပဒေပေါင်း ၁၃ ခုခန့်သာ ရှိခဲ့သည်။ ယခုအခါတွင် အလားတူဥပဒေပေါင်း ၁၀၀ ခန့်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၇၈% ဖြစ်သောလူပေါင်း ၅.၇ ဘီလျံတို့သည် လွတ်လပ်စွာသတင်း အချက်အလက် ရယူခွင့် ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြဌာန်းမှုများရှိနေသော နိုင်ငံများတွင် နေထိုင်နေကြပြီ ဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်စွာ သတင်းရယူပိုင်ခွင့်သည် အကြောင်းပေါင်းများစွာကြောင့် ဒီမိုကရေစီအတွက် အခြေခံ ကျကျ အရေးပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများသည် သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းထိန်းသိမ်းထားခြင်းမှာ အများပြည်သူကောင်းကျိုးအတွက်သာဖြစ်ပြီးသူတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ကျိုး အတွက်မဟုတ်သည့်အချက်မှာအခြေခံအကျ ဆုံးဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ ပေးမည့် ခိုင်မာပြီး လက်တွေ့ကျသော အကြောင်းတရားများလည်း ရှိနေသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုဖြစ်စဉ်တွင် ထိထိရောက်ရောက် ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံသားများသည် အစိုးရ တာဝန်ရှိသူများ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရာတွင်သုံးသော သတင်းအချက်အလက်များကို လက်လှမ်းမီ သိရှိနိုင်ဖို့ လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက် အလက်ရယူခွင့်သည် အဂတိလိုက်စားမှုကိုတိုက်ဖျက်ရန် နှင့် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုဌာနများအား စောင့်ကြည့်ရေးတို့တွင် အလွန်အရေးပါသော လက်နက်တစ်ခုဖြစ် နေသည်။ အချို့သော သတင်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ပေးလိုက်ရုံဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှုအမှားများကို

ချက်ချင်းတွေ့မြင် နိုင်မည် မဟုတ်သော်လည်း ပွင့်လင်းမှုနှင့် တာဝန်ခံယူမှုရှိသည့် ယဉ်ကျေးမှုကို ပြုစုပျိုးထောင် ပေးခြင်းသည် ပြည်သူပိုင် အရင်းအမြစ်များအား တာဝန်သိသိဖြင့် သုံးစွဲတတ်လာစေရန် အားပေးကူညီပေးရာ ရောက်သည်။ အလားတူပင် ထိုလွတ်လပ်ခွင့်ကြောင့် နိုင်ငံတော်အင်စတီကျူးရှင်းများကို ပြည်သူလူထု၏ ယုံကြည်မှုလည်း မြင့်တက်လာစေမည်ဖြစ်သည်။ ထိုလွတ်လပ်ခွင့်သည် လူမှုရေးပန်းတိုင်များ ကိုလည်းအလားတူ ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်သည်။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ သတင်းအချက်အလက်များကို လူတို့အနေနှင့် ပိုမိုထိန်းချုပ်စီမံခွင့်ရလာသည့် သဘောကိုလည်း ဆောင်နေပါသည်။ ယင်းလွတ်လပ်ခွင့်သည် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်နှင့် လည်းဆက်စပ် သည်။ တင်ဒါစနစ်များအတွက် အပြိုင်အဆိုင်ကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေမည့်အပြင် အများပြည်သူအား ထုတ်ပြန်ထားသော သတင်းအချက် အလက်များအပေါ်မူတည်၍ စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်ဖြစ်လာအောင် တီထွင်ဆန်းသစ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (ထုတ်ကုန်တို့ကို ပိုမိုထိရောက်အောင်လုပ်ခြင်း၊ ထုတ်ကုန်အသစ်များ ဖန်တီးခြင်း) လည်းအများ အပြား ပေါ်ထွန်းလာစေနိုင်သည်။

လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ကို ယခုအခါ အခြေခံကျသော လူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုအဖြစ် နိုင်ငံ တကာဥပဒေများတွင် ခိုင်မာစွာ လက်ခံသတ်မှတ်ထားကြပြီ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်စာချုပ် ICCPR အပိုဒ် ၁၉ တွင် လွတ်လပ်စွာ ဆက်သွယ်ခွင့် ကိုသာမကသတင်း အချက် အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို လွတ်လပ်စွာ ရှာဖွေခွင့်နှင့် လက်ခံရယူခွင့်များကိုပါ ထည့်သွင်းပြဌာန်း ထားသည်။ ထိုပြဌာန်းချက်သည်ပင်လျှင် သတင်းအချက်အလက် ရပိုင်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်သော လူ့အခွင့်အရေးကို နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းလာနိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ အခြေခံတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ကို လူ့အခွင့်အရေးအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပေးခဲ့သော အစောဆုံး ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် အမေရိကတိုက်လုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးခုံရုံးက ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပေးခဲ့သည်။ ကလော်ဒီယေယက်စ်နှင့် ချီလီနိုင်ငံအမှုတွင် ခုံရုံးက အောက်ပါအတိုင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

လက်ရှိအမှုပါ အချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ခုံရုံးသည် ကွန်ဗင်းရှင်းအပိုဒ် ၁၃ တွင် သတင်းအချက် အလက်များကို ရှာဖွေပိုင်ခွင့်နှင့် လက်ခံရရှိပိုင်ခွင့် ရှိရမည် ဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်းပြဌာန်းထားသည်ဟု လက်ခံနားလည် ထားပါသည်။ ထိုပြဌာန်းချက်တွင် ကွန်ဗင်းရှင်းပါ ကန့်သတ်ချက်များအဖြစ် ဖော်ပြထားသော ခြွင်းချက်အချို့မှလွဲ၍ မည်သူမဆို နိုင်ငံတော်က ထိန်းသိမ်းထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းခံခွင့်ရှိသည် ဟုဖော်ပြထားသည်။ တစ်ဆက်တည်းတွင် ထိုပြဌာန်းချက်၌ မည်သူမဆို ၊ တောင်းခံထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို လက်ခံရရှိခွင့်၊ နိုင်ငံတော်ကလည်း ဖြည့်ဆည်းရမည့် ဝတ္တရားအရ တောင်းခံသော သတင်း အချက်အလက်များ ထုတ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှု စသည်တို့ကို ထည့်သွင်းထားသည်။ မည်သူမဆို တောင်းခံသော သတင်းအချက်အလက် များကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ကြည့်ရှုပိုင်ခွင့်၊ မေးမြန်းသောမေးခွန်းများ၏ အဖြေကို လက်ခံသိရှိပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ အချို့သော အခြေအနေများတွင်မူ ကွန်ဗင်းရှင်းတွင် လက်ခံဖော်ပြထားသော အကြောင်းများကြောင့် နိုင်ငံတော်က

သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်မှုအချို့ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံရာတွင်လည်း တောင်းခံသူအနေနှင့် သက်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွင် ယင်း၏အကျိုးစီးပွားရှိကြောင်း၊ သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ပါဝင် ပတ်သက်နေကြောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် သက်သေပြစရာမလိုပေ။ တရားဝင်ကန့်သတ်ချက် ရှိနေသော နေရာအချို့တွင်သာ ထိုသို့သက်သေပြရလေ့ ရှိသည်။

နောက်ပိုင်းတွင် ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာခုံရုံးနှင့် ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီတို့က လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ကို လက်ခံ အသိအမှတ်ပြုလာကြသည်။ UNHRC သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ICCPR ပုဒ်မ ၁၉ နှင့်ဆိုင်သော အထွေထွေမှတ်ချက်၌ အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြသည်။

အပိုဒ် ၁၉၊ စာပိုဒ် ၂ တွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ထိန်းသိမ်းထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို တောင်းခံခွင့်အား ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထိုသတင်းအချက်အလက်များမှာ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဌာနများမှ သိမ်းဆည်းထားသော မှတ်တမ်းများ ပါဝင်ပြီး သိမ်းဆည်းထားသည့် ပုံစံ၊ သတင်းရင်းမြစ်နှင့် ကာလတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားစရာမလိုပဲ ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသော အခွင့်အရေးဖြစ်သည်ဟုလည်း ဖော်ပြထားသည်။

လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်၏ အခြေခံစည်းမျဉ်းမှာ သတင်းအချက်အလက်များကို များ နိုင်သမျှ အများဆုံး ဖွင့်ချရမည်ဖြစ်ပြီး ကန့်သတ်ချက်များကို နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံးတွင် ထားရမည်ဟူသော စည်းမျဉ်းဖြစ်သည်။ အများဆုံး ဖွင့်ချပြရမည်ဆိုရာ၌ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပြည်သူလူထု များနိုင်သမျှ များများသိနိုင်စေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး၊ သတင်းရယူပိုင်ခွင့်ကို သတ်မှတ် သော ပြဌာန်းချက်များကိုလည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖွင့်ဆိုနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ အနာမနာတစ်ခုမှာ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုအာဏာပိုင်များ ထိန်းသိမ်းထားသော မည်သည့် သတင်း အချက်အလက်ကိုမဆို အများပြည်သူသိရှိနိုင်အောင် ဖွင့်ချပေးရမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးတွင် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများနှင့် အခြားဥပဒေအရ တရားဝင်တည်ရှိနေသူများပါ အကျိုးဝင်စေရန်အတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖွင့်ဆိုပေးရမည်။

သို့ရာတွင် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်သည် ယင်းအခြေခံထားသော မူလရပိုင်ခွင့်ဖြစ်သည့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကဲ့သို့ပင် အကြွင်းမဲ့လွတ်လပ်ခွင့် မဟုတ်သောကြောင့် အစိုးရအနေနှင့် အချို့သော သတင်းအချက်အလက်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထုတ်မပေးပဲ လျှို့ဝှက်ထိန်းသိမ်းထားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရဲတပ်ဖွဲ့အတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော လျှို့ဝှက်စုံထောက်များ၏ အမည်စာရင်းကို တောင်းခံခြင်း၊ အခြားသူတစ်ဦး၏ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်များကို တောင်းခံခြင်းစသည်တို့မှာ ကြောင်းကျိုး မဆီလျော်သော တောင်းခံခြင်းများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် အထက်ဥပမာများကဲ့သို့သော ခြွင်းချက်များ ကို ကျဉ်းမြောင်း နိုင်သမျှ ကျဉ်းမြောင်းအောင် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ထားဖို့လိုသည်။

လွတ်လပ်စွာသတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့် ၏ မည်သည့်ခြွင်းချက်မဆို အောက်ပါအဆင့်သုံးဆင့်ပါ စစ်ဆေးခြင်းကို ဖြတ်သန်းဖို့လိုသည်။ ပထမအချက်မှာ ခြွင်းချက်သည် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသော ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုခုနှင့် ဆက်စပ်မှု ရှိရမည်။ တရားဝင် ခြွင်းချက်များ (၀၁) ကန့်သတ်ချက်ပြုနိုင်သော စာရင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံး

လက်ခံသဘောတူထားသော မူမျိုး ရှိမနေသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံထားသည့် အချက်များမှာ အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး၊ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်ခြင်း၊ စုံစမ်း စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်း၊ ကိုယ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ တရားဝင်အကျိုးစီးပွားများ၊ စီးပွားရေးစီမံခန့်ခွဲမှု၊ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ၏ ဘက်မလိုက်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ သီးသန့် ဥပဒေ အကြံပေးချက်များ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေး၊ မူဝါဒချမှတ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အာဏာပိုင်များ ဆောင်ရွက်သော အခြားလုပ်ငန်းရပ်များ ပါဝင်သည်။

ဒုတိယအချက်မှာ သတင်းထုတ်ပြန်မှုကို ပိတ်ပင်ခြင်းအားလုံးသည် ဘေးဖြစ်နိုင်မှု ဆန်းစစ်ချက်အပေါ် မူတည်ရမည်။ ကာကွယ်ထားသော အကျိုးစီးပွားများ (အထက်ပါစာရင်းများ) နှင့်ဆက်စပ်နေသည် ဆိုရုံမျှဖြင့် သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံခြင်းကိုပိတ်ပင်၍မရပါ။ ပြည်သူ့အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များကိုဖွင့်ချခြင်းဖြင့် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အကျိုးစီးပွားများအပေါ် မည်သို့ထိခိုက်စေနိုင်သည်ဆိုသည့် အချက်ကို သီးခြားသက်သေ သာကေထုတ်ပြန် တာဝန်ရှိနေသည်။ ထို့အပြင် အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သော သတင်း အချက်အလက်များကို သီးခြားဖယ်ထုတ်ပြီးပါက ကျန်သတင်းအချက်အလက်များ အားလုံးကို ထုတ်ပြန်ပေးရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။ တတိယနှင့် နောက်ဆုံးအချက်မှာ အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားနှင့် ချိန်ထိုးခြင်းဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်တစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းကြောင့် အထက်ပါ အကျိုးစီးပွားများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကာကွယ်နိုင် မည့် ပမာဏသည် အများပြည်သူ၏ အထွေထွေအကျိုးစီးပွားထက် ပိုမိုသည်ဟု သက်သေပြနိုင်သော အခါများမှသာလျှင် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ခြင်းက တရားဝင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အဂတိလိုက်စားမှု၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ဖွင့်ချခြင်းသည် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားကို ကြီးစွာ အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။

အထက်ပါ အခြေခံစည်းမျဉ်းများအပြင် တိကျကောင်းမွန်သော လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်တွင် သတင်းအချက်အလက် ရယူမှုကို အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန်နှင့် လွယ်ကူစေရန်ပံ့ပိုးပေးမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များလည်း တစ်ပါတည်းပါဝင်သည်။ ရှင်းလင်းပြီး ပြည်သူများ အလွယ်တကူ ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် သတင်းအချက် အလက် တောင်းခံမှုပုံစံများ၊ အချိန်မဆိုင်ပဲ အစိုးရတာဝန်ရှိသူများဘက်မှ တုန့်ပြန်ပေးရမည့် အချိန်ဇယား (များသောအားဖြင့် သီတင်းနှစ်ပတ်မှ သုံးပတ်အတွင်း) စသည်တို့ ရှိဖို့လိုသည်။ ထို့အပြင် သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံလျှောက်ထားခြင်းသည် အခမဲ့ဖြစ်ရမည်။ သတင်းအချက်အလက်များ ကူးယူခြင်း သို့မဟုတ် ဖြန့်ဝေခြင်း တို့အတွက် အမှန်တကယ် ကုန်ကျသော စရိတ်ကိုသာ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုဌာနများက တောင်းခံရမည်။ သတင်းတောင်းခံမှုကို ငြင်းပယ်မည်ဆိုပါကလည်း လျှောက်ထားသူကို တရားဝင် အကြောင်းပြန်ကြားပြီး ငြင်းပယ်ခြင်းအကြောင်းနှင့် အယူခံဝင်လိုက် ဝင်နိုင်သည့် လမ်းကြောင်းများကို အသိပေးရမည်။

ခိုင်မာသော လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့် စံနှစ်တစ်ခုတွင် သတင်းကော်မရှင် သို့မဟုတ် ကော်မရှင်နာ ကဲ့သို့သော အထူးကျွမ်းကျင်သော ကြပ်မတ် ကွပ်ကဲရေးအဖွဲ့တစ်ခု ရှိလေ့ရှိသည်။ ထိုကော်မရှင်

သည် အယူခံကိစ္စများကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုများကို စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထောက်ပံ့ကူညီခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် အာဏာရှိသည်။ ထိုအဖွဲ့သည် လုပ်ငန်းများကိုဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များနှင့် ဥပဒေကြောင်းအရ အခွင့်အာဏာ တို့ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး သတင်းအချက်အလက်များကို ဖွင့်ချရန်အမိန့်ပေးခြင်း၊ ဥပဒေကိုမကြာမခဏ ချိုးဖောက်သော အစိုးရဌာနများအား ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် လိုအပ်သော အမိန့်ထုတ်ပြန်ခြင်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

ထိရောက်သော လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ဥပဒေတစ်ခုတွင် ထိရောက်စွာအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် ကူညီပံ့ပိုးပေးမည့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေပြဌာန်းချက်တစ်ခုလည်း ရှိဖို့လိုသည်။ ယင်းတို့ထဲတွင် အချက်အလက် တောင်းခံလျှောက်ထားလွှာများကို စနစ်တကျ လက်ခံဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အထူးအရာရှိတစ်ဦး ခန့်ထားရေး၊ ဝန်ထမ်းလေ့ကျင့် သင်ကြားပေးရေး၊ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများကို ကောင်းမွန် စွာ ထိန်းသိမ်းထားရှိရေးနှင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာတင်သွင်းရေး စသည်တို့ ပါဝင်နိုင်သည်။

ကြိုတင်သတင်းထုတ်ပြန်ပေးခြင်းများကလည်း လွတ်လပ်စွာသတင်းအချက် အလက်ရယူခွင့်၏ ဝေဖန်ဆန်းစစ်စရာ ကဏ္ဍတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဒီဂျစ်တယ်ခေတ်တွင် ပွင့်လင်းအစိုးရဖြစ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းမှုများလည်း အားကောင်းလာရာ ပြည်သူလူထုက တောင်းခံခြင်းကြောင့် မဟုတ်ပဲ အစိုးရကိုယ်တိုင်က မိမိတို့၏ သတင်းအချက်အလက်များကို အထူးသဖြင့် အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် ပုံမှန်ထုတ်ပြန်ပေးနေခြင်း သည်လည်း ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ကို ပံ့ပိုးကူညီ ပေးသည့်အပြင် အစိုးရဘက်မှလည်း မိမိသဘောနှင့်မိမိ သတင်းထုတ်ပြန်ပေးနေခြင်းများသည် ပြည်သူ့အရင်းအမြစ် များကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုခြင်းတစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်သူတို့၏ တောင်းခံ ကြည့်ရှုခြင်းကို ခံရနိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အစိုးရဘက်မှ ကြိုတင် ထုတ်ပြန်ပေးထားခြင်း သည်လည်း ကောင်းမွန်သော အချက်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မှတ်တမ်းမှတ်ရာတစ်ခုကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင် အများပြည်သူ အလွယ်တကူ လေ့လာနိုင်စေရန် တင်ထားပေးခြင်းက လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံမှုများကို တုန့်ပြန်ဖြေရှင်းပေးနေသည် ထက်စာလျင် များစွာ လွယ်ကူသက်သာသည်။ အွန်လိုင်းသတင်း အချက်အလက်များကိုလည်း ဖြစ်နိုင်သလောက် သုံးစွဲသူများ အဆင်ပြေစေမည့်ပုံစံမျိုးနှင့် တင်ပေးထားသင့်သည်။ ဥပမာ စကင်ဖတ်ထားသော မှတ်တမ်းများထက်စာလျင် ကွန်ပျူတာက တိုက်ရိုက်ဖတ်ရှု ကိုင်တွယ်နိုင်သည့် ဖော်မက်မျိုးဖြင့် တင်ထားပေးနိုင်ပါက ရှာဖွေရေးအင်ဂျင်များတွင် အလွယ်တကူရှာဖွေနိုင်ခြင်း စသောအကျိုး ကျေးဇူးများပါ ရလာနိုင်သည်။

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- The RTI Rating, a comparative analysis of right to information legislation around the world: www.rti-rating.org.
- Right 2 Info, a resource with right to information legislation and policies: www.right2info.org.
- Toby Mendel, *The Right to Information: A Comparative Legal Survey*, UNESCO, 2008: http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=26159&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
- Andrew Puddephatt and Elizabeth McCall, "A Guide to Measuring the Impact of Right to Information Programmes", United Nations Development Programme, April 2006: omec.uab.cat/Documentos/ddhh_comunicacio/0083.pdf.

လမ်းညွှန်မှတ်စု - ၄ မီဒီယာအပေါ် သီးခြားလွတ်လပ်သောထိန်းကျောင်းရေးစနစ်

မီဒီယာများကို ထိန်းကျောင်းခြင်းအားဖြင့် အထူးသဖြင့် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာအား ထိန်းကျောင်းခြင်းသည် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားအတွက် အရေးကြီးသော အကျိုးအမြတ်များကို ရရှိနိုင်သည်။ ရေဒီယိုလိုင်းအသုံးပြုမှု ကဲ့သို့သော အကန့်အသတ်ရှိသော ပြည်သူ့ရင်းမြစ်များကို ထိန်းသိမ်းရေးစသည့် ကိစ္စများအတွက် ထိန်းကျောင်းရေးစနစ်များသည် အစဉ်အလာအရ လိုအပ်သည်။ စည်းမျဉ်းများသည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများအတွင်း လက်ဝါးကြီးအုပ်မှုများကို ရှောင်ကြဉ်စေနိုင်သလို အရေးပါသည့် များပြား လှစွာသော အောင်မြင်မှုများရရှိရန် အားပေးကူညီသည့်အပြင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ပြဿနာများကိုလည်း ကာကွယ်တားဆီးပေးနိုင် သည်။ ဥပမာကလေးများအတွက် မသင့်တော်သော အစီအစဉ်များကို မထုတ်လွှင့်သင့်သည့်အချိန်တွင် ထုတ်လွှင့်ခြင်းမှ တားမြစ်ပေးနိုင်ပါသည်။ အရည်အသွေး မြင့်မားစွာ ပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများသည်လည်း အောင်မြင်မှုများ ရရှိရန်အတွက် အထောက်အပံ့ ပေးနိုင်သော်လည်း ထိုစည်းမျဉ်းဥပဒေများကို ဘက်လိုက်မှုမရှိပဲ မှန်မှန်ကန်ကန် ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုနိုင်မှသာ အောင်မြင်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ အမှီအခိုကင်းသော သီးခြားလွတ်လပ်စောင့်ကြည့် ထိန်းကျောင်းရေးစနစ် မရှိလျှင် အကောင်းဆုံးသော စည်းမျဉ်းများသည်ပင်လျှင် ပြည်သူလူထု၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့် ကိုဖိနှိပ်သည့် လက်နက်များအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသည်။ ဤတွင် ဥပဒေကို ပေါ်ပေါ်ထင်ထင် အလွဲသုံးစား မပြုသော်လည်း အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခပြဿနာများသည် စည်းမျဉ်းများနှင့် ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တိမ်းစောင်း သွားစေနိုင်ပါသည်။ သမိုင်း တလျှောက်တွင် မီဒီယာထိန်းကျောင်းရန် တာဝန်ရှိသူများ အပေါ်တွင် နိုင်ငံရေးလွှမ်းမိုးမှုများသည် အဓိကပြဿနာ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း အခြားတဖက်တွင် အင်အားကြီးမားသည့် မီဒီယာစီးပွားရေး အုပ်စုကြီးများက လွှမ်းမိုးရန် ကြိုးစားလာခြင်းသည် မျက်မှောက်ကာလ အတွက် ပိုမိုကြီးမားသော အန္တရာယ်ဖြစ်ပါသည်။ မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး တာဝန်ရှိသူများသည် နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး လွှမ်းမိုးမှုများ၏ တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ခံနေရသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်သူ့ အကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးတည်၍ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

၂၀၀၃ ပူးပေါင်းကြေငြာချက်တွင်လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာ အရေး ကြီး သည့် အဖွဲ့အစည်းသုံးခုဖြစ်သော UN, OAS နှင့် OSCE တို့သည် မီဒီယာထိန်းကျောင်းသူတို့တွင် လိုအပ်သည့် လွတ်လပ်ခွင့် ကိုသတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းမှာ-

အဖွဲ့ဝင်များအတွက် ရာထူးခန့်အပ်တာဝန်ပေးခြင်းကို စိစစ်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန်၊ ပြည်သူများ ကိုပါဝင်ခွင့်ပြုရန် နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ထိန်းချုပ်မှုမခံရစေရန် အပါအဝင် နိုင်ငံရေး နှင့် စီးပွားရေး သဘော သဘာဝအရ လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်မှုများ ဟန့်တားနှောင့်ယှက်မှုများကို မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး ဆောင်ရွက်သော တာဝန်ရှိသူများ အားလုံးအတွက် ကာကွယ်ပေးသင့်ပါသည်။

မကြာမီကပင် အရပ်သားနှင့်နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် Article 19 တွင် (ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့သို့ အဓိကရည်ညွှန်းချက်ဖြင့်) UN လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (UNHRC) မှ အောက်ပါ အတိုင်းကြေညာခဲ့သည်။

ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများအတွက် လိုင်စင်ထုတ်ပေးရန်နှင့် လျှောက်လွှာများကို စိစစ်ရန်အတွက် အခွင့်အာဏာ ရှိသော လွတ်လပ်သည့်ပြည်သူ့ ရုပ်သံလွှင့်လိုင်စင် စိစစ်ရေးအဖွဲ့အစည်းကို မရှိသေးသောနိုင်ငံများတွင် စတင်ဖွဲ့စည်း ရန် အကြံပြုခဲ့ပါသည်။

မီဒီယာအပေါ်တွင် ထိန်းကျောင်းမှုတစ်စုံတရာပြုလုပ်မည့်အဖွဲ့အစည်းအားလုံးအတွက် လွတ်လပ်ခွင့်သည် အလွန်အရေးကြီးသည်။မည်သို့ပင်ဖြစ်စေမီဒီယာကဏ္ဍစီနိုင်ငံအတော်များများသည် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေး လုပ်ငန်း များကို အနည်းငယ်သာ ထိန်းချုပ်ထားပြီး ပုံနှိပ်မီဒီယာအတွက် သီးသန့်ဖွဲ့စည်းထားသော ထိန်းချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်း မရှိတတ်ကြပေ။ ဤနိုင်ငံများတွင် စာနယ်ဇင်းကောင်စီကဲ့သို့ မိမိတို့ဖာသာထိန်းကျောင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းများကိုသာ နိုင်ငံတော်မှ မဖြစ်မနေထိန်းကျောင်းသည့် စနစ်ထက်ပို၍ သင့်လျော်ကြောင်း လက်ခံထားကြသည်။ ထိုသို့ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်းများ အတွက်လည်းလွတ်လပ်ပြီး အနှောင့်အယှက် ကင်းရေးသည် အလွန်အရေးပါသည်။ (လမ်းညွှန်မှတ်စု ၆ တွင်ကြည့်ပါ)

ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာပိုင်းတွင် ထိန်းချုပ်ခွင့်ရအဖွဲ့အစည်းများသည် ထုတ်လုပ်ခွင့်လိုင်စင်နှင့် မည်သူ့အား ထုတ်လွှင့်ခွင့်ပြုမည်အပါအဝင် မီဒီယာများကိုထိန်းချုပ်နိုင်မည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများရှိနေတတ်သည်။ ဤတွင် ယင်းအဖွဲ့အစည်း၏ အနှောင့်အယှက်ကင်း သီးခြားလွတ်လပ်မှုသည် အလွန်အလွန်မှပင် အရေးကြီး သည်။ အဓိကအားဖြင့် မီဒီယာများအမျိုးအစားစုံ တည်ရှိရေးဟူသော ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားသည် ရုပ်သံ ထုတ်လွှင့်ခွင့် လိုင်စင်ပေးခြင်း၏ အခြေခံအကြောင်းတရား ဖြစ်နေရပေမည်။ သီးခြားလွတ်လပ်ခြင်းသည် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ လိုက်နာကျင့်သုံးသင့်သည့် ကျင့်ဝတ်ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်နှင့် လက်တွေ့ အသုံးချရာတွင်လည်း လွန်စွာအရေးပါသည်။ ဤအချက်သည် မီဒီယာတွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်သည်။ လွတ်လပ်ခွင့်သည် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာနယ်ပယ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အားပေးသည့်အပြင် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများကို စိတ်ကူးပေါက်သလို မတရား လုပ်ဆောင်ချက်များမှ ကာကွယ်ရန်နှင့် ထိန်းချုပ်သူအဖွဲ့အစည်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုသင့်တင့် မျှတမှု ရှိသည်ဟူသော အဖွဲ့အစည်း၏ ယုံကြည်ချက်များကို တည်ဆောက်ပေးသည်။

အရေးကြီးသည့် အချက်တစ်ခုမှာ မီဒီယာထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းများသည် မိမိအဖွဲ့အစည်းသည် ဥပဒေအရ သီးခြားလွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်အောင် သေချာစွာ ဖော်ပြသင့် သည်။ ဥပဒေပုဒ်မကောင်စီ ထောက်ခံချက် အမှတ် R(၂၀၀၀)၂၃ အရ

အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး အနှောင့်အယှက်ကင်းရှင်းစွာဖြင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် ကြသော ရုပ်သံမီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး အဖွဲ့အစည်းများ ပေါ်ထွက်လာစေရေးတွင် သင့်လျော်သော ဥပဒေများ ဖန်တီးခြင်းအားဖြင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြရမည်။ ထိန်းကျောင်းရေး အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း လုပ်ငန်းလည်ပတ် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အသုံးပြုမည့် စည်းမျဉ်းများ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည်လည်း ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်း၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြကာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက် ပေးရမည်။

သီးခြားလွတ်လပ်ခြင်း ပိုမိုသောကို ဥပဒေအရဖော်ပြရာတွင် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အစီအမံများပါ ပါဝင်သင့် သည်။ မီဒီယာထိန်းကျောင်းမည့် အဖွဲ့အစည်းတွင် အဖွဲ့ဝင်များကိုမည်ကဲ့သို့ နေရာချထားပေးသည် ဆိုသော အချက်မှာ အဓိကသော့ချက် ဖြစ်သည်။ အနည်းဆုံးအနေဖြင့် နေရာချထားပေးသည့် အစီအစဉ်များ သည် ဥပဒေနှင့်အညီ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြသင့်သည်။ အဖွဲ့ဝင်များကိုရွေးချယ်ရာတွင် ခန့်ထားရန်အဆိုပြုခြင်း၊ ပဏာမ ရွေးချယ်ခံရသူများအား အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း နှင့် နောက်ဆုံး ရွေးချယ်လိုက်ခန့်အပ်ခြင်း အပါအဝင် များစွာသော နည်းစနစ်များသည် ရွေးချယ်ခန့်အပ် နေရာချထားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးလွှမ်းမိုးမှုများမှ ကာကွယ်ပေးသည်။ အရေးကြီးသည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ကိုချမှတ်ရာတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီမှ မချမှတ်ပဲ ကော်မတီသို့မဟုတ် ပါလီမန်ကဲ့သို့သော ပြည်သူနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကိုယ်စားပြု အဖွဲ့အစည်းများကို ဆုံးဖြတ်ခွင့် လွှဲပြောင်းပေးသင့်သည်။ ချွင်းချက်အခြေအနေများကြောင့် ထုတ်ပယ်ခံရသည်မှ လွဲ၍ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လုံခြုံရေးကို ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော တရားရေး ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်များ၊ ရှင်းလင်းသော လုပ်ငန်းစဉ် လိုအပ်ချက်များနှင့်အတူ စည်းမျဉ်းများဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးသင့်သည်။

ဥပဒေစည်းမျဉ်းများသည် နိုင်ငံရေး နှင့် စီးပွားရေး နှစ်မျိုးစလုံး၏ အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခများ မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်စေရန် ကာကွယ်ထားသင့်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အကောင်းဆုံးသော အလေ့အကျင့်မှာ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၊ ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းများသို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများသို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာရှိသူများသည် ရုပ်သံမီဒီယာထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းအတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်း ကိုတားမြစ်ရမည်။ ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာသို့မဟုတ် ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍတွင် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ် ရရှိနေသူ ကိုလည်းထိန်းကျောင်းရေးဘုတ်အဖွဲ့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့် မပြုရန် တားမြစ်ရမည်။

ဘဏ္ဍာရေး အာမခံချက်ရှိခြင်းသည်လည်း မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အနေနှင့် အမှီအခိုကင်းပြီး လွတ်လပ်သော သီးခြားအဖွဲ့အစည်းအဖြစ် ရပ်တည်ရေးအတွက် အရေးကြီးပြန်သည်။ ထိုအတွက် တစ်နှစ်တာ ဘဏ္ဍာရေးရံပုံငွေ ချထားပေးခြင်းအပါအဝင် ရံပုံငွေအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဥပဒေနှင့်အညီ သတ်မှတ်ထားသင့်သည်။ ဤသို့ပြုမူခြင်းသည် နိုင်ငံရေးအရ လွှမ်းမိုးမှုမှလည်း ကာကွယ်နိုင်သည်။

ရုပ်သံလွှင့်လိုစင်ကြေးအား မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့ ရံပုံငွေအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးခြင်းသည် ကုန်ကျစားရိတ် သက်သာပြီး အမှီအခိုကင်းရန်အတွက်လည်း ထောက်ပံ့ပေးသဖြင့် လျှော်ကန် သင့်မြတ်လှသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့များမှ ဤလိုစင်ကြေးများကို အထွေထွေ ရံပုံငွေအပြင် ထပ်ဆောင်းရယူရန်လိုအပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပိုငွေကို အထွေထွေရံပုံငွေအဖြစ်

သတ်မှတ်လိုခြင်း သို့မဟုတ် ထိုနှစ်ချက်စလုံးလိုအပ်ခြင်းတို့ကြောင့် ရံပုံငွေ သတ်မှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ် သည်လည်း အရေးပါလှသည်။

အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရကို အစီ ရင်ခံစာ တင်သွင်းမည့် အစား အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်မှာ ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်းသည် ပါတီစုံပါဝင်သော ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းသို့မဟုတ် လွှတ်တော် ကော်မတီများကို အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းသင့်သည်။ တာဝန်ယူမှုရှိစေရန်အတွက် လိုင်စင်ထုတ်ပေး ရေးကဲ့သို့ အရေးကြီးသည့်ကိစ္စမျိုးကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြည်သူ လူထုကိုလည်းပါဝင်ခွင့်ပေးသင့်သည်။ အရေးကြီးသောဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ သုံးသပ်ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး ထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့ အစည်းများမှ နှစ်ပတ်လည် အစီရင်ခံစာများကို စစ်ပြီးသော စာရင်းများနှင့်အတူ ထုတ်ဝေရန် လိုအပ်သည်။

မီဒီယာထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းကို နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးလွှမ်းမိုးမှုများမှ ကာကွယ်ရန် အရေးကြီး သကဲ့သို့ တာဝန်ယူမှုမရှိပဲ စိတ်တိုင်းကျ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်နေမှု မပြုလုပ်ရန် ကာကွယ်မှုသည်လည်း အရေးကြီးသည်။ အုပ်ချုပ်သူအစိုးရကို အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းမည့် အစား အကောင်းဆုံး အလေ့အကျင့်မှာ ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်းသည် ပါတီစုံပါဝင်သော ဥပဒေပြု အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် လွှတ်တော်ကော်မတီများကို အစီရင်ခံစာ တင်သွင်း သင့်သည်။ တာဝန်ယူမှု ရှိစေရန်အတွက် လိုင်စင်ထုတ်ပေးရေးကဲ့သို့ အရေးကြီးသည့် ကိစ္စမျိုးကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြည်သူ လူထုကိုလည်း ပါဝင်ခွင့် ပေးသင့်သည်။ အရေးကြီးသောဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ သုံးသပ်ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး ထိန်းကျောင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းများမှ နှစ်ပတ်လည် အစီရင်ခံစာများကို စစ်ပြီးသော စာရင်းများနှင့်အတူ ထုတ်ဝေရန် လိုအပ်သည်။ သီးခြားလွတ်လပ်မှု စည်းမျဉ်းသည် ထိန်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ စောင့်ထိန်းလိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်များကိုအခြေခံ၍ တရားမျှတသော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် လိုင်စင်ထုတ် ပေးရေး ဆုံးဖြတ်ချက်ကဲ့သို့သော အထူးသဖြင့် တစ်ဦးချင်းရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများကိုထိခိုက်နိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်စေကြောင်း မှတ်သားရန် အရေးကြီးသည်။

သို့သော်လည်း ဒစ်ဂျစ်တယ်စံနှစ် သို့ အကူးအပြောင်းတွင် နည်းပညာ နှင့် အချိန်ဇယားကဲ့သို့သော အထူးသဖြင့် ပိုမိုအရေးပါသော မူဝါဒ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစိုးရသည် မူဝါဒကဏ္ဍ ကို ထိန်းသိမ်းထားသည်။

ဆက်လက်လေ့လာရန်

- Kristina Irion and Roxana Radu, "Delegation to independent regulatory authorities in the media sector: A paradigm shift through the lens of regulatory theory" in *The Independence of the Media and Its Regulatory Agencies: Shedding New Light on Formal and Actual Independence Against the National Context*. www.ivir.nl/publications/irion/Radu_2013.pdf.
- Steve Buckley, Kreszentia Duer, Toby Mendel, Seán O' Siochrú, *Broadcasting, Voice, and Accountability A Public Interest Approach to Policy, Law, and Regulation*, 2008: <http://www.press.umich.edu/pdf/9780472032723-fm.pdf>.

လမ်းညွှန်မှတ်စု- ၅ ဂျာနယ်လစ်များကို ကြီးကြပ်ခြင်း

ပြည်သူလူထု၏ သဘောထား အမြင်များအပေါ် မီဒီယာများ၏ သြဇာလွှမ်းမိုးမှုမှာ ကြီးမားလွန်းသောကြောင့် ဂျာနယ်လစ်များသည် အစိုးရများမှ ဥပဒေပြင်ပတရားမဝင် ပစ်မှတ်ထားပြီး ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ခြင်းများကို ခံရလေ့ရှိသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံရေးပညာရှင် သောမတ်ဂျက်ဖာဆန်၏ အောက်ပါအဆိုအမိန့်မှာ ထင်ရှားသည်။ “အကယ်၍ သတင်းစာမရှိသောအစိုးရနှင့် အစိုးရဟူ၍မရှိပဲ သတင်းစာများချည်းရှိသော အခြေအနေ နှစ်မျိုးထဲမှ ကြိုက်ရာရွေးပါဆိုလျှင် ကျွန်တော့်အနေနှင့် အစိုးရမရှိသော သတင်းစာများကိုပင် ရွေးရပေလိမ့်မည်။” အစိုးရများ၏ တာဝန်ခံမှုကို အဓိကအာမခံပေးခြင်းနှင့် သတင်းနှင့် အခြားသိကောင်းစရာ အချက်အလက်များအားလုံးအတွက် အဓိကအရင်းအမြစ်လည်းဖြစ်နေသောကြောင့် မီဒီယာများကို ကွပ်ကဲရာတွင် မဆိုစလောက်သိမ်မွေ့စွာဆောင်ရွက်ဖို့လိုသည်။ ဒီမိုကရေစီတိုင်းပြည်များတွင် ဂျာနယ်လစ်များအတွက် သီးသန့်ရည်ရွယ်သော ထိန်းချုပ်မှုပုံစံများရှိမနေသည့်အပြင် ယင်းတို့အတွက် အထူးအခွင့်အရေးနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အချို့ ကိုပါ အပ်နှင်းထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

လိုင်စင်

ဂျာနယ်လစ်များကို လိုင်စင်ရယူစေပြီး လိုင်စင်မရှိသူများ၏ သတင်းလိုက်ခွင့်/ရေးခွင့်ကို ပိတ်ပင် ကန့်သတ်ခြင်းသည် လွတ်လပ်စွာ သတင်းရယူခွင့်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အလားတူပင် ဂျာနယ်လစ် အဖြစ်ဆောင်ရွက်လိုသူများအတွက် ဘွဲ့ရရန်လိုအပ်ခြင်း၊ အသက်အရွယ်ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် ဂျာနယ်လစ် အသင်းဝင်ဖြစ်ခြင်းစသော အချက်များအပေါ်အခြေခံ၍ ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ပါကလည်း သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ချိုးဖောက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်ကို အမေရိကတိုက်လုံးဆိုင်ရာ လူ့ အခွင့်အရေးခုံရုံးက ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့သော အောက်ပါဆုံးဖြတ်ချက်တွင် ရှင်းလင်းစွာ သိရှိနိုင်ပါ သည်။

သက်ဆိုင်ရာ အသင်းတစ်သင်းတွင် အသင်းဝင်မဟုတ်ပါက ဂျာနယ်လစ်အဖြစ်လုပ်ကိုင်ဆောင် ရွက်ခွင့်ကို တားမြစ်ကန့်သတ်သော ဥပဒေသည် တရားမဝင်သော ဥပဒေဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အသင်းဝင် ဖြစ်ရေးအတွက်လည်း သတ်မှတ်ထားသော တက္ကသိုလ်များမှ ဘာသာရပ်များကို သင်ကြားတတ်မြောက်ပြီး သူများမှသာ အသင်းဝင်ဖြစ်ခွင့်ရှိမည်စသော ကန့်သတ်ချက်များသည်လည်း ဤကွန်ဗင်းရှင်းနှင့် ဖီလာဆန့်ကျင် ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်သည်။ ထိုသို့ကန့်သတ်ခြင်းသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ၎င်းစိတ်ကြိုက်နည်းလမ်းဖြင့်

သတင်းအချက်အလက်များကို ရှာဖွေခွင့်နှင့် လွှဲပြောင်းပေး ပို့နိုင်ခွင့်တို့အား ကန့်သတ်ရာ ရောက်နေသည်သာမက ပြည်သူလူထုတစ် ရပ်လုံးအတွက်လည်း သတင်းအချက်အလက်များကို အကန့်အသတ်မရှိ လွတ်လပ်စွာရယူခွင့်ကို တားဆီး ပိတ်ပင်ရာရောက်သည်။

ထိုအချက်အတွက် အခြေခံတွေးခေါ်မှုမှာ ပြည်သူ့မီဒီယာများကို အသုံးပြုပြီး မိမိတို့ပြောဆိုလိုသော အကြောင်းအရာများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် လူတိုင်းနှင့် အကျိုးဝင်သင့်ပြီး၊ အချို့သော စံချိန်စံညွှန်း များနှင့်ကိုက်ညီသော သီးသန့်အုပ်စုတစ်ခုစာ ခံစားခွင့်ရှိမည့် ရပိုင်ခွင့်မဖြစ်သင့်ပေ။ (မှတ်စုတို ၁ အား ကြည့်ရန်) ထိုအချက်တွင် စာနယ်ဇင်းနယ်ပယ်သည် ဆရာဝန်၊ ရှေ့နေ၊ အင်ဂျင်နီယာစသော အခြားပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကဏ္ဍများနှင့် မတူကြောင်း သတိပြုဖို့လိုသည်။ ကျန်ပရော်ဖက်ရှင်နယ်များတွင် သက်ဆိုင်ရာဘာသာရပ်နယ်ပယ်နှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်မှုသည် အတတ်ပညာသဘောသာဖြစ်ပြီး စာနယ်ဇင်းနယ်ပယ်မှာကဲ့သို့ အခြေခံလူ့ အခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်မနေပေ။

ဂျာနယ်လစ်များကို လိုင်စင်သတ်မှတ်ခြင်းသည် အခွင့်အာဏာအလွဲသုံးစားခြင်းဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့်အပြင် နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်အတွက် အသုံးချနိုင်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်နိုင်ချေရှိသဖြင့် တရားမဝင် ကြောင်း သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ စာနယ်ဇင်းသမားများကို လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းသည် အများပြည်သူကို သတင်းအချက်အလက်ပေးရန် တာဝန်ရှိအား အရည်အချင်းရှိပြီး ကိုယ်ကျင့်တရား မြင့်မားသောသူများကိုသာ သတ်မှတ်ပေးသင့်သည်ဟု ယူဆကြသူများရှိသည်။ သို့ရာတွင် အမေရိကတစ်တိုက်လုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့် အရေးခုံရုံးက ယင်းအဆိုကို ပယ်ချသည်။ ဂျာနယ်လစ်များ၏ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကျင့်ဝတ်ကို မြှင့်တင်ပေးရန် အတွက် လိုင်စင်အစား လူ့အခွင့်အရေးကို ထိပါးမှုပိုနည်းသည့် အခြားနည်းလမ်းများလည်း ရွေးချယ်စရာရှိ သည်။ လက်တွေ့တွင်လည်း လိုင်စင်စနစ်ကဲ့သို့သော တင်းကျပ်ထိန်းချုပ်မှုများသည် ဂျာနယ်လစ်များ၏ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကျင့်ဝတ်ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခြင်း အလျဉ်းမရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

အလားတူပင် ဂျာနယ်လစ်များကို မှတ်ပုံတင်သောစနစ်သည်လည်း နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ လူ့အခွင့် အရေးကို နှောက်ယှက်ထိပါးခြင်းရှိမရှိစစ်ဆေးသော စစ်ဆေးချက်ကို ကျော်ဖြတ်နိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် တရားဝင်ခြင်းမရှိပေ။ ထိုသို့သော စံနစ်များသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ကန့်သတ် ပိတ်ပင်ခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်နေသဖြင့် လိုအပ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် ပြဌာန်းစရာ အကြောင်းမရှိပေ။

လိုင်စင် (သို့မဟုတ်) မှတ်ပုံတင် စံနစ်သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်နှင့်လည်း မဆီလျော်တော့ပေ။ အကြောင်းမှာ ဒီဂျစ်တယ်သတင်းခေတ်သို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ အွန်လိုင်းဘလော့ရေးသားသူများနှင့် အခြားအပျော်တမ်း သတင်းရေးသားသူများကြောင့် ဂျာနယ်လစ်များနှင့် ဂျာနယ်လစ်မဟုတ်သူများအကြား စည်းမှာလည်း ပိုမိုဝေးဝေးသွားခဲ့သည်။ အွန်လိုင်းမီဒီယာများတွင် ဒီမိုကရေစီ ပိုမိုစိမ့်ဝင်လာသည်နှင့်အမျှ ပြည်သူလူထု အတွက်အရေးပါသော သတင်းအဖြစ်အပျက်များကို မည်သူက မှတ်ချက်ပေးခွင့်ရှိသည်နှင့် မည်သူက သတင်းရေးသား ပေးပို့ခွင့်ရှိသည်ကို သတ်မှတ်ရန် အတွက် ပိုမိုခက်ခဲသွားပေသည်။

ဤစံနစ်များသည် ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခွင့် ဥပမာ အဖွဲ့ဝင်ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားသော ပုဂ္ဂလိကဂျာနယ်လစ် အဖွဲ့အစည်း တည်ထောင်ခြင်းများ

အပေါ် မည်သည့် သက်ရောက်မှုမျှ မရှိပေ။

အသိအမှတ်ပြုသည့်စနစ်

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် သတင်းလက်ခံရရှိခွင့်လည်း ပါဝင်သည်။ ပြည်သူများ၏ နားမျက်စိ သဖွယ်ဖြစ်နေသော ဂျာနယ်လစ်များသည် အထက်ပါရပိုင်ခွင့် ပြည့်ဝရေးအတွက် အရေးကြီးသော ကဏ္ဍ တွင် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျာနယ်လစ်များအတွက် လွတ်လပ်စွာသတင်းလက်ခံရရှိခွင့်ရှိရေးအတွက် အထူး လုပ်ပိုင်ခွင့်များ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ အထူးသဖြင့် အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားနှင့် ဆက်စပ်သော ပါလီမန်၊ တရားရုံးစသော နေရာများတွင် သတင်းရယူနိုင်ရန် အခွင့်အရေး ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆို သဖြင့် ဂျာနယ်လစ်များတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်ပတ်သက်ပြီး အထူးအခွင့်အရေးများရှိ နေသည်ဟု မမှတ်ယူပဲ ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး၏ သတင်း ရယူခွင့်နှင့် ဆက်စပ်ပြီးပေးထားသော အခွင့်အရေးများဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေး များသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့် ဆက်စပ်ပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် အတိအလင်း ပြဌာန်းပေးထားသော အချက်များဖြစ်ပါသည်။

ဂျာနယ်လစ်များအား အများပြည်သူကိုကန့်သတ်ထားသော နေရာများတွင် သတင်းရယူခွင့်ပေးရန်အတွက် အများလက်ခံကျင့်သုံးသောစနစ်မှာ အသိအမှတ်ပြုစနစ်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ အသိအမှတ် ပြုစနစ်တွင် ကျင့်သုံးသော ဥပဒေအချို့ ရှိသည်။ ပထမအချက်မှာ အခြားထိန်းကျောင်းနည်းစနစ်များ နည်းတူ ဂျာနယ်လစ်များအပေါ် မလျော်ကြာလွှမ်းစေရန် အသုံးချခံရသော စနစ်တစ်ခု ဖြစ်မသွား စေရေးအတွက် အသိအမှတ်ပြုစနစ်ကို သီးခြားလွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက ကြီးကြပ်ရမည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အသိအမှတ်ပြုစနစ်ကို မီဒီယာရောက်ရှိနိုင်သည့် ပရိတ်သတ် ပမာဏနှင့် အမျိုးအစား တို့ကဲ့သို့သော မျှတပြီး ဓမ္မဋ္ဌိဒါန်ကျသည့် အချက်များကိုသာ အခြေခံပြီး ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က အလွတ်သတင်းထောက်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်သော အသိအမှတ်ပြု စံနစ်မျိုးသည် တရားမဝင်ဟု သတ်မှတ်သည်။ အလားတူပင် အွန်လိုင်း နှင့် ဒီဂျယ်တယ် သတင်းထောက်များအပေါ်တွင်လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုရပါ။ နောက်ဆုံးအချက်မှာ အသိအမှတ်ပြု စံနစ်ကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် စာနယ်ဇင်းသမားများအား သတင်းပြန်လည်ဖော်ပြရာတွင် ကန့်သတ်ချက်များ ထားရှိရန်အတွက် အလွဲသုံးခြင်းမပြုရသလို၊ စာနယ်ဇင်းများ၏ ရေးသားဖော်ပြမှုအပေါ် အခြေခံပြီး အသိအမှတ်ပြုခြင်း/ရုပ်သိမ်းခြင်းများကိုလည်း မဆောင်ရွက်ရဟု အတိအလင်းသတ်မှတ်ထားပါ သည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ်ပူးတွဲကြေညာချက်တွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော အထူးလုပ်ပိုင် ခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားသည်။

စာနယ်ဇင်းသမားများအတွက် အသိအမှတ်ပြုစနစ်ဆိုသည်မှာ ၎င်းတို့အတွက် အချို့သောနေရာများကို ဝင်ရောက်သတင်းယူခွင့်အား အထူးအခွင့်အရေးအနေဖြင့် သတ်မှတ်ပေးရန်အတွက်သာ အသုံးပြုခြင်းဖြစ် သည်။ ထိုသို့ခွင့်ပြုသည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို သီးခြားလွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှ ချမှတ်ပေးရန် လိုပြီး

ချမှတ်ရာတွင်လည်း မျှတပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာဖို့လိုအပ်သည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ကြိုတင် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း ရှင်းလင်းပြီး သမာသမတ်ကျစွာ ချမှတ်ရမည်။

သတင်းအရင်းအမြစ်များ

ကမ္ဘာ့ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအများအပြားနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် သတင်းအချက်အလက်များကိုပေးပို့သော အထူးလျှို့ဝှက်အပ်သည့်သတင်းရင်းမြစ်များကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားရန် ငြင်းဆန်ခွင့်ကို ဂျာနယ်လစ်များ အား အပ်နှင်းထားသည်။ UNHRC ၏ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထွေထွေမှတ်ချက် ၃၄ တွင် အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြ ထားသည်။

နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်တွင် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် (လျှို့ဝှက်) သတင်းရင်းမြစ်များကို ထုတ်ဖော်ပြောပဲ ငြင်းဆန်ပိုင်ခွင့်ကိုလည်း ထည့်သွင်းထားကြောင်း အသိအမှတ်ပြု လေးစားလိုက်နာရမည်။

ဥရောပလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တရားရုံးက ဂူဒွင်နှင့် ယူဂေနိုင်ငံအမှုတွင် သတင်းရင်းမြစ်များကို ထုတ်ဖော် ပြောဘဲ ကာကွယ်ခွင့်ကို အလွန်ရှင်းလင်းစွာ ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သတင်းရင်းမြစ်များကို ထုတ်ဖော်ပြောပဲထားခွင့်သည် သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်၏ အခြေခံတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါက အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားအတွက် သိသင့်သိထိုက်သော သတင်းများရရှိ ရေးတွင် သတင်းရင်းမြစ်များက ဂျာနယ်လစ်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများရှိတော့မည်မဟုတ်ချေ။ ရလဒ်အနေဖြင့် လူထုကိုယ်စားကင်းစောင့်ခွေးအဖြစ်တာဝန်ယူခြင်းနှင့် ပြည်သူတို့ကို ယုံကြည်ပြီးတိကျ သောသတင်းအချက်အလက်များပေးနိုင်ခြင်းတို့တွင် ဆိုးဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်သွားမည်ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် မီဒီယာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် သတင်းရင်းမြစ်များကို ကာကွယ်ခြင်းသည် အလွန်အရေး ပါပါသည်။ ထို့အပြင် သတင်းအရင်းအမြစ်များကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် အမိန့်ပေးခြင်းများသည်လည်း သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်ကို လွတ်လပ်စွာကျင့်သုံးခြင်းမပြုရအောင် ဖိအားပေးခြင်းများဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းများသည် ကွန်ဗင်းရှင်းအပိုဒ် ၁၀ နှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်ကွဲလွဲနေသည်။ ခြွင်းချက် တစ်ခုမှာ ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားကို ကြီးကြီးမားမားဆောင်နိုင်သည်ဟု အခိုင်အမာသက်သေပြနိုင်သော အခြေအနေအချို့တွင်မူ ထိုတားမြစ်ချက်အချို့ကို ကျင့်သုံးကောင်းကျင့်သုံးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ထပ်လောင်းပြောရလျှင် ဥပဒေကြောင်းအရ အဓိကမူတည်သော အခြေခံရပိုင်ခွင့်မှာ သတင်းထောက်များ၏ သတင်းရယူခွင့်နှင့် ရေးသား ဖော်ပြခွင့်နှင့်ဆိုင်သော အထူးရပိုင်ခွင့်များမဟုတ်ပဲ ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံး၏ သတင်းအချက်အလက်ရရှိခွင့် ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သတင်းအရင်းအမြစ်များကို ထုတ်ဖော်မပြောပဲ နေပိုင်ခွင့်သည် ဂျာနယ်လစ်များ၏ အထူးအခွင့်အရေး တစ်ရပ်ဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း မီဒီယာနည်းလမ်း တစ်ခုခုကို သုံးပြီး အများပြည်သူအတွက် သတင်းအချက် အလက်များစုဆောင်းခြင်းနှင့် ဖြန့်ချိခြင်းများကို ပုံမှန် သို့မဟုတ် ပရော်ဖက်ရှင်နယ်အရင်းခံပြီး ဆောင်ရွက်နေသော မည်သူမဆို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင် သည်။ (ဥရောပကောင်စီ တိုက်တွန်းအကြံပြုချက်အမှတ် R2000-7)

လုံခြုံ ဘေးကင်းရေး

၎င်းတို့၏ အသံများကို တိတ်သွားစေလိုသဖြင့် မီဒီယာသမားများကိုယ်ထိလက်ရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ဆိုးဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်စေသော နှောင့်ယှက် ဟန့်တားမှုများဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပူးတွဲကြေညာချက်တွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောကြားခွင့် နှင့်ပတ်သက်သော နိုင်ငံတကာလုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများကို ဖော်ပြထားသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်နေကြသူများအား ကိုယ်ထိလက်ရောက်တိုက် ခိုက်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများသည် ကာယကံရှင်ကို တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်ခြင်းသာမကပဲ လွတ်လပ်ခွင့် အပေါ်တိုက်ခိုက်ခြင်းလည်း မည်ပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို လွတ်လပ် စွာရှာဖွေခွင့်နှင့် ရယူခွင့်အပေါ်လည်း တိုက်ခိုက်ခြင်းမည်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အနေနှင့် ယခုကိစ္စတွင်ဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို အပိုင်းသုံးပိုင်းခွဲခြားနိုင်သည်။ ပထမအချက်မှာ မီဒီယာများနှင့် မီဒီယာပိုင်ပစ္စည်းများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းများတွင် နိုင်ငံတော်အနေနှင့် ခွင့်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် တိုက် ရိုက်ညွှန်ကြားခိုင်းစေခြင်း မပြုရန်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ထိုသို့သော တိုက်ခိုက်မှုများဖြစ်ပေါ်ပါက အစိုးရတာဝန်ရှိသူများအနေနှင့် ထိုတိုက်ခိုက်မှုများကို လူသိရှင်ကြား ထုတ်ဖော်ပြီး ရှုတ်ချရန်၊ အရေးယူရန် တာဝန်ရှိသည်။

ဒုတိယအချက်မှာ ထိုကဲ့သို့အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများဖြစ်ပွားလာခြင်းမရှိအောင်လည်း နိုင်ငံတော်မှ ကြိုတင်ကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ ၂၀၁၂ ပူးတွဲကြေညာချက်တွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို ကာကွယ်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာသဘောတူလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဖော်ပြထားသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်းခံရနိုင်သော အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံတော်အနေ နှင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ရာဇဝတ်မှုများကို ကြိုတင်ကာကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသောသူများက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရန် တောင်းဆိုလာမှုကို စောင့်ဆိုင်းမနေပဲ ဖြစ်လာနိုင်သော အန္တရာယ်များကို ကြိုတင်ဖော်ထုတ်ပြီး ကာကွယ်ပေးထားဖို့လိုသည်။

နောက်ဆုံးအချက်အနေနှင့် တိုက်ခိုက်မှုများဖြစ်ပေါ်လာပါက နိုင်ငံတော်အနေနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး လျင်မြန်ထိရောက်သည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများဖြစ်လာအောင် အစိုးရကပြုလုပ်ပေးရမည်။ ကျူးလွန်သူကို ဥပဒေ ကြောင်းနှင့် အညီတရားခွင့်သို့ပို့ဆောင်နိုင်ရေးနှင့် အကျူးလွန်ခံရသူကို နစ်နာကြေး ပေးလျော် ရေးစသည်တို့ ကိုလည်း ဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရမည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်က ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ဣတီမာ လာနိုင်ငံအမှုအတွက် အောက်ပါအတိုင်း အပြီးသတ်မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။ ထိုသို့ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများသည် ကျူးလွန်ခံရသူအနေနှင့် ကျူးလွန်သည့် အချက်အလက်များ၊ ကျူးလွန်သည့် အဖွဲ့အစည်းစသည်တို့ကို သိရှိ နားလည်၍ အမှန်တရားအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်နိုင်မည့်အပြင် နစ်နာဆုံးရှုံးမှုအတွက်လည်း သင့်လျော်သည့် လျော်ကြေးများလည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။

ဆက်လက်ဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- *Compulsory Membership in an Association Prescribed by Law for the Practice of Journalism*, 13 November 1985, Inter-American Court of Human Rights: http://www.corteidh.or.cr/docs/opiniones/seriea_05_ing.pdf.
- *UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity*: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/official_documents/UN_plan_on_Safety_Journalists_EN.pdf.
- Special international mandates on freedom of expression 2012 Joint Declaration on Crimes Against Freedom of Expression: <http://www.law-democracy.org/live/legal-work/standard-setting/>.

လမ်းညွှန်မှတ်စု- ၆ ပုံနှိပ်မီဒီယာများ

“လွတ်လပ်သောပုံနှိပ်မီဒီယာများသည် ကောင်းချင်လည်းကောင်းမည်၊ ဆိုးချင်လည်းဆိုးမည်။ သို့သော် လွတ်လပ်ခွင့်လုံးဝမရှိသော မီဒီယာများမှာမူကောင်းဖို့လုံးလုံးမရှိပဲဆိုးဖို့သာရှိပေလိမ့်မည်” ဟု ပြင်သစ် တွေးခေါ်ပညာရှင် အဲလ်ဗတ်ကမူးကပြောဖူးသည်။ စတင်လုပ်ကိုင်ရန် ခက်ခဲခြင်းနှင့် ပျံ့နှံ့မှု အကန့်အသတ် ရှိခြင်းတို့ကြောင့် ပိုမိုတင်းကျပ်သော ကြပ်မတ်ကွပ်ကဲရေးစနစ်များ လိုအပ်လေ့ရှိသည့် ရုပ်သံမီဒီယာနှင့် နှိုင်းယှဉ် လျှင် သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး အမျိုးအစားစုံလင်ကွဲပြားသော ပုံနှိပ်မီဒီယာများ ထွန်းကားရေးအတွက်မူ မဆိုစလောက် ကြပ်မတ်ကွပ်ကဲမှုများသာ လိုအပ်သည်။

ထုတ်ဝေခွင့်လိုင်စင်နှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များ

နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ သတင်းစာများနှင့် အခြားပုံနှိပ်လုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် မဖြစ်မနေလိုင်စင် လျှောက်ထားရန်လိုအပ်ချက်သည် တရားမဝင်သော ဖိနှိပ်ကန့်သတ်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ မဖြစ်မနေလိုင်စင်စနစ် သည် အဆင့်သုံးဆင့်ပါသော စစ်ဆေးမှုကို မအောင်မြင်ပါ။ လိုင်စင်စနစ်သည် အသရေဖျက်မှုများနှင့် မဖွယ်မရာ အကြောင်းအရာများကဲ့သို့သော ပြဿနာများကိုထိန်းချုပ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်သည်မှန် သော်လည်း အဆင့်သုံးဆင့်စစ်ဆေးမှုအရ နိုင်ငံတော်အနေနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကိုထိပါး နှောင့်ယှက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်သော ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေးစနစ်များကို ကျင့်သုံးဖို့လိုသည်။ လိုင်စင်ထုတ်ပေးရန် ငြင်းဆိုခြင်း၊ လိုင်စင်ပယ်ဖျက်ခြင်းစသည်တို့သည် ကြိုတင်ရသောဆင်ဆာစနစ်ကဲ့သို့ပင် ဤလွတ်လပ်ခွင့်ကို အကြီးအကျယ် ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သောအကြောင်းအရာများ မီဒီယာတွင်ဖော် ပြခြင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် သက်သက်အတွက်မူ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိပါးမှုနည်းသော ရွေးချယ်စရာ အခြားနည်းလမ်း များစွာရှိသည်။

လိုင်စင်စနစ်အစား လွတ်လပ်မှုကိုထိပါးမှုပိုနည်းသော မှတ်ပုံတင်စနစ်ကို အသုံးပြုနိုင်သည်။ မှတ်ပုံတင်စနစ် တွင် ထုတ်ဝေသူအနေနှင့် ထုတ်ဝေသူအမည်ကဲ့သို့သော အခြေခံ သတင်းအချက်အလက်အချို့ကိုပေးရုံဖြင့် ကိစ္စ ပြီးမြောက်နိုင်သော်လည်း ထိုမှတ်ပုံတင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးရာတွင်ပင် လွတ်လပ်မှုအပေါ် ထိပါးခြင်းမရှိစေရန် သတိကြီးစွာထားဖို့လိုသည်။ မှတ်ပုံတင်အဖွဲ့အစည်းသည် မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို ငြင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ချခြင်း စသော အခွင့်အာဏာများရှိမနေဖို့ လိုအပ်သည်။ မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုချက်အတွက် လျှောက်ထားရသောစနစ်

အစားသတ်မှတ်ထားသော အခြေခံ သတင်းအချက်အလက်များ ဖြည့်လိုက်ရုံနှင့် အလိုအလျောက် မှတ်ပုံတင် ပြီးဖြစ် သွားစေသောစနစ်မှာ အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။

မှတ်ပုံတင်စနစ်သည် မီဒီယာများအပေါ် ပြဌာန်းကန့်သတ်ချက်များစွာဖြင့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုကြီးစွာ မဖြစ်စေရန် လိုအပ်သလို မှတ်ပုံတင်အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းသည်လည်းသီးခြားလွတ်လပ်သော ကြပ်မတ်ရေးအဖွဲ့သာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဂီတီဒီနှင့် ပိုလန်နိုင်ငံအမှုတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေပုံစံရုံးကအောက်ပါ အတိုင်း ဆုံးဖြတ် ချက် ချသည်။ မှတ်ပုံတင်လျှောက်ထားသော ပုံနှိပ်မီဒီယာ၏အမည်သည် မီဒီယာတွင်ဖော်ပြမည့် အကြောင်း အရာ နှင့် ကွဲလွဲနေသည်ဟူသော အကြောင်းပြချက်တစ်ခုတည်းဖြင့် (ပိုလန်ဥပဒေပါအတိုင်း) မှတ်ပုံတင် လျှောက်ထားမှုကို ငြင်းပယ်ခြင်းသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို တရားမဝင်ကန့်သတ် ဖိနှိပ် ခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ခုံရုံးက ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည်။ အမည်နှင့်ပတ်သက်၍ မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို ငြင်းဆန်ခွင့် ရှိသော တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းမှာ အလားတူအမည်ဖြင့် မှတ်ပုံတင်ပြီးဖြစ်သော အခြားမီဒီယာတစ်ခုရှိပြီး ဖြစ်မှသာ ဖြစ်နိုင်သည်။

ထိုသို့သောကန့်သတ်ချက်များရှိနေသည့်တိုင်အောင် မှတ်ပုံတင်စနစ်သည် လိုအပ်ပါ၏လောဟူသော ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးမှု များ အများအပြားရှိသည်။ ၂၀၀၃ ပူးတွဲကြေညာချက်တွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်နှင့် ပတ်သက်သော နိုင်ငံတကာအထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားသည်။

ပုံနှိပ်မီဒီယာများအပေါ် အထူးလိုအပ်ချက်အနေနှင့် မှတ်ပုံတင်ရန် ကန့်သတ်ထားခြင်းမှာ အမှန်စင်စစ် မလိုအပ် ဘဲ အာဏာအလွဲသုံး ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သဖြင့် ရှောင်ကြဉ်သင့်သည်။ မှတ်ပုံတင် လျှောက်ထား ခြင်း ကို ငြင်းဆန်ပယ်ချခွင့်ရှိသောစနစ်၊ ပုံနှိပ်မီဒီယာများအပေါ် အထူးလိုက်နာရမည့်စည်းကမ်းများ ချမှတ် ထားသော စနစ်နှင့် အစိုးရနှင့် သီးခြားကင်းလွတ်ခြင်းမရှိသော ကြီး ကြပ်ရေးအဖွဲ့က အာဏာပိုင်နေသော စနစ်များ အားလုံးသည် ပြဿနာရှိသောမှတ်ပုံတင်စနစ်များပင်ဖြစ်သည်။

ကန့်ကွက်တိုင်ကြားသည့်စနစ်

လွတ်လပ်ပြီး အနှောင့်အယှက်လုံးဝကင်းရှင်းသည့် ပုံနှိပ်မီဒီယာများသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်တစ်ခု၏ အခြေခံအနှစ် သာရပင်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တပြိုင်နက်တည်း၌ မီဒီယာများ၏ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ကျင့်ဝတ်ကို မြှင့်တင်ပေးရန် လိုသလို မီဒီယာများအနေဖြင့် အနိမ့်ဆုံးလိုက်နာရမည့်စံချိန်စံညွှန်းများကို ချိုးဖောက်သောအခါ ပြည်သူလူထု အနေနှင့် တည့်မတ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် စနစ်တစ်ခုလည်းလိုအပ်သည်။ သတင်းဇာတ်လမ်းများရရှိရေးနှင့် စာဖတ်သူ ဝေစုတိုးတက်ရရှိရေးအတွက် ပြိုင်ဆိုင်မှုပြင်းထန်နိုင်ခြင်းကြောင့် မီဒီယာများအတွင်းပရော်ဖက်ရှင် နယ်မဆန် သောအပြုအမူများလည်းပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။ ပရော်ဖက်ရှင်နယ်မဆန်သော မီဒီယာများကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနိုင်ရေးလိုအပ်ချက်သည် အထူးသဖြင့်ပေါ်ထွန်းစ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများနှင့် တော်လှန်ရေးလွန်မြောက်ပြီးစ နိုင်ငံများတွင် အထူးအရေးကြီးသည်။ ထိုနိုင်ငံများတွင် အာဏာရှင်စနစ်အောက်၌ နှစ်ပေါင်းများစွာ ဖိနှိပ်ခြင်းခံ ခဲ့ရသော မီဒီယာများက ခေတ်သစ်တွင် ခြေကုပ်ယူရန် ကြိုးစား နေခြင်းကြောင့်ဖြစ် သည်။ အကြွင်းမဲ့နီးပါး ထိန်းချုပ် ခံရသောစနစ်မှ လွတ်လပ်ခွင့်ကျယ်ပြန့်စွာရရှိနေသောစနစ်သို့ကူးပြောင်းရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများစွာ

ရှိသည်။ ဥပမာအား ဖြင့် မီဒီယာများတွင် သင့်လျော်သောအယ်ဒီတာအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းပုံများရှိမနေခြင်းနှင့် အခြား အဖွဲ့အစည်း ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှုများ ရှိမနေခြင်းကြောင့် မိမိတို့၏ဆောင်ရွက်ချက်များ ကိုကောင်းမွန်စွာ ထိန်းကျောင်း ပဲ့ပြင်ခြင်း မပြုနိုင်သည့် အခြေအနေမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

နိုင်ငံအများအပြားတွင် ပုံနှိပ်မီဒီယာများ ကိုထိန်းကျောင်းရေးအားစာနယ်ဇင်း ကောင်စီကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မီဒီယာကျင့်ဝတ်ကဲ့သို့သော အနိမ့်ဆုံးစံနှုန်းများသတ်မှတ်ပြီးဆောင်ရွက်ကြသည်။ မီဒီယာများထိန်းကျောင်းရေးတွင် အစိုးရကမီဒီယာများနှင့် ပတ်သက်သောတိုင်ကြားချက်များ ကိုကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းမည်ဆိုပါက အာဏာအလွဲသုံးစားလုပ်မှုများ ဖြစ်နိုင်ချေ အလွန်မြင့်မားသည်။ မီဒီယာများ ကိုထိန်းကျောင်းရေးအတွက် ဆောင်ရွက်သောအဖွဲ့အစည်းသည် အမှီအခိုကင်း၍ လွတ်လပ်သောအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ဖို့ အလွန်အရေးကြီးသည်။ ပုံနှိပ်မီဒီယာများ အတူတကွစုစည်းပြီး ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ထိန်းကျောင်းသော စနစ်တစ်ခုကို တည်ထောင်နိုင်ပါက အကောင်းဆုံးပင် ဖြစ်သည်။ မီဒီယာများနှင့် နီးကပ်လွန်းခြင်း သို့မဟုတ် မီဒီယာများဘက်သို့ ဘက်လိုက်ခြင်းများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် ကောင်စီတွင် မီဒီယာများမှ ကိုယ်စားလှယ်များရော၊ အရပ်သား ကိုယ်စားလှယ်များကိုပါ ထည့်သွင်းထားသင့်သည်။ ကျင့်ဝတ်ရေးဆွဲပြဌာန်းရာတွင်လည်း ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်။ ဝါရင့်အယ်ဒီတာများကဲ့သို့ ကျွမ်းကျင်သူများက ဦးဆောင်ရေးဆွဲခြင်းများရှိသလိုအခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီးမှ ရေးဆွဲသောကျင့်ဝတ်များလည်း ရှိသည်။

ထိန်းကျောင်းရေးအတွက် နောက်ထပ်နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ပူးပေါင်းထိန်းကျောင်းရေး စံနှစ်ဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်တွင်ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရ ဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုရှိပြီး ထိုအဖွဲ့အစည်းတွင် မီဒီယာများက အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတွင်ရှိသော်လည်း အလုံးစုံလွှမ်းခြုံနိုင်သော တန်ခိုးအာဏာတော့ မရှိပေ။ ဥပမာ အင်ဒိုနီးရှား မီဒီယာကောင်စီသည် ဥပဒေပြဌာန်းပြီးဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သော်လည်း အဖွဲ့ဝင်များကိုမူ မီဒီယာပိုင်ရှင်များနှင့် ဂျာနယ်လစ်များကသာ ရွေးချယ်တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကောင်စီကဲ့သို့ ထိန်းကျောင်းရေး အဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ပြီး အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လုံလောက်သော အရည်အချင်းနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုရှိသူများကို ခန့်အပ်ထားနိုင်ပါက ယင်းတို့ကို တရားဝင် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ် နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် မီဒီယာထိန်းကျောင်းရေး ကိုဥပဒေပြဌာန်းဆောင်ရွက်ပြီး ထိန်းကျောင်းရေးအဖွဲ့အစည်းတွင် မီဒီယာများမှ ကိုယ်စားလှယ်များကို ထည့်သွင်းခြင်း မရှိပါကယင်းသည် လွတ်လပ်စွာထုတ် ဖော်ပြောကြားခွင့်ကို အကြီးအကျယ်ခြိမ်းခြောက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

အပြည့်အဝ ကိုယ်ပိုင်ထိန်းကျောင်းရေး စနစ်များတွင်မူ နိုင်ငံတော်မှသီးခြား ဥပဒေတစ်ခုပြဌာန်းပေးထားခြင်း မရှိသဖြင့် ဥပဒေကြောင်းအရ အာဏာမရှိပဲ ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်သော မီဒီယာနှင့်ပတ်သက်သည့် ကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မီဒီယာတွင်ထည့်သွင်းစေခြင်း၊ စွပ်စွဲချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်ကို ကျင့်သုံးစေခြင်း စသည်တို့ကိုသာ အမြင့်ဆုံးအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ဥပဒေပြဌာန်းဖွဲ့စည်းသည့် ပူးတွဲထိန်းကျောင်းရေးစနစ်တွင်လည်း ယင်းကဲ့သို့ အလားတူလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမျိုးသာ ရှိနေတတ်သည်။ သို့ရာတွင် မီဒီယာကျွမ်းကျင်သူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး မီဒီယာများနှင့် ပုံမှန်တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးမှုများပြုနေသော

စာနယ်ဇင်းကောင်စီများသည် မီဒီယာများအပေါ် ကျင့်ဝတ်အရ သြဇာလွှမ်းမိုးနိုင်ပြီး မီဒီယာများအတွင်း ပရော်ဖက်ရှင်နယ် အပြုအမူများ ထွန်းကားရေးကို အကြီးအကျယ် အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။

စာနယ်ဇင်းကောင်စီများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ကွဲပြားမှုရှိသည်။ နိုင်ငံအများအပြားတွင် အငြင်းပွားမှုများကို ကြားနာဆုံးဖြတ်ခြင်းအပြင် စာနယ်ဇင်းလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ဝါဒထွန်းကားရေးအတွက် အဓိကတွန်းအားပေးသော အဖွဲ့အစည်းများလည်း ဖြစ်နေတတ်သည်။ မီဒီယာများနှင့် ပတ်သက်သည့် ဥပဒေပြဌာန်းချက်များအတွက် အကြံပြုချက်များပေးပို့ခြင်း၊ ဂျာနယ်လစ်ဇင်ကျင့်ဝတ်များနှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရေးအတွက် လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများ ရေးဆွဲသတ်မှတ်ပေးခြင်း စသည်တို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ကြသည်။

ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်/အမှားပြင်ဆင်ခွင့်

မီဒီယာပိတ်ပြုချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး မည်မျှအကျိုးရှိသည်ကို သဘောကွဲပြားခုံမူများ ရှိသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်တွင် မပြောဆိုပဲ နှုတ်ပိတ်နေပိုင်ခွင့်လည်း ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မဖြစ်မနေပြန်လည် ဖြေရှင်းရမည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းသည် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ် ကြောင်းသိသာထင်ရှားသည်။ အချို့ကမူ ပြဿနာဖြစ်ပွားနေသော တစ်ဖက်သတ် ပြောဆိုခြင်းများကို ချေဖျက်ရန်အတွက် ရှုထောင့်မျိုးစုံ ပြောဆိုချက်များ ပေါ်ထွက်ရေးတွင် ပြန်လည် ဖြေရှင်းခွင့်က အရေးကြီးသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်သည် အများပြည်သူအနေနှင့် ပြဿနာတိုင်း၏ ဘက်နှစ်ဘက်စလုံးကို ကြားနာနိုင်စေသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့ကမူ အထက်ပါ ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်သည် အယ်ဒီတာ၏ သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်ကို တားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်း တစ်မျိုးပင်ဖြစ်သည်ဟုယူဆပြီး ကန့်ကွက်ကြသည်များလည်း ရှိသည်။

ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်ကို လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအမေရိကန်ကွန်ဗင်းရှင်း၏ အပိုဒ် ၁၄ နှင့် ဥရောပကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် (၇၄) ၂၆ တွင်တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဥရောပကောင်စီ၏ ကာပါဇင်စကီနှင့် ပိုလန်နိုင်ငံအမှုတွင် ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်သည် ဥရောပလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအခြေခံများနှင့် ဆီလျော်ကြောင်းဆုံးဖြတ်ထား သော်လည်း ယင်းအမှုတွင် သက်ဆိုင်ရာတရားရုံးက မဖြစ်မနေ ဖြေရှင်းချက်ထည့်သွင်းခွင့်ပေးရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းမှာမူ တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ဘောင်ထက်ကျော်လွန်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းသတ်မှတ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင်မူသတင်းစာများတွင် မဖြစ်မနေ ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်ပေးရမည်ဟု တောင်းဆိုခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေပထမပြင်ဆင်ချက်နှင့် ဖီလာဆန့်ကျင်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကာ လက်ခံအတည်ပြုပေးခြင်း မရှိပေ။ (မိုင်ယာမီဟာရယ် သတင်းစာနှင့် တိုနီလိုအမှု)

ဥရောပကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၇၄ (၂၆) တွင် အဆိုပါအခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သည့်အသေးစိတ် ပြဌာန်းချက်များကို အောက်ပါအတိုင်းထည့်သွင်းထားသည်။ အဆိုပါရပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုသော်လည်း သက်ဆိုင်ရာ ပုံနှိပ်မီဒီယာတွင်ပြန်လည်ဖြေရှင်းဖော်ပြခွင့်တောင်းခံခြင်းကို အောက်ပါအကြောင်းပြချက်များဖြင့် ငြင်းဆန်ခွင့်ရှိကြောင်းဖော်ပြထားသည်။

၁) မူရင်းသတင်းဖော်ပြပြီးမကြာမြင့်မီအတွင်း ပြန်လည်ဖြေရှင်းချက်ကိုတောင်းခံမှုမပြုထားခြင်း

၂) ပြန်လည်ဖြေရှင်းချက်တွင် ဖော်ပြမည့်စာသားများသည် မူရင်းမှားယွင်းသည်ဆိုသောအချက်ကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်လုံလောက်သောပမာဏထက်ပိုမိုနေခြင်း

၃) ပြန်လည်ဖြေရှင်းခြင်းသည် အငြင်းအခုံဖြစ်နေသော အချက်များထက်ပိုမိုကျယ်ဝန်းနေခြင်း

၄) ဖြေရှင်းချက်သည် ဥပဒေကြောင်းအရအရေးယူခံထိုက်သည့် ကျူးကျော်စော်ကားမှုဖြစ်နေခြင်း

၅) ဖြေရှင်းချက်တွင် မူလကွဲလွဲမှုတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခြင်းမရှိသောတတိယလူ၏ ဥပဒေနှင့်ညီသော အကျိုးစီးပွားကိုထိခိုက်စေနိုင်ခြင်း

၆) စောဒကတက်ပြင်ဆင်ချက်ကိုထည့်သွင်းလိုသောသူသည် ထိုသို့ပြင်ဆင်ချက်ထည့်သွင်းရန်အတွက် ခိုင်မာသောဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာအကြောင်းပြချက်ကိုမပေးနိုင်ခြင်း

နိုင်ငံတကာဥပဒေများသည် ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်နှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခွင့် အကြားဆက်သွယ်ချက်များ ကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားမှု အားနည်းသည်။ သို့ရာတွင် မီဒီယာများဘက်မှ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခွင့်သည် ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်ထက်စာလျင် မီဒီယာလွတ်လပ်မှုကို ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု နည်းပါးသည်။ ထို့ကြောင့် တိုက်ရိုက်ဝေဖန်မှုမျိုးမဟုတ်ပဲ တိုက်ရိုက်အချက်အလက်အမှားကြောင့်ဖြစ်သော အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်ထက်စာလျင် မီဒီယာများကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်သော အမှားပြင်ဆင်ချက်က ပိုမိုဆီလျော်ကြောင်း လက်ခံထားကြပါသည်။

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်:

- Centre for Law and Democracy and SEAPA, Myanmar: Guidance for Journalists on Promoting an Empowering Press Law, 2012: <http://www.law-democracy.org/live/myanmar-guidance-on-an-empowering-press-law/>.
- Andrew Puddephatt, The Importance of Self Regulation of the Media in Upholding freedom of expression, 2011, UNESCO: <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001916/191624e.pdf>.
- ARTICLE 19, Statement on the Draft Slovak Act on Periodic Press and News Agencies, 2008: <http://www.article19.org/data/files/pdfs/analysis/slovakia-press-leg-st.pdf>.

မှတ်စုတို ၇၊ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခြင်း စည်းမျဉ်းများ

မှတ်စုတို ၇၊ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခြင်း စည်းမျဉ်းများ

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် အခြားသော မီဒီယာများထက် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခြင်းအပေါ်တွင် တင်းကြပ်သော စည်းကမ်းများချမှတ်ထားသည်။ အကြောင်းအရင်းမှာ၊ အခြားသော ပုံနှိပ်မီဒီယာများနှင့် တူညီခြင်းမရှိပဲ ရုပ်သံ ထုတ်လွှင့်သူများအား ထုတ်လွှင့်မှုလိုင်းများဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများ၌ စဉ်မျဉ်းများသတ်မှတ်ပေးခြင်းမရှိပါက၊ ပရမ်းပတာ ဖြစ်ခြင်းများ ကြီးစိုးလာပြီး အခြားအသံလိုင်းများမှ ကြားဝင်မှုများဖြစ်ပြီး စနစ်တစ်ခုလုံးအား ရပ်ဆိုင်းနိုင်သည်။ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုလိုင်းစဉ်၏ သဘာဝ အနည်းအကျဉ်းနှင့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူ အရေအတွက်အား ကန့်သတ် ထားနိုင်ခြင်း တို့သည် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများ အမျိုးအစားစုံလင်မှုအတွက် ထောက်ပံ့ပေးရန် စည်းမျဉ်းများကို အံဝင်ခွင်ကျ ဖြစ်စေသည်။ ဤကဏ္ဍတွင် ခေတ်သစ်နည်းပညာများမှာ စတင် ပြောင်းလဲနေပြီ ဖြစ်သည်။ ဝိုင်ယာဆက်သွယ်မှု၊ ဂြိုဟ်တု ဆက်သွယ်မှုနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်စနစ် ပျံ့နှံ့မှုတို့မှာ လှိုင်းနှုန်းစဉ်စနစ် အပေါ် အကန့်အသတ်ဖြင့် လုံးဝ မပယ်ဖျက်ပါပဲနှင့် ဖိအားများကို လျော့ချလာနေပြီဖြစ်သည်။

သို့သော် အနာဂတ်ကာလတစ်ခု၌ အင်တာနက်သည် မလုံလောက်မှုအား မဖြစ်မနေ ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားရမည်။ တစ်ချိန်တည်း၌ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအတွက် စည်းမျဉ်းများ သတ်မှတ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြချက်မှာ ရုပ်သံ ထုတ်လွှင့်မှု၏ ကြားဖြတ်ဝင်ရောက်နိုင်ခြင်းနှင့် လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း သဘာဝကြောင့်သာမက ကလေးများအပါအဝင် လူအများ လွယ်ကူစွာ ဖမ်းယူကြည့်ရှု နိုင်စေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

လှိုင်းနှုန်းများအား ခွဲဝေရာတွင် အခြေကျကျရေးဆွဲထားသော စီမံချက်အတိုင်း လုပ်ဆောင်မှု နှင့် ပထမဆုံး (သို့မဟုတ်) လေလံကြေးအမြင့်ဆုံးပေးသောသူအား ထုတ်လွှင့်ရန် လှိုင်းများပေးနေခြင်းထက် အများပြည်သူ စိတ်ဝင်စားမှုရှိသည့် အမျိုးမျိုးသောအစီအစဉ်များစွာ တင်ဆက်ရန် လုပ်ဆောင်မည့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအား ထုတ်လွှင့်ရန်လှိုင်းများပေးသည့် လှိုင်းနှုန်းစီမံမှုသည် သေချာမှုရှိစေသော အရေးကြီးသည့် နည်းလမ်း တစ်ခု ဖြစ်သည်။

လှိုင်းနှုန်းစီမံမှု၌ အခြားသော လှိုင်းနှုန်းအသုံးပြုသူများဖြစ်သည့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ၊ တယ်လီဖုန်း ဆက်သွယ်ရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများနှင့် ဘေးကင်းမှုနှင့်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်သူများ တို့အကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။ နည်းပညာဆိုင်ရာ လားရာတူညီမှုများက ပိုမိုများပြားလာသော နိုင်ငံများသည် ဤပုံစံသို့ ဦးတည်လျက်ကြောင်း ပြဆိုလျက်ရှိရာတွင် နိုင်ငံအများအပြား၌ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခြင်းနှင့် တယ်လီဖုန်း

ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော တရားဝင်ထိန်းသိမ်းသူအဖွဲ့အစည်းများသည် လှိုင်းနှုန်းများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုမှုအပေါ်၌ တာဝန်ရှိသည်။

ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု စည်းမျဉ်းများ၏ အဓိက အရေးကြီးသော နယ်ပယ်နှစ်ခုမှာ လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်နှင့် ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပါဝင်သောအကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်သော စည်းမျဉ်းများဖြစ်သည်။

လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်ရယူခြင်း

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့် သူများအား လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်လိုစင်ထုတ်ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို အထူးဖွဲ့စည်းထားသော အမှီအခိုကင်းသည့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့မှ စီမံကွပ်ကဲသည်။ မှတ်စုတို (၄)တွင်ဆွေးနွေးထားသကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာအဆင့်သတ်မှတ်ချက်အရ ဤအဖွဲ့အစည်းသည် အစိုးရအား၎င်း၊ စီးပွားရေးဆောင်ရွက်သူများအား၎င်း မှီခိုအားထားသူမဖြစ်ရ။ လုံးဝ အမှီအခိုကင်းသော အဖွဲ့ဖြစ်ရမည်။ လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်သည် အခြားမည်သည့် အစိုးရအဖွဲ့နှင့် ပုဂ္ဂလိကတစ်စုံတစ်ယောက်၏ အကျိုးစီးပွားထက် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားကို ပိုမိုမြှင့်တင်နိုင်ရမည်။ လေလှိုင်းအတွင်း အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံသော အယူအဆများကို မြှင့်တင် ခြင်းတည်းဟူသော လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ အဓိကပန်းတိုင်များအနက်မှ တစ်ခုသို့ အရောက်လုမ်းနိုင်ရန်အတွက် အမှီအခိုကင်းခြင်းသည် အထူးသဖြင့်အရေးကြီးလှသည်။ လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်အား ၎င်းတို့၏ကောင်းမွန်သော လုပ်ဆောင်ချက်ပေါ်မူတည်၍ ထုတ်ပေးမည်ဖြစ်သောကြောင့် လုပ်ငန်းရှင်များအပေါ် ယုံကြည်မှုရရှိစေသဖြင့် လွတ်လပ်မှုရှိသော စည်းမျဉ်းများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု ကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လည်းတွန်းအားပေးသည်။

လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်ရယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် ဒီမိုကရက်တစ် နှုန်းစံနှင့်ညီသော အမူအကျင့်ဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အထူးသဖြင့် တရားမျှတမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရမည်။ ဤရည်မှန်ချက်ကိုအောင်မြင်စွာရယူနိုင်ရန် အရေးကြီး ပုံကိုကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (UNHCR)၏ အထွေထွေသုံးသပ်ချက် အမှတ် ၃၄တွင် အောက်ပါအတိုင်း ထုတ်နှုတ်ဖော်ပြထားသည်။

နိုင်ငံများသည် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အပါအဝင်ဖြစ်သော ထုတ်လွှင့်သူ မီဒီယာများအပေါ် ဝန်ပိစေသော လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့် သက်မှတ်ချက်များ နှင့် ကြီးလေးသော စည်းကြပ်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်းမှရှောင်ကျဉ်ရမည်။ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် စည်းကမ်းချက်တချို့နှင့် လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့် ဝန်ဆောင်ခနှုန်းထား သတ်မှတ်ချက်တို့သည် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်၍ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျခြင်း၊ ရှင်လင်းခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်း၊ ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုမရှိခြင်း နှင့် အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း ပဋိညာဉ်စာချုပ်ပါ အချက်များကို လေးစားလိုက်နာခြင်းတို့ရှိရမည်။ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုနှင့် မီဒီယာတို့အတွက် လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့် သတ်မှတ်ရာတွင် အများပြည်သူပိုင်၊ စီးပွားရေးနှင့် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းတို့ကြားတွင် မြေပြင်ရုပ်သံ အခြေစိုက်စခန်းများနှင့် ဂြိုဟ်တုဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာအစရှိသည့် ရင်းမြစ်များကို ရရှိနိုင်မှုတွင် တန်းတူညီမျှမှုရှိရမည်။

မည်သူမဆို လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့် ရရှိနိုင်ရန် ညီမျှသော အခွင့်အလမ်းများရှိရမည်။ လုပ်ငန်းလျှောက်ထားမှုသည်လည်း ရှင်းလင်းတိကျ၍ တရားဥပဒေနှင့် အညီဖြစ်ရမည်။ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များသည် လုပ်ငန်းလျှောက်ထားမှုနှင့် ဈေးပြိုင်ခေါ်ယူမှု အပါအဝင် သာမန်စည်းကမ်းချက်များတွင် အသေးစိတ် သတ်မှတ်ချက်များဖြင့် အဓိကဥပဒေအား ဖြည့်ဆည်းပေးရမည်။ လုပ်ငန်းကန့်သတ်ချက်အတွင်း အောက်ပါအချက်အလက်များလည်း အနည်းဆုံး ပါရှိရမည်။

- လုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်တိုင်းတွင် တိကျသော အချိန်အတိုင်းအတာရှိရမည် (လျှောက်လွှာနောက်ဆုံး တင်ပြရမည့် အချိန်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန်အတွက် ယူရမည့် အချိန်ကာလ)
- လုပ်ငန်းစဉ်၏အသေးစိတ် ရှင်းလင်းချက်နှင့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းသူမှ မည်သည့် ငြင်းပယ်မှုကိုမဆို ခိုင်လုံသောအကြောင်းပြချက်များ ရေးသားတင်ပြရန်လိုအပ်ချက်။
- တင်လျှောက်သူသည် လုပ်ငန်းလုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက် မည်သည့် ငြင်းပယ်မှုကို မဆို အယူခံနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- စည်းမျဉ်းများ၌ မည်သည့် ကုန်ကျစရိတ်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုနှုန်းထားတို့နှင့် ပတ်သက်၍မဆို ရှင်းလင်းသော ဖွဲ့စည်းပုံ နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်ပါဝင်ရမည်။
- လျှောက်လွှာတင်ပြမှုကို လက်ခံနိုင်မည့် စံသတ်မှတ်ချက်များဖြစ်သည့် နည်းပညာကျွမ်းကျင်မှု၊ ငွေကြေးအရင်းအမြစ်နှင့် မျိုးစုံကွဲပြားသည့် အယူအဆများအား ဖြန့်ဝေနိုင်မှု စသည်တို့ကို စည်ကမ်းများ တွင်ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြရမည်။

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ အများစုတွင်၊ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများသည် ပြည်သူများ၏ အငြင်းအခုံဖြစ်ဖွယ်ရာပြဿနာများနှင့် ရင်ဆိုင်ရပါက မျှတ၍ သမာမသမတ်ကျ ရန်လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုခု နှင့် အချိတ်အဆက်ရှိခြင်း (သို့မဟုတ်) မှ ပိုင်ဆိုင်ထားခြင်းမျိုးဖြစ်နေပါက ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအတွက် သမာမသမတ်ကျရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ သို့သော်နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခွင့် ကိုင်ဆောင်ထားခြင်းအား တားမြစ်ရန် ဥပဒေပြုထားသော်လည်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန် တင်လျှောက်သူ၏ ပုံစံ (သို့မဟုတ်) သဘာဝ အပေါ် အခြားအကာအကွယ်ပေးထားသည့် တားမြစ်ချက်များမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အား ချိုးဖောက်ခြင်းကို ကိုယ်စားပြုပေသည်။

ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခွင့် ခွင့်ပြုမိန့်လိုင်စင်အား ထုတ်လွှင့်သည့်စနစ်တွင် စုံလင်ကြွယ်ဝခြင်းနှင့် မျှတခြင်းတို့ကို အားပေးမှုရှိမရှိ အကဲခတ်ခြင်းအပါအဝင် ယေဘုယျအားဖြင့် အချို့သောကာလဒေသ သတ်မှတ်ချက်များ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် အပ်နှင်းသည်။

အကြောင်းအရင်းမှာ အဆိုပါအချက်များသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းအား ကိုယ်စားပြုသောကြောင့်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းအချက်များအား မှတ်စုတို ၂တွင် ဖော်ပြထားသည့် အဆင့်ခုဆင့် ပါ စစ်ဆေးချက်အရ တရားမျှတမှုရှိကြောင်း သက်သေပြရန် လိုသည်။

စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို ခွင့်ပြုမိန့်လိုင်စင်ရှိသူအား အကြမ်းဖျင်း (သို့မဟုတ်) အသေးစိတ် ဖော်ပြရမည်။ ယေဘုယျသတ်မှတ်ချက်များတွင် နည်းပညာဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များ (၎င်းတို့သည် ခွင့်ပြုမိန့် အမျိုးအစား ခွဲခြားရာတွင် ကျင့်သုံးသည်)၊ မူပိုင်ခွင့် စည်းမျဉ်းများ၊ ခွင့်ပြုမိန့် သက်တမ်း၊ ပြည်တွင်းနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များအား အနည်းဆုံး ထုတ်လွှင့်ပေးရမည့် ပမာဏကဲ့သို့ အပြုသဘောဆောင်သည့် တာဝန်ဝတ္တရားများတို့ ပါရှိရမည်။ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်ရှိသူများသည် အချို့သော အသေးစိတ် သတ်မှတ်ချက်များ ဥပမာပြရမည်ဆိုလျှင် လိုင်စင်ရရှိသူအတွက် အနည်းဆုံး သတင်းပမာဏ နှင့် ကလေးကဏ္ဍဝေစု လိုအပ်ချက်တို့အား လိုက်နာရမည်။

ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်သော စည်းမျဉ်းများ

ပုံနှိပ်မီဒီယာကဏ္ဍနှင့် မတူညီပဲ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအတွက် စည်းမျဉ်းများမှာ ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်းအခြေခံနှင့် တာဝန်ယူလုပ်ကိုင်မှုမှာ ရှားပါးလှပြီ။ ၎င်းအစား ပူးတွဲ စည်းမျဉ်းများ (သို့မဟုတ်) ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများကို ပိုမိုအသုံးပြုကြသည်။ ပူးတွဲစည်းမျဉ်းများအား အမှီသဟဲပြုရသော အချို့နိုင်ငံများသည် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်သော စည်းမျဉ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ လုံ့လစီရိယစိုက်ထုတ်သူ (သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်း) အဖွဲ့ အပေါ်ပုံချလိုက်ကြသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့က ထုတ်လွှင့်သူများသည် ထိုအဖွဲ့အား ပိုင်ဆိုင်သည် ဟူသည့်အချက်အား လိုင်စင်ထုတ်ပေးရေး စည်းကမ်းတစ်ခုအဖြစ်သတ်မှတ် လိုက်သည် (ထို့ကြောင့် ထိုအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အား နာခံရမည် (သို့မဟုတ်) ထိုအဖွဲ့၏ အသင်းဝင်များ နှင့် လိုင်စင်ပါ ဆုံးရှုံးနိုင်သည့် အန္တရာယ်များရှိသည်)။ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကြားဝင်မှုများသည် ကြီးမားသော အန္တရာယ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် မည်သည့်ပုံစံသည် နေရာကျမည်ကို အာရုံမစိုက်ပဲ ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ အမှီအခိုကင်းရန်အတွက် လိုအပ်မှုသည် အထူးအရေးပါလှသည်။ ပြည်သူများသည် ကွဲပြားသော အစီအစဉ်အမျိုးအစားများကို ရရှိကြောင်း သေချာရန်အတွက် နိုင်ငံအများအပြားတွင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအား အပြုသဘောဆောင်သည့် တာဝန်ဝတ္တရားများ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသည်။ ယေဘုယျအကျဆုံး ဥပမာတစ်ခုမှာ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများသည် အချို့သော ဒေသတွင်း အစီအစဉ်များကို ထုတ်လွှင့်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ ဤအချက်၏ နောက်ကွယ်၌ရှိသော ကျိုးကြောင်းဆက်စပ်မှုတစ်ခုမှာ ကိုယ်ပိုင် အစီအစဉ်များကို ထုတ်လွှင့်ခြင်းထက် ပိုမိုလွယ်ကူ၍ သက်သာသော နိုင်ငံခြားမှာ အစီအစဉ်များကို ဝယ်ယူထုတ်လွှင့်ရန် မက်လုံးပေး စွဲဆောင်မှုများအား တန်ပြန်ဆောင်ရွက်ရန် လည်းဖြစ်သည်။ ၎င်းလိုအပ်ချက်များ ပျက်ကွက်နေမှုသည် အရေးပါသော ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုများ၌ ပြည်သူတို့၏အသံများ အလုံးစုံတည်ရှိမှုကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေသည်။ ဒေသတွင်း အကြောင်းအရာများ လိုအပ်မှုသည် ရုပ်သံလွှင့်မှုများမှ ဒေသတွင်း ယဉ်ကျေးမှုအား မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကာကွယ်ရန်အတွက် ခိုင်မာစေသည်။

နိုင်ငံအများအပြား၌ အမျိုးသားပိုင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ရေးများသည် ဒေသတွင်း အစီအစဉ်များကို အနည်းဆုံး ပမာဏတစ်ခု ထုတ်လွှင့်ပေးရန် လိုအပ်ချက်ရှိသည်။ တဖန်အားဖြင့် ဤအချက်သည် စီးပွားရေးအရအရေးကြီးသည့်တန်ပြန်ဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်သည်။ မတူညီသောနေရာများအတွက် မတူညီသော ဒေသခံ အစီအစဉ်များကို ရိုက်ကူးထုတ်လုပ်ခြင်းသည် အမျိုးသား အစီအစဉ်များကို စုပေါင်းထုတ်လုပ်ခြင်းထက် ကုန်ကျစားရိတ် ပိုမိုမြင့်မားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပရိသတ်များသည် တစ်မျိုးသားလုံးဆိုင်ရာ သတင်းများ အဖြစ်အပျက်များ အပြင် ဒေသဆိုင်ရာ သတင်းများကို သိရှိနိုင်ကြောင်း သေချာစေခြင်း ထိုနေရာတွင် အများပြည်သူ စိတ်ဝင်စားမှုရှိခြင်းကို ထင်ရှားစေသည့် အချက်ဖြစ်သည်။

အခြားသော လိုအပ်ချက်တစ်ရပ်မှာ ယေဘုယျဆန်မှု နည်းပါးသော်လည်း နိုင်ငံအများတွင် ယခုအချိန်ထိ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများမှာ အသုံးပြုလျက် ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် အများပြည်သူပိုင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများသာမက တခါတရံ၌ ပုဂ္ဂလိက ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများပါ အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ ၎င်းမှာ မည်သည့် ရုပ်သံလွှင့်မှုဌာန အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသော လွတ်လပ်သည့် ထုတ်လုပ်သူများ၏ အစီအစဉ်များအား ထုတ်လွှင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအတွက် လွတ်လပ်သော ထုတ်လုပ်သူများ၏ အစီအစဉ်များကို အခြေပြု၍ ကျယ်ပြန့်စွာထုတ်လွှင့်ခြင်းမှာ လိုအပ်ချက်တစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။ ဤအချက်သည် အတွေးအမြင်များနှင့် ဆန်းသစ်မှုများအား ကဏ္ဍအလိုက် ပိုမိုပြင်းထန်သော ပြိုင်ဆိုင်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ရလဒ်မှာ ကြီးမားသော မျိုးစုံကွဲပြားသည့် အကြောင်းအရာများ ပါဝင်လာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာ အစီအစဉ် ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းကိုလည်း ထိန်းသိမ်းနိုင်ပြီး၊ အများပြည်သူပိုင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုများတွင်လည်း လွတ်လပ်သော ထုတ်လုပ်သူများ၏ ဝေဖန်မှု တိုးမြှင့်လာသည်။

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံအများစုတွင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများသည် အချို့သော အပြုသဘောမဆောင်သည့် (သို့မဟုတ်) အနည်းဆုံးသော ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များရှိသည်။ ပုံနှိပ်မီဒီယာကဏ္ဍကဲ့သို့ပင် ပုံမှန် နည်းလမ်းများအရ ပူးတွဲ စည်းမျဉ်းများ (သို့မဟုတ်) ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေစနစ်များမှ ဖွံ့ဖြိုးလားသော ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အချက်များကို လေးစားလိုက်နာရန်လိုအပ်သည်။ ဤကျင့်ဝတ်အချက်များသည် အစီအစဉ်ထုတ်လွှင့်မှုနှင့် သက်ဆိုင်၍ တိကျမှန်ကန်မှု၊ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်၊ ကလေးသူငယ်များအား ကာကွယ်မှုနှင့် လိင်မှုကိစ္စနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ထိခိုက်လွယ်သည့် အချက်များကို ဦးတည်သည်။ တဖန် ပုံနှိပ်မီဒီယာကဲ့သို့ပင် ဤအချက်များသည် ရံဖန်ရံခါ၌ မကျေနပ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ပုံနှိပ်မီဒီယာကဏ္ဍနှင့် မတူညီပဲ ဤအချက်များအား စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုရေးအဖွဲ့မှ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနေသည့် အခြေခံအဖြစ်လည်း ရံဖန်ရံခါ အသုံးပြုသည်။

ထိုကဲ့သို့ စည်းမျဉ်းချိုးဖောက်မှုအတွက် အရေးယူရာတွင် သတိပေးချက်ထုတ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြန်လည်ပြင်ဆင် ထုတ်ဝေခြင်းကဲ့သို့ အပေါ့စား ပြစ်ဒဏ်မှ ဒဏ်ငွေချမှတ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ခွင့်ပြုမိန့် ရုတ်သိမ်းခြင်းကဲ့သို့ ပိုမိုပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်များလည်း ချမှတ်နိုင်သည်။

Further Reading:

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- Eve Salomon, *Guidelines for Broadcasting Regulation*, Commonwealth Broadcasting Association, 2008: www.cba.org.uk/wp-content/uploads/2012/04/RegulatoryGuidelines.pdf.
- Toby Mendel and Eve Salomon, *The Regulatory Environment for Broadcasting: An International Best Practice Survey for Brazilian Stakeholders*, UNESCO, 2011: <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001916/191622e.pdf>.
- ARTICLE 19, *Access to the Airwaves: Principles on Freedom of Expression and Broadcast Regulation*, 2002: <http://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/accessairwaves.pdf>.
- ITU, *Guidelines for the transition from analogue to digital broadcasting*, 2014: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Spectrum-Broadcasting/Documents/Guidelines%20final.pdf>.

မှတ်စုတို ၈၊ မီဒီယာမျိုးစုံ မတူကွဲပြားမှု

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် နိုင်ငံတော်၏ လုပ်ဆောင်ချက်အပေါ် ကန့်သတ်မှုတစ်ခုအဖြစ် အဓိကအားဖြင့် လုပ်ဆောင်သော်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း သတင်း အချက် အလက်နှင့် အတွေးအမြင်များ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသည့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု တည်ထောင်ပေးရန် နိုင်ငံတော်မှ မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရမည့် အပြုသဘောဆောင်သော တာဝန်တစ်ခုအနေဖြင့်လည်း ဤအခွင့်အရေးမှ ပြဋ္ဌာန်းပေးသည်။ ဤအခွင့်အရေး၏ အဓိက အချက်မှာ မီဒီယာ၏ မျိုးစုံကွဲပြားမှုဆိုင်ရာ အတွေးအမြင်ဖြစ်ပြီး၊ မီဒီယာသည် အကျိုးရှင်များအား ပြောရေးဆိုခွင့်ကို ပေးအပ်ပြီး အကျိုးရှင်အားလုံး၏ သတင်းလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးသည်။ Informationsverein Lentia နှင့် အခြားသူများနှင့် ဩစတြီးယားနိုင်ငံတော်တို့ ဖြစ်ပွားသော အမှု၌ ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေး တရားရုံး (ECHR) မှ မီဒီယာ၏ မျိုးစုံကွဲပြားမှု၏ အရေးကြီးပုံကို အောက်ပါအတိုင်း မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။

ဒီမိုကရက်တစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်၏ အဓိက ကဏ္ဍသည် အထူးသဖြင့် ပုံနှိပ်မီဒီယာမှတစ်ဆင့် အများပြည်သူမှရယူရန်ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်၍ ၎င်းသည် ယေဘုယျ အကျိုးစီးပွားအတွက် သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအမြင်များကို ဖန်တီးပေး ရန်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်မှ အဆုံးစွန် အာမခံထားသော ဗဟုဝါဒ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ခြေကုပ်ယူ၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိပါက ဤတာဝန်ယူမှုအား အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း ရှိမည်မဟုတ်ချေ။

မျိုးစုံကွဲပြားမှုသည် ရှုပ်ထွေးပြီး၊ မတူညီသည့် အခြေခံအချက် သုံးမျိုး ပါရှိကြောင်း ခြုံငုံနားလည် သဘောပေါက်နိုင်သည်။ ၎င်းတို့မှ တည်ရှိပုံ ကွဲပြားမှု (ကွဲပြား ခြားနားသော မီဒီယာ အမျိုးအစားများ)၊ ရင်းမြစ်မျိုးစုံ ကွဲပြားမှု (မီဒီယာများအား မျိုးစုံကွဲပြားပြီး ပိုင်ဆိုင်မှု) နှင့် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများ၌ မျိုးစုံကွဲပြားမှု (မီဒီယာမှ ထွက်ကုန်များကို ရည်ညွှန်းသည်) တို့ဖြစ်သည်။

တည်ရှိပုံ _____ ကွဲပြားမှု
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေမှ နိုင်ငံတော်သည် မည်သည့် ကြားခံပစ္စည်းကို သုံးသည်ဖြစ်စေ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကို အာမခံချက်ပေးရမည်ဟု တောင်းဆိုထားသည် (မှတ်စုတို ၁)။ နိုင်ငံတော်၏ အပြုသဘောဆောင်သော တာဝန်ဝတ္တရားများ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမှာ မီဒီယာအမျိုးအစား အားလုံးအား မျိုးစုံကွဲပြားမှုကို မြှင့်တင်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ အထူးအားဖြင့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု အမျိုးအစား သုံးမျိုးဖြစ်သော အများပြည်သူပိုင်၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းတို့အားလည်း လည်ပတ်နိုင်စေရေးလည်းပါဝင်သည်။

အကျိုးအမြတ် ကိုသာကြည့်သော စီးပွားဖြစ် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများသည် များပြားသော လိုအပ် သည့် အရင်းအမြစ်များ သာမက နိုင်လိုစိတ်ပြင်းသောဆန္ဒဖြင့် ဆန်းသစ်မှုနှင့် ရွေးချယ်မှု တို့အားယူဆောင်လာခြင်းဖြင့် မျိုးစုံကွဲပြားမှုကို ထောက်ပံ့သည်။

စီးပွားဖြစ် ရုပ်သံ ထုတ်လွှင့်သူများအတွက် ၎င်းတို့၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုအဓိက မူဝါဒအရ အဓိက လိုအပ်ချက်မှာ ခွင့်ပြုမိန့် လိုင်စင် ရယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၌ မျှတမှုရှိခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်းနှင့် ပြိုင်ဆိုင်မှုရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ပြောင်းပြန်အားဖြင့် နိုင်ငံပိုင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု လုပ်ငန်းများ ၌ ယေဘုယျအားဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းသည် အဓိကတွန်းအား မဟုတ်ချေ။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်မှ ထောက်ပံ့ငွေများ ရရှိနေခြင်းကြောင့် အရင်းအမြစ်အတွက် ပြိုင်ဆိုင်ခြင်းမဟုတ်ချေ။(မှတ်စုတို ၉ကို ဖတ်ရန်)။

၎င်းတို့သည် စီးပွားရေး လုပ်ဆောင်သူများ သတ်မှတ်မိသည့် အရည်အသွေးနှင့် ပြည်သူတို့၏ စိတ်ကျေနပ်မှု နိုင်ငံသားများ လိုအပ်နေသော သတင်း အချက်အလက်များဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း စသည်တို့ကို ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် မျိုးစုံကွဲပြားမှုကို ထောက်ပံ့ ကူညီကြသည်။ ပြည်သူပိုင်ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ၏ အဓိက တာဝန်တစ်ခုမှာ ပထမအနေဖြင့် ၎င်းတို့အားဖန်တီးရန်၊ ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်မှုကို အလေးဂရုပြုရန် ဖြစ်ပြီး၊ အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် လုံလောက်သည့် အရင်းအမြစ်များရှိကြောင်းသေချာစေရန် ဖြစ်သည်။

ရပ်ရွာအခြေပြု ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုများသည် ထူးခြားသော ပထဝီဝင်အနေအထားဖြင့် တည်ရှိသော ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်း ဖြစ်စေ၊ စူးစမ်းလိုစိတ်ရှိသော ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းဖြစ်စေ ရပ်ရွာဒေသခံများအတွက် ထုတ်လွှင့်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ အကျိုးအမြတ်အတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း မဟုတ်ကြောင်း ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ ဤရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုများသည်လည်း စီးပွားဖြစ်ထုတ်လွှင့်သူများသာမက အများပြည်သူပိုင် ထုတ်လွှင့်မှုများမှ ကြီးမားစွာ လျစ်လျူရှုခံရသော ရပ်ရွာဒေသများ၏ ပြောရေးဆိုခွင့်များ ဖန်တီးပေးပြီး ကြွယ်ဝစုံလင်သော အစီအစဉ်ကောင်းများရရှိရန် အရေးပါသော ကူညီထောက်ပံ့မှုကို ပေးသည်။

ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများမှ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရန်အတွက် အခြေအနေများစွာ လိုအပ်သည်။ ၎င်းတို့သည် သာမန်အားဖြင့် စီးပွားဖြစ်ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်အတွက် ပုံမှန်အားဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ အကြောင်းမှာ ဝန်ထမ်းဦးရေ၊ နည်းပညာနှင့် ငွေကြေး အရင်းအမြစ်တို့တွင် လွန်စွာ နည်းပါးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရလဒ်မှာ ရပ်ရွာအခြေပြု ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအတွက် လွယ်ကူပေါ့ပါး၊ အဖိုးနည်းသော လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ရန် လိုအပ်သည်။

ရပ်ရွာအခြေပြု ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများမှ တည်ရှိပြီး ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု စခန်းများမှတစ်ဆင့် ၎င်းတို့၏ ရုပ်သံလှိုင်းကို ထုတ်လွှင့်နိုင်ရန်အတွက် အထူးအစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ပေးရန်လည်း လိုအပ်သည်။ အန်နာလော့ဂ်စနစ်နှင့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုတွင် ဤနည်းလမ်းဖြင့် ရပ်ရွာ အခြေပြု ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ၏ လှိုင်းနှုန်းစဉ် ထုတ်လွှင့်မှုကို ကာကွယ်ထားသည် (မှတ်စုတို ၇ကို ကြည့်ရန်)။ ဤနည်းလမ်းအားကျင့်သုံးရန် မတူညီသော နည်းလမ်းများစွာ ရှိသည် ပြင်သစ်၊ ထိုင်းနှင့် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတို့ အပါအဝင် အချို့သောနိုင်ငံများတွင် ရပ်ရွာ အခြေပြု ထုတ်လွှင့်မှုအတွက် လှိုင်းနှုန်းသတ်မှတ်ချက်ဝေစုကို ရာခိုင်နှုန်းအတိအကျဖြင့် ခွဲဝေပေးထားသည်။ ထိုနိုင်ငံများတွင် FMထုတ်လွှင့်မှု၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ရပ်ရွာအခြေပြုနှင့် အကျိုးအမြတ်မယူသည့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုများအတွက် ဖြစ်သည်။ အခြားသောနိုင်ငံများတွင် ထိုသို့ ခွဲဝေကန့်သတ်မှုကို ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့မှ ဆောင်ရွက်ပြီး၊ တခါတရံ၌ မတူညီသော ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများကြား လှိုင်းနှုန်း သတ်မှတ်ခွဲဝေမှုကို ညီမျှမှုရှိစေရန် ဥပဒေအရဆောင်ရွက်သည်။

ရင်းမြစ်မျိုးစုံကွဲပြားမှု

မီဒီယာလုပ်ငန်း ပိုင်ဆိုင်မှုသည် အနည်းငယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ လက်ထဲတွင် စုဝေးရောက်ရှိနေခြင်းသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကိုသာမက ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုပါ ခြိမ်းခြောက်နိုင်သည်။ မီဒီယာပိုင်ဆိုင်မှုများ လွန်ကဲစွာ စုစည်းနေခြင်းသည် နိုင်ငံသားများအား ချပြမည့် ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှ အမြင်များအား လျော့နည်းစေသည့်အပြင် ၎င်းတို့၏ အတွေးအမြင်များဖော်ပြရန် အချို့သောစိတ်အားထက်သန်စွမ်းမှုကိုလည်း အကန့်အသတ် ဖြစ်စေသည်။ နိုင်ငံသားများ၏ တုံ့ပြန်သံကို ကြားရန်လည်း အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ တူညီသော အချက်တစ်ချက်မှာ ကြီးမားသော ပိုင်ဆိုင်မှုသည် ၎င်းတို့၏ အမြင်များနှင့် ရှုထောင့်များကို လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းဖြင့် ပြည်သူ့အသံ ရရှိနိုင်မှု အချိုးအစားမညီမျှခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ပိုင်ဆိုင်မှုများ လွန်ကဲစွာ စုစည်းနေမှုသည် စားသုံးသူများအတွက် ဈေးနှုန်းများ ကြီးမြင့်လာခြင်း၊ အရင်းအနှီး များပြားသည် ထုတ်လုပ်မှုများအတွက် (သို့မဟုတ်) စူးစမ်းရှာဖွေမှုနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ သတင်းများကဲ့သို့ အသေးစား အစီအစဉ်များ ထုတ်လုပ်ရန် မက်လုံးများ ကျဆင်းလာခြင်း စသည်ဖြင့် လွတ်လပ်သော ဈေးကွက်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်မှု ပြဿနာများကို ဦးတည်စေသည်။ ကြီးမားသော မီဒီယာလုပ်ငန်း စုပေါင်းမှုများသည် ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်ရာတွင် ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် အလေ့အထကို စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးနိုင်သည့်အပြင် ကြီးမားသော ပြဿနာကို ကွာဝေးစေသည်။

မီဒီယာကဏ္ဍ၌ အလွန်အကျွံ စုစည်းပိုင်ဆိုင်မှုကို တားမြစ်ခြင်း၏ အရေးပါပုံကို နိုင်ငံတကာမှ အတည်ပြုထားပြီး ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ပူးတွဲကြေငြာချက်မှ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်အတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးထုတ်ပြန်ချက်၌ -

ဒီမိုကရေစီစနစ်၌ မီဒီယာမျိုးစုံလင် ကွဲပြားကြွယ်ဝမှု၏ အထူးအရေးပါပုံကို အသိအမှတ်ပြုရာတွင် မီဒီယာများအား လွန်ကဲစွာ စုစည်းပိုင်ဆိုင်မှု (သို့မဟုတ်) ဖြန့်ကျက် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့ကို တားဆီး ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု၊ ဆန့်ကျင်ရေး ဥပဒေ အပါအဝင် အထူးစီမံချက်များကို ချမှတ်ထားသင့်သည် ဟု ဖော်ပြထားသည်။

အာဖရိကတိုက်မှ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒ ကြေငြာချက်၌ -

အချို့သော ကန့်သတ်ချက်များမှာ လွန်စွာ တင်းကျပ်မှု မရှိသောကြောင့် မီဒီယာလုပ်ငန်းတစ်ခုလုံး၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ သို့ပါသော်လည်း နိုင်ငံများသည် မီဒီယာများအား လွန်ကဲစွာ စုစည်းပိုင်ဆိုင်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန် ထိရောက်သော ကန့်သတ်မှုများကို ချမှတ်ထားရမည်။

တိကျသော ဈေးကွက်အပေါ် မူတည်၍ လိုက်နာကျင့်သုံးမည့် တိကျသော ဥပဒေများကို ချမှတ်ရသည်။ နိုင်ငံကြီးများ၌ရှိသော ကြီးမားသော ဈေးကွက်အတွက် ချမှတ်ထားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် နိုင်ငံငယ်များအတွက် သတ်မှတ်ချက်များနှင့် မတူညီရန် လိုအပ်သည်။ မီဒီယာများအား လွန်ကဲစွာ စုစည်းပိုင်ဆိုင်မှုကို တားမြစ်ခြင်းသည် အရေးကြီးကဲ့သို့၊ မူဝါဒ ချမှတ်သူများသည် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု ကဏ္ဍတစ်ခုလုံး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ထိန်းသိမ်းရန်လည်း လိုအပ်ကြောင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများသည် ဤကဏ္ဍ၏ စီးပွားရေးအရ ခိုင်မာမှုကို လျော့ကျသွားစေနိုင်သည့် တင်းကျပ်မှုမျိုး မဖြစ်ရပေ။

တိကျသော စည်းမျဉ်းများနှင့် ပတ်သက်သော ဥပမာများမှ ကနေဒါနိုင်ငံ၌ စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းသူများသည် ရုပ်မြင်သံကြား ဈေးကွက်အတွင်း လုပ်ငန်းတစ်ခု၌ အမည်နာမတစ်ခုအောက်တွင် ၄၅ရာခိုင်နှုန်းထက် ပိုမို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မပြုချေ။ စေ့စပ်စွာ လေ့လာကြည့်ရှုပါက ၎င်း၏ရလဒ်မှာ ၃၅ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၄၅ရာခိုင်နှုန်း အတွင်း၌သာရှိသည်။ အီတလီနိုင်ငံတွင်မူ သတင်းစာ ထုတ်ဝေသူများသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်၌ လုပ်ငန်း လည်ပတ်မှု၏ ၂၀ရာခိုင်နှုန်းထက် ပိုမို

ပိုင်ဆိုင်ခွင့် မရှိသလို၊ ဒေသဆိုင်ရာ၌လည်း ၅၀ရာခိုင်နှုန်းထက် ပိုမို ပိုင်ဆိုင်ခွင့် မရှိပေ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၌ မီဒီယာကဏ္ဍတွင် စုစည်းပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ဖြန့်ကျက် ပိုင်ဆိုင်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အလွန်တိကျပြီး အသေးစိတ်ကျသော ဥပဒေများရှိသည်။ ဥပဒေများသည် ဖြန့်ကျက် ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၌ တိုက်ရိုက်သော် လည်းကောင်း သွယ်ဝိုက်၍သော် လည်းကောင်း တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခွင့် ခွင့်ပြုမိန့်တစ်ခုထက် ပို၍သော် လည်းကောင်း (သို့မဟုတ်) FMနှင့် AM ရေဒီယိုလိုင်း လုပ်ကိုင်ခွင့် ခွင့်ပြုမိန့် နှစ်ခုထက် ပို၍သော် လည်းကောင်း (သို့မဟုတ်) အများအပြား ထပ်လျက်ရှိသော ဧရိယာရှိ ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုဌာနနှစ်ခုထက် ပို၍သော်လည်းကောင်း ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိပေ။ ထို့အတူ သတင်းစာလုပ်ငန်းကို ပိုင်ဆိုင်သူတစ်ယောက်သည် ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် ရေဒီယို ထုတ်လွှင့်မှုလုပ်ငန်း နှစ်ခုစလုံးကို မပိုင်ဆိုင်နိုင်ပေ။

ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများ မတူကွဲပြား ကြွယ်ဝစုံလင်ခြင်း

မတူကွဲပြား ကြွယ်ဝစုံလင်သည့် အကြောင်းအရာများ ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် ပိုမိုသွယ်ဝိုက်သော စီမံချက်များအပြင် နိုင်ငံတော်မှ တိုက်ရိုက် ထောက်ပံ့နိုင်သည့် နည်းလမ်းများရှိသည်။ ဤနည်းလမ်းများတွင် အများပြည်သူ စိတ်ဝင်စားသည့် အကြောင်းအရာများ ထုတ်လုပ်မှုကို ထောက်ပံ့ရန်အတွက်၊ ရုပ်ရွာအခြေပြု ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ နှင့်/သို့မဟုတ် အန္တရာယ်အခြေအနေ နှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည့် အခြားမီဒီယာများအား ကူညီထောက်ပံ့ရန် ရံပုံငွေ ချထားပေးခြင်းလည်း ပါဝင်သည်။ ရုပ်ရွာအခြေပြု ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအား ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှု စံနစ်သည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် အများဆုံး ကျင့်သုံးကြပြီး၊ နိုင်ငံအများအပြားတွင်လည်း ရပ်တည်ရန် ရုန်းကန်နေရသော သတင်းစာများအတွက်ထောက်ပံ့ရန် ရံပုံငွေများ ရှိသည်။

နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပြည်တွင်းနှင့် ဒေသတွင်း အကြောင်းအရာများကို အစီအစဉ်များအတွင်း အနည်းဆုံး ထုတ်လွှင့်ရမည့် ပမာဏဟူသော တိုက်ရိုက်နှင့် အပြုသဘောဆောင်သည့် တာဝန်သတ်မှတ်ချက်ကို ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအပေါ် စည်းကြပ်နိုင်သည်။ (မှတ်စုတို ၇ကို ကြည့်ရန်)

ဆက်လက် ဖတ်ရှု လေ့လာရန် -

- UNESCO, *Media Development Indicators: A Framework for Assessing Media Development*, 2008:
http://portal.unesco.org/ci/en/files/26032/12058560693media_indicators_framework_en.pdf/media_indicators_framework_en.pdf.
- Centre for Law and Democracy, 2013, *Tuning into Development: International Comparative Survey of Community Broadcasting Regulation*: <http://www.law-democracy.org/live/unesco-community-radio-book-published/>.
- Organization of American States, "Annual Report of the Special Rapporteur for Freedom of Expression 2004". Available at: www.oas.org/en/iachr/expression/showarticle.asp?artID=459&IID=1.

မှတ်စုတို ၉ အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု သို့ အစိုးရ ရုပ်သံလွှင့်ခြင်း

အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများ (Public Service Broadcasting – PSB) သည် မီဒီယာ မျက်နှာစာတွင် မရှိမဖြစ် ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် မျိုးစုံကွဲပြားခြင်း နှင့် အရည်အသွေးမြင့် အစီအစဉ်များ၏ အခြေခံအုတ်မြစ် အဖြစ်အလုပ်အကျွေးပြုနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ဈေးကွက်သို့ ချဉ်းကပ်ရန်အတွက် နည်းလမ်းများက ၎င်းတို့အား အမှန်တကယ် အထောက်အကူပြုပေ။ PSBများသည် လူနည်းစု၏ အလေးဂရုပြု ရေးစီမံချက်ဘောင်အတွင်းမှနေ၍ အမျိုးသား အမှတ်လက္ခဏာကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရန် နှင့် လူမှုရေးမူဘောင်အတွင်း ပါဝင်လာနိုင်ရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး တန်ဖိုးများ လေးစား လိုက်နာမှုကို မြှင့်တင်ပေးရန်လည်း အလုပ်အကျွေးပြုနိုင်သည်။ ကျယ်ပြန့်လာသော မီဒီယာ မြင်ကွင်း၌ အစိုးရ ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် မကြာခဏဆိုသလို အရည်အသွေးများ ချပြနိုင်သဖြင့် စီးပွားဖြစ် လုပ်ကိုင်သူများမှလည်း အရည်အသွေးမြင့်ပြီး ပိုမိုခေတ်မီဆန်းသစ်သော အစီအစဉ်များ ထုတ်လုပ်ခြင်းဖြင့် တန်ပြန်ရန် တွန်းအားပေးသည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်

အစိုးရ ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် စီးပွားဖြစ် ရုပ်သံလွှင့်သူများ၏ အစီအစဉ်များကို ဖြည့်စွက် တိုးချဲ့ကာ အများပြည်သူစိတ်ဝင်စားမည့် အစီအစဉ်များကိုထုတ်လွှင့်ခြင်းအားဖြင့် မီဒီယာ၌ မျိုးစုံကွဲပြားမှုတိုးမြှင့်လာစေရန် အလုပ်အကျွေးပြုသည်။ ပြည်သူများ၏ စိတ်ဝင်စားမှုကို တုန့်ပြန်နိုင်သည့် အစီအစဉ်များထုတ်လွှင့်နိုင်ရန် နှင့် ထုတ်လွှင့်သည့် အစီအစဉ်အပေါ် တာဝန်ခံနိုင်ရန်အတွက် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများအရ ရှင်းလင်းသော အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် ချမှတ်ရန်သည် အရေးကြီးသည်။ ၎င်းလုပ်ပိုင်ခွင့်သည် အစိုးရ ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများအတွက် လွန်လွန်ကဲကဲ ထိန်းချုပ်ထားခြင်းမရှိပဲ အသေးစိတ်ကျသင့်သည်။

ရှင်းလင်း တိကျသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ ခြားနား ကွဲပြားသော်လည်း၊ အချို့သော သွင်ပြင် လက္ခဏာများကိုမူ နိုင်ငံအများစုတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ကျယ်ပြန့်သော သတင်းအစီအစဉ်များနှင့် မျက်မှောက်ရေးရာ အစီအစဉ်များသည် အစိုးရ ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများ၏ အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်ပြီး၊ မှန်ကန်တိကျမှု၊ ဘက်မလိုက်မှုနှင့် ညီမျှမှုရှိရန် အရေးကြီးသည်။ ကိစ္စရပ် အများစုတွင် နိုင်ငံပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် အဓိက ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပေးနိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်း အထူးသဖြင့် ဥပဒေပြုသူများ၏ အစီအစဉ်များအား အကာအကွယ်ပေးပြီး ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုများအား နိုင်ငံတော်အဆင့်သာမက နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း အဆင့်ထိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အစီရင်ခံနိုင်ရန် ဖြည့်ဆည်းပေးသည်။

အစိုးရရုပ်သံလွှင့်ငြာနများအား ပုံမှန်အားဖြင့် အများကြိုက်အစီအစဉ်များနှင့် သီးသန့်ပရိသတ်များအတွက် ထူးထူးခြားခြားအစီအစဉ်များ ဖန်တီးပေးရန်၊ ရံဖန်ရံခါ အစဉ်အလာအတိုင်း လျစ်လျူရှုခဲ့ကြသည့် ပညာပေး အစီအစဉ် ကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များနှင့် လူနည်းစုများအကြောင်း တင်ဆက်ထားသည့် ရုပ်သံအစီအစဉ်များကို တစိုက်မတ်မတ် တင်ဆက်ပေးရန် မျှော်လင့်သည်။

အစိုးရရုပ်သံလွှင့်ငြာနများအတွက် ၎င်းတို့ ထုတ်လွှင့်လိုက်သော ရုပ်သံလွှင့်မှုများကို လူအများထံ ဖြစ်နိုင်သမျှ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရောက်ရှိစေရေးသည် ယေဘုယျ လိုအပ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ပြည်သူ့အခွန်ငွေဖြင့် ရပ်တည်နေခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဤလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းရမည်မှာ သဘာဝကျသည်။

လွတ်လပ်မှုရှိခြင်း

အစိုးရ ရုပ်သံလွှင့်ငြာနများအား အစိုးရ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို ဆန့်ကျင်၍ အကာအကွယ်မပေးပါက ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်းတို့သည် အမှီအခိုကင်းခြင်းမရှိပါက၊ ၎င်းတို့၏ ပြည်သူ့အများ၏ထောက်ခံမှုအရရှိသော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ပိုင်ခွင့် ကို ထိထိရောက်ရောက် ကျေပွန်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။

ဤအချက်၏ အရေးပါမှုကို ဂါနာနိုင်ငံ၏ တရားရုံးချုပ်၌ မျိုးချစ်ပါတီသစ် *New Patriotic Party* နှင့် *Ghana Broadcasting Corp* ဂါနာရုပ်သံကော်ပိုရေးရှင်းတို့ကြား ဖြစ်ပွားသော အမှုတွင် သိသာ ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြထားသည်။

နိုင်ငံတော်ပိုင် မီဒီယာဟူသည် အမျိုးသားပိုင် ပစ္စည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုလုံးမှလည်း ပိုင်ဆိုင်သည်။ နိုင်ငံဟူသော အကောင်အထည်မရှိသည့် စိတ္တဇနာမ်တစ်ခုမှသော်လည်းကောင်း၊ အစိုးရ ရုံးအဖွဲ့တစ်ခုမှသော် လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးပါတီမှသော်လည်းကောင်း မပိုင်ဆိုင်နိုင်ပေ။ အဆိုပါ အမျိုးသားပိုင် ပစ္စည်းတစ်ခုသည် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ စကားပြောခွက်တစ်ခု (သို့မဟုတ်) ပါတီများ၏ နိုင်ငံရေးအာဏာ ပြိုင်ဆိုင်မှုအတွက် ပေါင်းစပ်မှုတစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်လာပါက၊ ဒီမိုကရေစီ စနစ်သည် အတုအယောင်မျှသာဖြစ်တော့မည်ဖြစ်သည်။

အစိုးရရုပ်သံလွှင့်ငြာနများကြား၌ အမှီအခိုကင်းရန် လိုအပ်မှုသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့် ၏ နိုင်ငံတကာ အာမခံချက်များမှ စတင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီ၏ အထွေထွေ သုံးသပ်ချက် အမှတ် ၃၄၌

နိုင်ငံများသည် အစိုးရရုပ်သံလွှင့်ငြာနများ၏ အမှီအခိုကင်းစွာ ရပ်တည်ကြောင်း သေချာစေရမည်။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် ရွေးချယ်တည်းဖြတ်မှု ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အာမခံချက် ပေးရမည်။ နိုင်ငံများသည် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများ ပြုလုပ်နိုင်သော်ငြား ဤလုပ်ဆောင်ချက်သည် လွတ်လပ်မှုကို လျော့ကျစေခြင်းမရှိစေရ။ UNESCO၏ လမ်းညွှန်မှုအောက်မှ များစွာသော ကြော်ငြာချက်များတွင်လည်း အစိုးရ ရုပ်သံလွှင့်ငြာနများအတွက် အမှီအခိုကင်းခြင်း၏ အရေးကြီးမှုအား ဖော်ပြထားသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့် ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးပြဋ္ဌာန်းချက် ၂၀၁၁ခုနှစ် ပူးတွဲကြေငြာချက်၌ ပြည်သူပိုင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများသည် နိုင်ငံရေးအရ လွှမ်းမိုး ထိန်းချုပ်ခံရပါက အများပြည်သူတို့ အကျိုးစီးပွားအတွက် ရပ်တည် လည်ပတ် ဆောင်ရွက်ရမည်အစား အစိုးရ၏ စကားပြောခွက်သဖွယ် ဖြစ်လာမည် ဟု ဖော်ပြထားသည်။

အထူးသဖြင့် ရုပ်သံ ထုတ်လွှင့်သူများ၏ အမှီအခိုကင်းမှုကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းသည် ရုပ်သံလွှင့်မှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းသူများ၏ အမှီအခိုကင်းမှုကိုကာကွယ်ပေးခြင်းဖြင့် အောင်မြင်မှုရရှိနိုင်သည် (မှတ်စုတို ၇ကိုကြည့်ရန်)။ ဤအချက်သည် စီမံအုပ်ချုပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းမှ ပြည်သူပိုင် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအား စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုနေကြောင်း

သေချာစေရန် အလွန်အရေးကြီးပြီး၊ အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်း၏ အဖွဲ့ဝင်များကို ခန့်အပ်ရာတွင်လည်း လွတ်လပ်မှုရှိရန် လိုသည်။

အစိုးရရုပ်သံလွှင့်ဌာနများအား ကာကွယ်မှုပြုရာတွင် ထပ်မံထည့်သွင်းရမည့် အချက်တစ်ချက်မှာ ရွေးချယ် တည်းဖြတ်မှုဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့် ဖြစ်သည်။ ဤအတွေးအမြင်၏ အဓိက ညွှန်းဆိုချက်မှာ ရွေးချယ် တည်းဖြတ်မှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းများ ဖြစ်သည့် အယ်ဒီတာများမှ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့ကိုယ်စား ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့ (အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအတွက် တာဝန်ရှိသူများ)နှင့် မန်နေဂျာနှင့် အယ်ဒီတာများ (နေ့စဉ် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရန် တာဝန်ရှိသူများ) အကြား ရှင်းလင်းစွာ ခွဲခြားထားလိုက်ခြင်းဖြင့် ရွေးချယ် တည်းဖြတ်မှုဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်အား ရနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းများမှ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုကို စီမံခန့်ခွဲနေစဉ်တွင် အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့မှ လုပ်ငန်းများကို ကြီးကြပ် ကွပ်ကဲခြင်းနှင့် အစိုးရအား တင်ပြခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သည်။ ဤဆောင်ရွက်မှုသည် အစိုးရ၏ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်မှုကို အလွှာနှစ်လွှာ စနစ်ဖြင့် ဆန့်ကျင် ကာကွယ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး၊ တစ်စုံတစ်ဦးသည် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုကို ဝင်ရောက် စွက်ဖက်လာမည်ဆိုပါက အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့နှင့် အယ်ဒီတာအဖွဲ့ နှစ်ခုစလုံးကို ကျော်ဖြတ်ရမည် ဖြစ်သည်။

ရံပုံငွေရရှိခြင်း

၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောနည်းလမ်းဖြင့် ရယူရာတွင် စီးပွားဖြစ် ရုပ်သံ ထုတ်လုပ် သူများထက် ပိုမိုသာလွန်ကောင်းမွန်သော ထွက်ကုန်များ၊ ထုတ်လွှင့်မှုများ ပေးအပ်ခြင်းသည်လည်း ပါဝင်ပြီး ပြည်သူပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် အချို့သော အများပြည်သူ ရံပုံငွေများမှ အကျိုးအမြတ်ရရှိရန် လိုအပ်သည်။ တစ်ချိန်တည်း၌ပင် ဤရံပုံငွေများ အား ပြည်သူပိုင်ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများ၏ လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ထားသည့် စနစ်အရ အစိုးရ ထိန်းချုပ်မှုမှ ကင်းလွတ်သည့် နည်းလမ်းဖြင့်သာ ပေးအပ်ရမည်။

ဤဖော်ပြချက်၌ ကောင်းမွန်သော အလေ့အကျင့်တစ်ခုမှာ ရံပုံငွေများကို အစိုးရ ဘတ်ဂျက်မှ တိုက်ရိုက် ပေးအပ်ခြင်းထက် လုပ်ငန်း ခွင့်ပြုမိန့် (သို့မဟုတ်) အခြားသော အခွန်အခေတို့မှတစ်ဆင့် ပေးအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့နိုင်ငံများ၌ ပြည်သူပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် ရေဒီယို (သို့မဟုတ်) ရုပ်မြင်သံကြားစက်ရုံသော အိမ်ထောင်စုအားလုံးမှ မဖြစ်မနေ စည်းကြပ် ရရှိသော အခွန်ငွေများမှတစ်ဆင့် ရံပုံငွေများကို ရရှိသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲမှုမရှိသည့် ရံပုံငွေများပေးအပ်နိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးရှိပြီး အစိုးရ၏ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်မှုမှ ဟန့်တားနိုင်သော်ငြား ၎င်းအခွန်အများကို ကောက်ယူရန်မှာမူ ခက်ခဲသည် နှင့်/သို့မဟုတ် ကုန်ကျစရိတ်များပြားသည်။ အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ဤအခွန်အများကို သီးသန့်ကောက်ယူမည့်အစား လျှပ်စစ်ဓါတာခကဲ့သို့သော အခြားအခွန်အခေတစ်ခုနှင့် တွဲ၍ စည်းကြပ်ပါက လိုက်လံကောက်ယူရမည့် ကုန်ကျစရိတ် သက်သာနိုင်သည်။ အခြား ထူးခြား ဆန်းသစ်သည့် ချည်းကပ်မှုများလည်းရှိသည်။ ဥပမာ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများအတွက် ရံပုံငွေများကို အရက်နှင့် ဆေးလိပ်များ တင်သွင်းလာသော အကောက်ခွန်များမှ ရရှိသည်။

နိုင်ငံအများအပြားတွင် ပြည်သူပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် ရောယှက် ရံပုံငွေ ပုံစံကို အားထားကြသည်။ ဤရံပုံငွေများကို အများပြည်သူ အရင်းအမြစ်များနှင့် အချို့သော ကြော်ငြာများအပါအဝင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ ရရှိသည်။ ဥပမာပေါလီမန် အစည်းအဝေး ကောင်စီ၏ ထောက်ခံချက်အမှတ် ၁၈၇၈(၂၀၀၉)တွင် ရံပုံငွေရရှိရန် ဖြစ်နိုင်သော အရင်းအမြစ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း ညွှန်းဆိုထားသည်။

အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများ၏ ရံပုံငွေများသည် ဤအချက်များမှ ရရှိစေသည်။ ၎င်းတို့မှာ တည်ငြိမ်သော ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခွင့် ခွင့်ပြုမိန့် ဝန်ဆောင်ခ၊ အခွန်အကောက်များ၊ နိုင်ငံတော်မှ ထောက်ပံ့ငွေ၊ နှစ်စဉ်ကြေး၊ ကြော်ငြာခနှင့် ကမကထပြုမှုအတွက် ရရှိသော ဝန်ဆောင်ခ၊ တဦးချင်း ကြည့်ရှုမှု ဝန်ဆောင်ခနှင့် အခြားဆက်စပ်နေသော ထုတ်လုပ်မှုများဖြစ်သည့် စာအုပ်စာတန်း၊ ဗီဒီယိုနှင့် ရုပ်ရှင်၊ ၎င်းတို့၏ ရုပ်သံဖော်ကွန်းတိုက် အသုံးပြုမှုအတွက် ရရှိသော ဝန်ဆောင်ခတို့ဖြစ်သည်။

ရောယှက် ရံပုံငွေပုံစံသည် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများအတွက် အရင်းအမြစ်များ ပိုမိုရရှိစေပြီး ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်စွာ တည်ရှိမှုကို တိုးမြှင့်အောင် ကူညီနိုင်သည်။ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်များမှ ရံပုံငွေများကို အလွန် အားကိုးအားထားပြုခြင်းသည် စီးပွားဖြစ် နှင့် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများကြားရှိ ကွာခြားမှုကို လျော့ပါးစေသည်။ အဆုံးသတ်အားဖြင့်၊ ပြည်သူများမှ ပြည်သူပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများအား စီးပွားဖြစ် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုများထံမှ ရရှိသော ဝန်ဆောင်မှုများထက် ပိုမိုသော ဝန်ဆောင်မှုများပေးစေလိုပါက ၎င်းကို စွမ်းဆောင်ရန် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ပြည်သူ့ ရံပုံငွေများ ပေးအပ်ရမည်ဖြစ်သည်။

တာဝန်ခံမှုရှိခြင်း

အစိုးရထံမှ လွတ်လပ်ခွင့်ရရှိသည် ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် နောက်ဆုံး၌ ပြည်သူများအထိ အားလုံးအပေါ်၌ တာဝန်ခံမှု ရှိရန်မလိုဟု ဆိုလိုခြင်း မဟုတ်ပေ။ ဤအချက်သည် အများပြည်သူထံမှ ရံပုံငွေ ရရှိကာ ၎င်းရန်ပုံငွေဖြင့် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ထိုဖြစ်ရပ်နှစ်ခုလုံးသည် အရေးပါသော ပြည်သူ့အင်အား ဖြစ်သည်။

အစိုးရ ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများအတွက် ပါလီမန်တွင် တာဝန်ခံမှုရှိခြင်းသည် အစိုးရနှင့် တိုက်ရိုက် ဆောင်ရွက်ခြင်းထက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အလေ့အကျင့်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန် အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် ဥပမာအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ ငွေစာရင်းများကို ပြင်ပစာရင်းစစ်ဖြင့် စစ်ဆေးထားမှု အပါအဝင် နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာအား ပြန်လည်ဆန်းစစ်မည့် ဥပဒေပြုအမတ်ထံ တင်ပြရမည်။ ဤအချက်ကို အများပြည်သူ ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပနိုင်ရန် တာဝန်ယူခြင်း၊ စစ်တမ်းများကောက်ယူခြင်းနှင့် အခြားသော နည်းလမ်းများဖြစ်သည့် ပြည်သူပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများထံသို့ ပြည်သူတို့မှ တိုက်ရိုက် တုန့်ပြန်မှုများပေးပို့ခြင်း အစရှိသည့် ပိုမိုတိုက်ရိုက်ကျသော အများပြည်သူထံ တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများဖြင့်လည်း ဖြည့်စွက် နိုင်သည်။

အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် သတင်းအချက်အလက်ဥပဒေကို အမှီပြုသင့်သည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်သူများသည် ပြည်သူပိုင် ရုပ်သံလွှင့်ဌာနတို့မှတစ်ဆင့် သတင်းအချက်အလက်များ တောင်းခံရယူနိုင်သည်။ တရားဥပဒေ ခြွင်းချက်များမှလွဲ၍ (မှတ်စုတို ၃ကို ကြည့်ရန်)

တိုက်ရိုက် တာဝန်ခံမှု၏ အခြားပုံစံတစ်မျိုးမှာ အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှု ရုပ်သံလွှင့်ဌာနများသည် ၎င်းတို့၏ ပြုမူဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ထုတ်လွှင့်ရန် အစီအစဉ် ရွေးချယ်မှုများပါဝင်သည့် လုပ်ငန်းကျင့်ထုံး စည်းကမ်းများကို ချမှတ်ထားရန်လိုအပ်ပြီး၊ ရုပ်သံလွှင့်ဌာနသည် အဆိုပါ ကျင့်ထုံးများကို ချိုးဖောက်ပါက ပြည်သူများမှ တိုင်တန်းနိုင်သည်။

Further Reading:

ဆက်လက် ဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- Toby Mendel, *Public Service Broadcasting: A Comparative Legal Survey*, UNESCO, 2011:http://portal.unesco.org/ci/en/files/31375/13052976943public_service_broadcasting_en.pdf/public_service_broadcasting_en.pdf.
- Democratic Governance Group of United Nations Development Programme Bureau for Development Policy, "Supporting Public Broadcasting: Learning from Bosnia and Herzegovina's Experience":
<http://www.undp.org/content/dam/aplaws/publication/en/publications/democratic-governance/oslo-governance-center/ogc-fellowship-papers/supporting-public-service-broadcasting-learning-from-bosnia-and-herzegovinas-experience/PublicServiceBroadcasting.pdf>.
- ARTICLE 19, *A Model Public Service Broadcasting Law*, 2005:
<http://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/modelpsblaw.pdf>.

မှတ်စု အကျဉ်း ၁၀၊ ရာဇဝတ်မှုနှင့် ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများနှင့် ပါဝင်မှုအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ

၁

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် လူ့အခွင့်အရေး၏ အခြေခံအချက်တစ်ချက်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အချို့သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည့် ပုံစံများသည် ထိခိုက်နစ်နာမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခြင်းနှင့် အချို့စကားရပ်များသည် ကြီးမားသော ထိခိုက်နစ်နာမှုများ ဖြစ်စေခြင်းတို့ကြောင့် ၎င်းတို့အား ရာဇဝတ်မှု ဥပဒေအရ တားမြစ်နိုင်ကြောင်း တစ်ကမ္ဘာလုံးမှ အသိအမှတ် ပြုထားသည်။ ရာဇဝတ်ဥပဒေအရ တားဆီးမှုများသည် ပြင်းထန်သော သဘာဝရှိခြင်းကြောင့် ဤတားဆီးမှုများသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုမှုကို လွန်ကဲစွာ ကန့်သတ်သည် အပြုအမူမျိုးဖြင့် အသုံးမပြုနိုင်အောင် အထူး ဂရုစိုက်ရမည်။ ပြောဆိုချက်များအပေါ် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ ကန့်သတ်ချက်များ၌ တွေ့ရသော ယေဘုယျ ပြဿနာရပ်များမှာ အလွန်အဓိပ္ပာယ် ဝေဝါးသော စကားလုံးများဖြင့် ယင်းကန့်သတ်ချက်များကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း သို့မဟုတ် လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာတွင် အလွန်အကျွံ ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး

အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးသည် အဆင့်မြင့်ဆုံး အမိန့်ညွှန်ကြားချက်၏ အကျိုးအတွက်ဖြစ်ပြီး အားလုံး အမှန်တကယ် အန္တရာယ် ရှိသောအခါတွင်၊ အားလုံးသော လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ် ကိုယ်တိုင်အတွက်လည်း အန္တရာယ် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် သင့်လျော်သော အခြေအနေများ၌ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်အား ၎င်းအကျိုးစီးပွားနှစ်ခုကို ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ ကန့်သတ်နိုင်သည်ဟု လက်ခံထားပြီး ထိုသို့လက်ခံထားသည်ကို နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်အဖွဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ် (*International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR*)၏ အခန်း ၁၉(၃)၌ အတိအလင်း ဖော်ပြထားသည်။

သို့သော် ၂၀၁၁ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၁ရက် တိုက်ခိုက်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်အားဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အခြားသော အမျိုးသားလုံခြုံရေး ခြိမ်းခြောက်မှုများ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် ကြီးထွားလာခြင်း စသည့် အန္တရာယ်အခြေအနေ ပေါ်ပေါက်လာသည့်အခါ လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်အား လုံခြုံရေး အကြောင်းပြချက်ဖြင့် လွန်ကဲစွာ ကန့်သတ်လိုသည့် ဖြားယောင်းမှုအောက် အလွယ်တကူ ပါသွားနိုင်သည်။ ဘင်ဂျမင် ဖရန်ကလင်သည် "မိမိတို့၏ လွတ်လပ်မှုကို ခဏတာ ယာယီ လုံခြုံရေးအတွက် လိုလိုလားလား

အလဲအလှယ်ပြုသော ပြည်သူများသည် နှစ်ခုလုံးနှင့် မထိုက်တန်သဖြင့် နှစ်ခုလုံးကို ဆုံးရှုံးရမည်"ဟု တချိန်တခါက ပြောကြားခဲ့မှုမှာ ထင်ရှား ကျော်ကြားသည်။

အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကပြဿနာတစ်ရပ်မှာ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရန် ခက်ခဲမှုနှင့် နိုင်ငံအများအပြားရှိ ဥပဒေနှင့် ဆုံးဖြတ်ချမှတ်သူများသည် ၎င်းကို အလွန်ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုလိုမှုတို့ ဖြစ်ကြသည်။ "အမျိုးသားလုံခြုံရေး" တွင် မည်သည့် အချက်များ ပါဝင်သည်ကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက် မရှိသလို ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ အဓိက အပြည်ပြည်ဆိုင် ကြေငြာချက်ဖြစ်သည့် *အမျိုးသား လုံခြုံရေးနှင့် သတင်း အချက်အလက်များ ရရှိခွင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများ Global Principles on National Security and the Right to Information* (Tshwane Principles) တွင်လည်း အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက် မရှိပေ။ သို့သော်လည်း ၎င်းသဘောတရား အမှတ် ၉တွင် အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဤအကြောင်းအရာ၏ နယ်ပယ်အတိုင်းအတာကို ကောင်းစွာ ညွှန်ပြနေသည့် တရားဝင် ချန်လှပ်ထားနိုင်သော သတင်းအချက်အလက် အမျိုးအစားများ စာရင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ။ အဆိုပါစာရင်းတွင် "ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စီမံချက်များ၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်များ"၊ "ထုတ်လုပ်မှု၊ စွမ်းဆောင်ရည်(သို့မဟုတ်) လက်နက်အသုံးပြုမှု စနစ်များ"၊ " နိုင်ငံပိုင်နက်ကို ထိမ်းသိန်းစောင့်ရှောက်ရန် အစီအမံများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ အကဲဖြတ်ချက်များ (သို့မဟုတ်) အမျိုးသားအဆင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကဲဖြတ်ချက်များ"၊ "ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့၏ နည်းလမ်းများ၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံနှင့် အရင်းအမြစ်" နှင့် အခြားနိုင်ငံတစ်ခုမှ ပေးသော အမျိုးသား လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ စသည်တို့ ပါဝင်သည်။

ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားသည့် အချက်တစ်ချက်မှာ ဤကန့်သတ်ချက်များသည် ဒေသဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပုံမှန် ရာဇဝတ်မှုဖြစ်ပွားမှုများကို အခြေခံထားပြီး၊ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအပေါ်တွင် ခိုင်လုံစွာ အခြေခံထားခြင်းမဟုတ်ပေ။ ထိုအချက်များအစား ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်များဖြစ်သည့် လက်နက်ခဲယမ်းနှင့် ထောက်လှမ်းရေး အရည်အသွေးတို့အပေါ်တွင် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။

အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး ဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား တလွဲအသုံးပြုမှုများမှ ကာကွယ်နိုင်ရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံးမှ အဓိက မူဝါဒ သုံးခုကို ချမှတ်ထားသည်။ ပထမအချက်မှာ ၎င်းတို့သည် ဤယူဆချက်များကို သင်တင့်လျှောက်ပတ်စွာနှင့် ကျဉ်းမြောင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် တောင်ဆိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၁ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေသုံးသပ်ချက် အမှတ် ၃၄တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ -

အကြမ်းဖက်ဝါဒအား အားပေးအားမြှောက်ပြုမှုနှင့် အစွန်ရောက်လှုပ်ရှားမှုများစသည့် ရာဇဝတ်မှုများ သာမက အကြမ်းဖက်ဝါဒအား ချီးမွမ်းခြင်း၊ ဂုဏ်ပြုခြင်း နှင့် တရားမူတမှုရှိကြောင်းဖော်ပြခြင်း တို့အား ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် လိုအပ်ပြီး လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အား မလိုအပ်သော (သို့မဟုတ်) မှုတခြင်းမရှိသော

ဝင်ရောက်စွတ်ဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားခြင်းမရှိအောင်ဆောင်ရွက်ရမည်။ သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှုအပေါ် လွန်ကဲသော ကန့်သတ်မှုများကိုလည်း ရှောင်ကျဉ်ရမည်။ မီဒီယာများသည် ပြည်သူများအား အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက် ပေးရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သည့်အလျောက် မီဒီယာ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု စွမ်းဆောင်ရည်အား လွန်ကဲစွာ မကန့်သတ်သင့်ပေ။ ဤအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ တရားဥပဒေ နှင့်ညီညွတ်သော လှုပ်ရှားမှုများ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသည့် ဂျာနယ်လစ်များအား ပြစ်ဒဏ်မပေးသင့်ပေ။

ဒုတိယအချက်မှာ အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝတ်ပိပြားရေးတို့ကို ခြိမ်းခြောက်မှုအတွက် ရှင်းလင်းသော ရည်ရွယ်ချက်လိုအပ်မှုအား တောင်းဆိုထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် Tshwanee မူဝါဒ၏ ရှေ့ပြေးဖြစ်သော၊ အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှုဆိုင်ရာ ဂျိုဟန်နစ်ဘက် မူဝါဒ (*Johannesburg Principles on National Security, Freedom of Expression and Access to Information*) ၌ ဖော်ပြချက်များသည် ဖြစ်အံ့ဆဲဆဲ အကြမ်းဖက်မှုများကို လှုံ့ဆော်ပေးရန် ရည်ရွယ်သည်ဟု နိုင်ငံတော်မှ ထင်ရှားစေသည်ဆိုလျှင် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအား ခြိမ်းခြောက်မှု အနေဖြင့် အဆိုပါဖော်ပြချက်အား အပြစ်ဒဏ် ပေးနိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

တတိယအချက်မှာ ၎င်းတို့သည် ဖော်ပြချက်နှင့် ထိခိုက်မှုဖြစ်စေမည့် အန္တရာယ်တို့ကြားရှိ လွန်စွာ ရှင်းလင်းသည့် ဆက်စပ်မှုကို တောင်းဆိုရမည်။ အာဖရိကတိုက်မှ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒ ကြေငြာချက် (*Declaration of Principles on Freedom of Expression in Africa*)၏ မူဝါဒ ၁၃၅ ဖော်ပြထားသည်မှာ -

တရားဥပဒေ၏အကျိုးစီးပွားကို အမှန်တကယ် ထိခိုက်နိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိခြင်း မဟုတ်လျှင် သော်လည်းကောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက်နှင့် ထိခိုက်နိုင်မှု အန္တရာယ်ကြားရှိ ကွင်းဆက်သည် နီးကပ်စွာ အမှတ်မထင်တည်ရှိခြင်း မဟုတ်လျှင် သော်လည်းကောင်း နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝတ်ပိပြားရေး နှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေး အပေါ် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အား ကန့်သတ်နိုင်ခြင်းမရှိစေရ။

ထို့အတူပင်၊ ဤကန့်သတ်ချက်များမှ နိုင်ငံများသည် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအား ခြိမ်းခြောက်သည်ဆို၍ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အား လွန်ကဲစွာတင်းကျပ်နိုင်ရန် အလွဲအသုံးပြုမှုမှ ကာကွယ်နိုင်ရန် ကူညီပေးသည်။

အမှန်းတရားပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုများ

အတွေးအမြင်နှင့် အယူအဆ တို့ကြားရှိ စည်းတားထားမှုသည် ဖော်ကားတိုက်ခိုက်မှုဖြစ်သော်လည်း ၎င်းအား လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အောက်တွင် ကာကွယ်ထားသည်။ အမုန်းတရားပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုများသည် ခက်ခဲ၍ ရံဖန်ရံခါ၌ အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ICCPR၏ အပိုဒ် ၂၀(၂)တွင် အမုန်းတရားပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုများ၏ အန္တရာယ်အား လက်ခံထားသည်။ ICCPR၏ ဖော်ပြချက်တွင် နိုင်ငံများသည် အချို့သော ပြောဆိုမှုများအား တာမြစ်ရန် အမှတ်တကယ်လိုအပ်သည်။ တိတိကျကျဆိုရလျှင် အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေးမုန်းတီးမှုများကို အားပေးပြီး၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ရန်ပြုခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့ ဖြစ်ပွားအောင် လှုံ့ဆော်ပေးသည့် ပြောဆိုမှုများဖြစ်သည်။

အပိုဒ် ၂၀(၂)အရ ကန့်သတ်ချက်များသည် အပိုဒ် ၁၉(၃)တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် အပိုင်းပိုင်းပါ စစ်ဆေးချက်နှင့် ကိုက်ညီရန်လိုသည်။ UNHCR ၏ အထွေထွေ သုံးသပ်ချက် ၃၄ အရ -

အပိုဒ် ၂၀အရ ဖော်ပြထားချက်များသည် အပိုဒ် ၁၉၊ ပိုဒ်ခွဲ ၃ သတ်မှတ်ချက် အရ လိုက်နာ ကန့်သတ် နိုင်သည်။ အပိုဒ် ၂၀ အပေါ်အခြေခံထားသည့် တားမြစ်ချက်တစ်ခုသည် အပိုဒ် ၁၉၊ ပိုဒ်ခွဲ ၃ကိုလည်း လိုက်နာရမည်။

အပိုဒ် ၂၀ (၂) အရ အခြေခံအချက်လေးချက် ပေါင်းစပ်ထားသော ပြောဆိုမှုအား အမုန်းတရားပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုများအဖြစ် သတ်မှတ်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်သည် - ၎င်းတို့မှာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိခြင်း၊ လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ ရလဒ်များကို တားဆီး ပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် စာရင်းပြုထားသော အခြေခံ အချက်များအပေါ်တွင် အခြေပြုထားခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ ပထမသတ်မှတ်ချက်၌ တားဆီး ပိတ်ပင်ထားသောရလဒ်တစ်ခုအား လှုံ့ဆော်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ရှိသည့် ပြောဆိုမှုတစ်ခုသည် အမုန်းတရားပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုများအဖြစ် သတ်မှတ်စေသည်။ ဤအချက်အား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံးမှ ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေး တရားရုံး၏ အမှုတစ်ခုဖြစ်သော *Jersild v. Denmark* ကဲ့သို့ပင် ရှင်းလင်းစွာ ထပ်လောင်းအတည်ပြုထားသည်။ ဤအမှု၌ လူမျိုးခွဲခြားရေးအမြင်ရှိသော ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခု၏ တည်ရှိမှုအား မြင်သာအောင် ဖော်ပြနိုင်ရန် အတွက် ရည်ရွယ်ပြောဆိုသော ဂျာနယ်လစ်တစ်ဦး၏ပြောဆိုချက်ကို အမုန်းတရားပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုအဖြစ် မသတ်မှတ်ပဲ၊ ကန့်သတ်ချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ဒိန်းမတ်အစိုးရကိုသာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အား ချိုးဖောက်သူ အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။

ဒုတိယ သတ်မှတ်ချက်မှာ လှုံ့ဆော်မှုဖြစ်ပြီး ဆိုလိုသည်မှာ ထုတ်ပြန်ချက်ကို တရားဥပဒေနှင့်အညီ မတားဆီးနိုင်ခင် ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုနှင့် တားဆီးပိတ်ပင် ထားသော ရလဒ်များကြားတွင် နီးစပ်သည့် တိုက်ရိုက် အကျိုးအကြောင်း ဆက်နွယ်မှုတစ်ခု ရှိရသည်။ ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုသည် အကယ်စင်စစ် တာမြစ်စီးပိတ်ပင်ထားသော ရလဒ်တစ်ခုစီ ဦးတည်သွားပြီး ၎င်းမှာ သိသာထင်ရှားသော ရှင်းလင်းသည့် ညွှန်းဆိုမှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အခြားသော အကြောင်းအရင်းများ၌လည်း တာဝန်ရှိနိုင်သည်။ ဤနေရာ၌ နောက်ခံအချက်အလက်များသည် အလွန်အရေးကြီးသည်။ ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုသည်

ငြိမ်းချမ်းမှုရှိနေသော နောက်ခံအကြောင်းအရာတစ်ခုအတွင်း မုန်းတီးမှုများဖန်တီးရန် မရည်ရွယ်သော်လည်း ပိုမို မတည်ငြိမ်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်ကိုဖြစ်ပေါ်စေသည်။

တတိယ သတ်မှတ်ချက်မှာ ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုသည် တာဆီပိတ်ပင်ထားသောရလဒ်များ ထွက်ပေါ်လာရန် လှုံ့ဆော်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရာဇဝတ်မှုများဖြစ်ပွားစေရန် လှုံ့ဆော်မှုတစ်ခုအဖြစ် ယေဘုယျအားဖြင့် တာမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းခံထားရသော အကြမ်းဖက်မှုနှင့် နိုင်ငံအများအပြားတွင် တာမြစ်ထားသော ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုနှင့် (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေမှ အကယ်စင်စစ် ကာကွယ်ပေးထားသည့်) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ခုဖြစ်သည့် မုန်းတီးမှုများ တို့ပါဝင်သည်။ ဤအချက်အတွက် ကျိုးကြောင်းဆက်စပ်မှုတစ်ခုမှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် မုန်းတီးမှုများကြောင့် မြေစာပင် ဖြစ်လာနိုင်သူများအား ကာကွယ်မှုများ မပေးမီ မုန်းတီးမှုများ လုပ်ရပ်အဖြစ် အမှန်တကယ် ပေါ်ထွက်လာသည်အထိ မစောင့်သင့်ပေ။

စတုတ္ထသတ်မှတ်ချက်မှာ ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုသည် အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေး အခြေခံ၍ မုန်းတီးမှုများကို လှုံ့ဆော်ပေးသည်။ သို့သော်လည်း ဤအချက်သည် တိုင်းရင်းသားအရေး သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဦးတည်ချက် နှင့် အခြားဆက်စပ်သော အကြောင်းအရာများ ကဲ့သို့သော သမိုင်းကြောင်းအရ မပြေလည်မှု နှင့် မပြောင်းလဲနိုင်သော အယူအဆများအပေါ် အခြေခံသည့် အခြားတူညီသော အကြောင်းရပ်များ ဆီသို့ ချဲ့ထွင်သွားသည်။ သို့ရာတွင် မူဝါဒအပေါ်၌ နိုင်ငံရေးပြိုင်ဘက်အနေနှင့် တိုက်ခိုက်သော ပြောဆိုမှုများသည် အမှန်းတရားပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုများ မဟုတ်ချေ။ အတွေးအမြင်တစ်ခုသို့ ဦးတည် ရည်ရွယ်သည့် ပြောဆိုမှုတစ်ခုသည် ကြမ်းတမ်း သို့မဟုတ် မမျှတ သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ကာကွယ်ပေးထားပြီး၊ ပုဂ္ဂလိကအခြေခံဖြင့် ၎င်း၏ အမျိုး၊ ဘာသာကို တိုက်ခိုက်သော ပြောဆိုမှုသည်သာ တားမြစ်ထားသော သတ်မှတ်ချက်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်းတရားပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ထပ်မံဖြည့်စွတ်သည့် အချက်များကို တရားဥပဒေအရ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးထုတ်ပြန်ချက် ၂၀၀၁ခုနှစ် ပူးတွဲကြေငြာချက် တွင် ဖော်ပြထားသည် -

- မှန်ကန်သော ထုတ်ပြန်မှုတစ်ခုအတွက် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မှ အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမခံစေရ။
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့ကို လှုံ့ဆော်ပေးသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြောဆိုသော အမှန်းတရားစကားများဟု မပြုနိုင်သည့်အခါ အမှန်းတရား ပွားများစေသည့် ပြောဆိုမှုများအား ဖြန့်ဖြူးခြင်းကြောင့် မည်သူ တစ်စုံတစ်ယောက်မှ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း မခံစေရ။
- ဂျာနယ်လစ်များမှ သတင်း အချက်အလက်နှင့် အတွေးအမြင်များ လူထုအား မည်သို့ အကောင်းဆုံး သတင်းပေးမည်နည်းဟု ဆုံးဖြတ်ခွင့် နှင့် ၎င်း ဆုံးဖြတ်ခွင့်အား လေးစားလိုက်နာရန်၊ အထူးသဖြင့် လူမျိုးရေး အစွန်းရောက်မှုများနှင့် သဘောထားသေးမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံရာတွင်
- မည်သူတစ်ဦးမှ စိစစ်ရေး၏ ကြိုတင် ဆုံးဖြတ်ခြင်း မခံစေရ။

- တရားရုံးမှ ချမှတ်သော မည်သည့် ပြစ်ဒဏ်မဆို အချိုးအစားညီမျှမှု မူဝါဒနှင့် ညီညွတ်ကိုက်ညီရမည်။

မဖွယ်မရာပြောဆိုခြင်း

မဖွယ်မရာပြောဆိုခြင်းသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအောက်ရှိ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်သည့် ဧရိယာတွင် ရှင်းလင်းမှုမရှိသော နယ်ပယ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အချို့သောသူများကို ဖော်ကားပုတ်ခတ်သည့် ထုတ်ပြန်ချက်များအား ကာကွယ်ထားစဉ်တွင်၊ အပိုင်း ၃ပိုင်းပါ စစ်ဆေးချက်အရ ပြည်သူလူထု၏ ကိုယ်ကျင့်တရား အကျိုးစီးပွား အတွက် နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို တားဆီးနိုင်သည့် အာဏာရှိသည်။ (မှတ်စုတို ၂ကိုကြည့်ရန်)

မဖွယ်မရာပြောဆိုခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် အလွန်ခက်ခဲပြီး၊ ယေဘုယျ သတ်မှတ်ထားသော အဆင့်သတ်မှတ်ချက် မရှိပေ။ တစ်ချိန်တည်း၌ပင် UNHCR ၏ အထွေထွေသုံးသပ်ချက် ၃၄တွင် စံနှုန်းတစ်ခုအား စည်းကြပ်ရာတွင် အစဉ်အလာတစ်ခုမှ တန်ဖိုးများအား အခြားအစဉ်အလာများ အပေါ်တွင် အသုံးမပြုနိုင်ပေ ဟု ထင်ထင်ရှားရှား ဆိုထားသည်။

အထွေထွေ သုံးသပ်ချက် အမှတ် ၂၂ တွင် ကော်မတီသည် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ပတ်သက်သည့် အယူအဆများသည် များစွာသော လူမှုရေး၊ ဒဿနပေဒနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အစဉ်အလာများမှ ဆင်းသက်လာသည်။ အကျိုးဆက် အားဖြင့် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ပတ်သက်သည့် ကာကွယ်မှုများ၏ ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ကန့်သတ်မှုများသည် တစ်ခုတည်းသော အစဉ်အလာမှ သီးသန့်ဆင်းသက်လာခြင်း မဟုတ်သော စည်းမျဉ်းများကို အခြေခံရမည် ဟူသော အချက်အား လေ့လာရသည်။ မည်သည့် ကန့်သတ်ချက်များမဆို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပြုခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို နားလည်သဘောပေါက်ရမည်။

တစ်ချိန်တည်း၌ပင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ပြည်တွင်း တရားရုံးများက ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ မေးခွန်းများသည် အမျိုးသားရေးနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အစဉ်အလာများနှင့် နီးကပ်စွာ ချည်နှောင်လျက်ရှိကြောင်း လက်ခံထားကြသည်။

ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများကို ဖော်ကားပြောဆိုခြင်း

တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ကိုကွယ် ယုံကြည်ပိုင်ခွင့်ကို ICCPR ၏ အပိုဒ် 18 အရ လူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုအဖြစ် ကာကွယ်ပေးထားသည်။ ဘာသာမဲ့ အယူအဆသာမက ဘုရားတစ်ဆူ (သို့မဟုတ်) အဆူများစွာကိုးကွယ်မှု စသည့် ယုံကြည်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း UNHCR မှ

ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားသည်။ ဤအခွင့်အရေးများသည် အခန်း ၁၉ (လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို ကာကွယ်ခြင်း)နှင့် အခန်း ၂၀ (နိုင်ငံတော်မှ မုန်းတီးမှုကို ဖြစ်ပွားစေသော ပြောဆိုမှုများအား ကာကွယ်ပေးခြင်း) တို့၏ ဆုံမှတ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာတို့နှင့် ပတ်သက် သည့် ပြောဆိုမှုများတွင် မျှတမှုရှိရန် ဂရုစိုက်ဖို့လိုအပ်သည်။

ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများကို ဖော်ကားပြောဆိုခြင်း ဥပဒေသည်_နှင့် ဘာသာတရား တစ်ခုကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူများအား ဆန့်ကျင်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ရန်လိုခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပွားရန် လှုံ့ဆော်မှုအား တားမြစ်ခြင်း ထက်ကျော်လွန်ပြီး ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ယုံကြည်မှုနှင့် အမှတ်လက္ခဏာများကို ရှုံ့ချပြောဆိုမှုများအား_ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ တရားဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သည်ဟု မသတ်မှတ်တော့ပေ။ UNHCR ၏ ၂၀၁၁ခုနှစ် အထွေထွေ သုံးသပ်ချက် ၃၄တွင် ဖော်ပြထားချက်မှာ -

ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများကို ဖော်ကားပြောဆိုခြင်း ဥပဒေ အပါအဝင် ဘာသာတရား တစ်ခု (သို့မဟုတ်) အခြားယုံကြည်မှုတစ်ခုခုအပေါ် ရိုသေလေးစားခြင်း ကင်းမဲ့မှု ပြသခြင်း ကို တားမြစ်ခြင်းသည် ပဋိညာဉ်၏ အခန်း ၂၀ အပိုဒ် ၂တွင် ထည့်သွင်းထားသော တိကျသော အခြေအနေများမှလွဲ၍ ပဋိညာဉ်နှင့် သဟဇာတ မဖြစ်ပေ။

ထိုအချက်နှင့် ကိုက်ညီစွာ ခိုင်မာသည့် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် ၎င်းတို့၏ ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများကို ဖော်ကားပြောဆိုခြင်း ဥပဒေတစ်ခုလုံးအား ရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီး၊ ထိုဥပဒေများကို ဆက်လက် ထားရှိလျှင်လည်း ထိုဥပဒေအရ အရေးယူခြင်းမျိုးအလွန် ရှားပါးသည်။

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ သက်ဝင်မှုနှင့် ယုံကြည်မှုများကို ကာကွယ်ပေးသည့် အဆိုပါဥပဒေ၌ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ပြဿနာများစွာ ရှိသည်။ ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံများ၌ ဘာသာရေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စများအပါအဝင် ကွဲပြားခြားနားသည့် အတွေးအမြင်များနှင့် ပတ်သက်၍ အမိန့်ပြန်တမ်းများထက် လွတ်လပ်ပွင့်လင်းသော ဆွေးနွေးပွဲများ၌ ပြိုင်ဆိုင်ဆွေးနွေးကြသည်။ ဘာသာရေး၌ နိုင်ငံရေးမှ တိုက်ရိုက် (သို့မဟုတ်) သွယ်ဝိုက်၍ လွှမ်းမိုးမှုရှိခြင်းမှာ သိသာလှသော အမှန်တရားဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခု၏ မူဝါဒများတွင် အခိုင်အမာတည်ရှိသော ဘာသာရေး အတွေးအမြင်များ ပါဝင်ပါက ထိုအတွေးအမြင်များအား ဝေဖန်ခြင်းနှင့် စကားစစ်ထိုးခြင်းတို့မှ ကာကွယ်ရန်မှာ ဒီမိုကရေစီ စံနှစ်အရ နည်းမကျပေ။ ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများကို ဖော်ကားပြောဆိုခြင်း ဥပဒေ၏ အခြားသော ပြဿနာရပ်များမှာ ၎င်းသည် ဘုရားတစ်ဆူတည်ဝါဒ၊ ဘုရားအဆူဆူဝါဒနှင့် ဘုရားမရှိဝါဒဟူ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ရှေ့နောက်မညီသော ယုံကြည်မှုများ ရှိသော အခြေအနေတစ်ခုနှင့် လိုက်လျောညီထွေနိုင်စွမ်းမရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထပ်မံဖြည့်စွက်ရလျှင် ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများကို ဖော်ကားပြောဆိုခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် ရံဖန်ရံခါ၌ လူအများစု ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတရား တစ်ခုတည်းကိုသာ ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ၎င်းနည်းလမ်းကိုသာ အသုံးပြုသောကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုလည်း ပြသသည်။ အမှန်တွင် ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများကို ဖော်ကားပြောဆိုခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ကျင့်သုံးသည့် အလေ့အထအား တခါတရံ၌

လူနည်းစုကိုးကွယ်သည့် ဘာသာများ၊ မတူညီသော ကိုးကွယ်မှုများနှင့် ဘာသာမဲ့များကို ဖိနှိပ်ရာတွင်လည်း အသုံးပြုသည်။

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၏ အောက်တွင် တရားရုံးများသည် အများပြည်သူ၏ရှေ့မှောက်တွင် ကြားနာမှုများကို ဆောင်ရွက်ရသည်ကို အခိုင်အမာ သက်သေထူသည်။ ICCPR ၏ အပိုဒ် ၁၄(၁) တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ-

လူသားများအားလုံးသည် တရားရုံးနှင့် တရားခွင့် ရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှမှုရှိရမည်။ ရာဇဝတ်တရားစီရင်မှုများ၌ တရားဥပဒေအရ တိကျသော အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များရှိသော တရားရင်ဆိုင်ရသူ မည်သူမဆို မျှတ၍ အများပြည်သူကြားနာနိုင်သော၊ တရားဥပဒေအရ လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုရှိသော တရားရုံး၌ စစ်ဆေးခံရန်တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရား၊ နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် ဒီမိုကရက်တစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်း အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ အမှုတွင် ပါဝင်ကြသော တရားလို တရားခံများ၏ ကိုယ်ရေးဘဝအကျိုးစီးပွားအတွက် လိုအပ်လျှင်၊ ထူးခြားသော အခြေအနေများတွင် အများပြည်သူသိရှိခြင်းသည် တရားစီရင်မှုမဏ္ဍိုင်၏ အကျိုးကို အယူအဆ တိမ်းစောင်းစေနိုင်သည်ဟု တရားရုံးတော်မှ ထင်မြင်သုံးသပ်လျှင် စသည့် အကြောင်းပြချက်များဖြင့် သတင်းဌာနများနှင့် အများပြည်သူတို့အား တရားစီရင်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း (သို့မဟုတ်) တစ်ခုလုံးမှ ဖယ်ထုတ်ထားနိုင်သော်လည်း အရွယ်မရောက်သေးသောသူများ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ပတ်သက်၍ ကလေး ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခွင့်နှင့် အိမ်ထောင်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုတို့နှင့် ပတ်သက်သော အမှုများကို ခြွင်းချက်ထားပြီး မည်သည့် ရာဇဝတ်မှု သို့မဟုတ် တရားရင်ဆိုင်သည့် အမှုတွင်မဆို ချမှတ်လိုက်သော စီရင်ချက်များကို အများပြည်သူသိရှိနိုင်ရန် ထုတ်ပြန် ကြေညာရမည်။

တစ်ချိန်တည်း၌ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အား ကာကွယ်ရန်နှင့် အထူးသဖြင့် တရားရေးဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်မှု၏ သမာသမတ်ကျမှုတို့သည် အကြီးမားဆုံး အရေးအကြီးသော အချက်များဖြစ်သည်။ တရားရုံးသို့ လိမ်ညာထွက်ဆိုခြင်းနှင့် သက်သေများအားခြိမ်းခြောက်မှုစသည်တို့သည် တာမြစ်ထားသည့် အချို့သော ဖော်ပြချက်များတွင်ပါဝင်သည်။ မီဒီယာများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် တရား ဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်သော အမှုများကို တင်ပြနိုင်ခွင့်ရှိပြီး၊ ပြည်သူများ၏ ကြီးမားပြင်းထန်သော စိတ်ဝင်စားမှု ခိုင်မာစေရန် တိုးတက်မှုဖြစ်စဉ်များအား သတင်းထုတ်ပြန်ပေးရမည်။ အပိုဒ် ၁၄(၁)၌ ရှင်းလင်းဖော်ပြထားချက်အရ ဥပမာအားဖြင့် ကလေးသူငယ်များနှင့် ခံရသူများ/မြေစာပင်တို့၏ အထောက်အထားများကို ကာကွယ်ရန် အချို့သော အခြေအနေများတွင် မီဒီယာတို့မှ တင်ပြချက်များအား ကန့်သတ်နိုင်သည်။

တရားစီရင်မှုစနစ်မှ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အား ကာကွယ်ရန် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ် မှုများသည် ပိုမို အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၂ခုနှစ် ပူးတွဲကြေငြာချက်မှ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်

အတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးထုတ်ပြန်ချက်၌ တရားရုံးနှင့် တရားစီရင်မှုအပေါ် ဝေဖန်ခြင်းအား အထူးတာမြစ်ချက်များသည် တရားမျှတမှု မဖြစ်နိုင်ပေ။ တရားစီရင်ရေးသည် ပြည်သူဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတွင် အဓိကကျသဖြင့် အများပြည်သူ ရှေ့မှောက်၌ ပွင့်လင်းစွာ စေ့စေ့စပ်စပ် စိစစ်နိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။

R. v. Koptyo ၏ အွန်တာရီယို အယူခံရုံးမှ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်သော အကြောင်းပြချက်ကို ရှင်းလင်းစွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်မှာ -

၎င်းတို့ အရေးပါမှု၏ ရလဒ်အဖြစ် တရားရုံးများသည် သုံးသပ်ချက်နှင့် ဝေဖန်ချက်တို့၏ အဓိကအကြောင်းအရာ ဖြစ်ကြောင်း သေချာသည်။ အကြောင်းအရာအားလုံးမှာ ကောင်းမွန်စွာ အကျိုးအကြောင်း ပြနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ တရားမနိုင်သော အမှုသည်တစ်ဦးသည် စီရင်ချက်ချပြီးသောအခါတွင် ချီးကျူးသည့် အသုံးအနှုန်းများမပါသော မှတ်ချက်များ ပြုနိုင်ပေသည်။ အချို့သော ဝေဖန်ချက်များမှာ ကောင်းစွာ အခြေခံထားပြီး၊ အချို့အကြံပေးမှုများမှာ ချမှတ်ထားမှုများ ပြောင်းလဲရန်အတွက် ထိုက်တန်သည်။ သို့သော်လည်း တရားရုံးများသည် အငြင်းအခုံတည်းဟူသော ပူလောင်မှုအောက်တွင် ညှိုးနွမ်းသွားမည့် နနယ်သော ပန်းပွင့်များမဟုတ်ကြပေ။ တရားရုံးများသည် မတူညီသော အချိန်များတွင်ပင် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ကောင်းမွန်ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ၎င်းတို့သည် ရပ်ရွာမှ ကောင်းစွာအသိအမှတ်ပြုခံရပြီး အကြောင်းမှာ လေးစားထိုက်သော ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့်ဖြစ်သည်။ တရားရုံးများသည် ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဝေဖန်မှုများနှင့် စောဒကတက်မှု အတားအဆီးများအားကြောက်ရွံ့ခြင်းမရှိပေ။

သို့သော်လည်း နိုင်ငံအများအပြား၌ တရားရုံးများနှင့် တရားစီရင်မှုများကို ဦးတည်လာသည့် ဝေဖန်မှုများကို ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ခြင်းမရှိပဲ ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ်သည်။ တရားဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သော ကာကွယ်ရန် လိုအပ်သည့် တစ်ခုတည်းသော အကျိုးအမြတ်မှာ အများပြည်သူများသည် အငြင်းပွားမှုများ၏ နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်သူအနေဖြင့် တရားရုံးများကို ဆက်လက်အသုံးပြုရန် ဆန္ဒရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် လွန်စွာမှ အန္တရာယ်ကင်းသည်။

Further Reading:

ဆက်လက် ဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- *Global Principles on National Security and the Right to Information*, 2013:
<http://www.opensocietyfoundations.org/publications/global-principles-national-security-and-freedom-information-tshwane-principles>.
- Toby Mendel, *Study on International Standards Relating to Incitement to Genocide or Racial Hatred*, 2006:
http://www.concernedhistorians.org/content_files/file/TO/239.pdf.
- Amnesty International, "Written contribution to the thematic discussion on Racist Hate Speech and Freedom of Opinion and Expression organized by the United Nations Committee on Elimination of Racial Discrimination", 2012:
<http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CERD/Discussions/RacistHatespeech/AmnestyInternational.pdf>.
- ARTICLE 19, *The Camden Principles on Freedom of Expression and Equality*, 2009:
<http://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/the-camden-principles-on-freedom-of-expression-and-equality.pdf>.

မှတ်စုတို ၁၁ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများနှင့်ပတ်သက်၍ ကန့်သတ်ချက်

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် လုံးဝအကြွင်းမဲ့ အခွင့်အရေးတော့ မဟုတ်ချေ။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အများပြည်သူနှင့် နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်အဖွဲ့ (*International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*)၏ အခန်း ၁၉၏ ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်အရ၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို တရားဥပဒေနှင့် အညီ ကန့်သတ်နိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ထိုကန့်သတ်မှုသည် တိကျစွာ ပုံစံထုတ်ထားရန်လိုအပ်ပြီး (*ICCPR*)၏ အခန်း ၁၉(၃) တွင် ချမှတ်ထားသည့် အချက်သုံးချက်နှင့် ကိုက်ညီရမည် (မှတ်စု အကျဉ်း ၂တွင်ကြည့်ရန်)။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကို တရားမဥပဒေအရ ကန့်သတ်ရာတွင် သင့်လျော်သော ခြွင်းချက်များနှင့်အတူ တိတိကျကျ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်လိုပြီး တရားဥပဒေနှင့် အညီဖြစ်ရမည်။ အရေးအကြီးဆုံး ဥပဒေနစ်ချမှာ အသရေဖျက်မှု ဥပဒေနှင့် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့် ဥပဒေတို့ဖြစ်သည်။

အသရေဖျက်မှု

အသေရေဖျက်မှု ဥပဒေ၏ အရေးကြီးဆုံး ရည်ရွယ်ချက် အစစ်အမှန်မှာ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ပတ်သက်၍ ကာကွယ်ရန်ဖြစ်ပြီး၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်နိုင်သည့် တရားဝင် အကြောင်းပြချက်တစ်ခုအနေဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေက လက်ခံထားသည်။ အသရေဖျက်မှု ဥပဒေသည် ပြည်သူလူထုအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကျယ်တဝင့် ရေးသားချက်များကြားတွင် သင့်တင့်သော ဟန်ချက်ညီမှု ရှိသင့်ပြီး မှားယွင်းသော အထောက်အထား များဖြင့် တစ်စုံတစ်ဦးအား ဦးတည်တိုက်ခိုက်မှု အပေါ် သင့်လျော်သော ကာကွယ်မှုရှိရမည်။

ပထမအဆင့်အနေဖြင့် အသရေဖျက်မှု ဥပဒေကို တရားမမှုအရ ကန့်သတ်ရာတွင် ရာဇဝတ်မှုဥပဒေနယ်ပယ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရမည်။ တရားမဥပဒေအရ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ပတ်သက်၍ ကာကွယ်မှုတွင် ထိရောက်မှုရှိနေကြောင်း သက်သေပြနေနိုင်သမျှ၊ နိုင်ငံအများစုတွင် အသရေဖျက်မှုဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုဥပဒေမှာ တည်ရှိမည်မဟုတ်ချေ။ ရာဇဝတ်မှု ဥပဒေသည် ပိုမို၍ အနှောင့်အယှက်ပေးနိုင်သမျှ တရားမျှတအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ၂၀၁၁ခုနှစ် ပူတွဲကြေငြာချက်မှ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးထုတ်ပြန်ချက်တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ

ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အသရေဖျက်မှု ဥပဒေများသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ရာတွင် တရားမျှတမှု မရှိနိုင်ပေ။ အားလုံးသော ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အသရေ ဖျက်မှုဥပဒေများကို ရုတ်သိမ်းပြီး၊ လိုအပ်သောနေရာများတွင် တရားမမှုဆိုင်ရာ အသရေဖျက်မှု ဥပဒေများနှင့် အစားထိုးရမည်။

ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အသရေဖျက်မှု ဥပဒေကို မလိုအပ်ခြင်း အကြောင်းအချက်များကို ဖြည့်စွက်ရလျှင်၊ ၎င်းဥပဒေအား ရဲအဖွဲ့၊ ပြည်သူ့ရေးရာရုံးများ၊ အခြားသော အစိုးရနှင့်နီးစပ်သည့် အာဏာရှိပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဂုဏ်သတင်းတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ကာကွယ်မှုများ ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရံဖန်ရံခါ၌ အလွဲသုံးစား ပြုမှုများ ရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

တရားမမှုဥပဒေ၏ သဘောသဘာဝအရ၊ အသရေဖျက်မှု ဥပဒေသည် အလွဲသုံးစားပြုမှုကို ဆန့်ကျင်သော အကာအကွယ်ပေးသည့် အချက်များ ပါဝင်ရမည်။ ၎င်းဥပဒေသည် နိုင်ငံရေးနှင့် ဘာသာရေး သင်္ကေတများကဲ့သို့ အယူအဆများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကာကွယ်ရန်အတွက် မတတ်နိုင်ပေ။ နာမည်ဂုဏ်သိက္ခာ ကာကွယ်မှုနှင့်လည်း မပတ်သက်ချေ။ အလားတူပင် တရားဝင်ဖွဲ့စည်းထားခြင်း မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ကာကွယ်နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ သို့သော်လည်း ၎င်းအဖွဲ့အစည်း၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး ချင်းစီမှ ပုဂ္ဂလိက ဂုဏ်သိက္ခာ ထိခိုက်နစ်နာမှု အတွက် တရားစွဲဆိုနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ကော်ပိုရေးရှင်းများအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာဆိုင်ရာတန်ဖိုးများကိုကာကွယ်နိုင်ရန် အသရေဖျက်မှုအတွက် တရားစွဲဆိုခွင့် ပြုထားသည်။ သို့သော် ဒီမိုကရေစီ စနစ်တွင် လူထုအဖွဲ့အစည်းများကို ပွင့်လင်းစွာ ထောက်ပြဝေဖန်ခြင်း၏ အဓိက အရေးပါမှုကြောင့် ပြည်သူ့လူထုအဖွဲ့အစည်းများအနေနှင့် အလားတူလုပ်ဆောင်ရန်ကိုမူ တားမြစ်သင့်သည်။ ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြုသော ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ပြည်သူ့ရန်ပုံငွေဖြင့် ၎င်းတို့အား ဝေဖန်မှုကို ဥပဒေအရ ခုခံရန်မှာလည်း အငြင်းပွားဖွယ် ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂလိကများကဲ့သို့ပင် ဂုဏ်သိက္ခာရှိသော အရာရှိများသည် အသရေဖျက်မှုမှ ကာကွယ်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း အများပြည်သူသိ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် သာမန်နိုင်ငံသားများထက် အဝေဖန်ခံရမှုကို ပိုမို၍ သည်းခံနိုင်ရန် ပြင်ဆင်ထားရမည်ဟု အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံးများမှ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။

အသရေဖျက်မှု ဥပဒေ၏ နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းကို သတ်မှတ်နိုင်ရန် ထင်မြင်ယူဆချက်များ မဟုတ်သည့် အချက်အလက်များ ထုတ်ပြန်ခြင်းသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အလေ့အကျင့်ဖြစ်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများမှ အကြွင်းမဲ့ အကာအကွယ်ပေးထားသော ထင်မြင်ယူဆချက်များအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် ၎င်းထင်မြင်ယူဆချက် များသည် ခိုင်မာသော အထောက်အထားမရှိဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းစဉ်အရ တရားပြိုင်များသည် ၎င်းတို့ဖော်ပြထားသော အချက်အလက်များ မှန်ကန်ကြောင်းကို သက်သေပြနိုင်မည့် အခွင့်အရေးကိုပေးရမည်။ သို့သော်လည်း ထင်မြင်ယူဆချက်၏ နောက်ခံတွင်ပါဝင်သော အမှန်တရားကိုမူ သက်သေပြရန်မလိုပေ။ ဤအချက်မှာ မဖြစ်နိုင်ကြောင်းလည်း ထင်ရှားသည်။

လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခြင်း နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာအား ကာကွယ်ပေးခြင်း ကြားတွင် သင့်တင့်သော ဟန်ချက်ညီမှုရှိကြောင်း သေချာရန် အသရေဖျက်မှု ဥပဒေတွင် ခုခံကာကွယ်မှုများလည်း ပါရှိရမည်။ အသရေဖျက်စေရန် ဖော်ပြမှုအတွက် တစ်စုံတစ်ဦး ပိုင်ဆိုင်သော ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတစ်ဦးမှ ခုခံနိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူသော အတွေးအမြင်အား အခြေခံလျက် အမှန်တရားသည် အစဉ်အမြဲ အကြွင်းမဲ့ ခုခံကာကွယ်သည်။ အကယ်၍ ဖော်ပြချက်သည် မှန်ကန်ပါက တစ်စုံတစ်ဦးသည် ၎င်းကို ဖုံးကွယ်ထားရန် မစွမ်းနိုင်ပါ။ တရားပြိုင်များသည် ၎င်းတို့ဖော်ပြချက်၏ မှန်ကန်မှုအပေါ် သက်သေပြနိုင်ခြင်းမရှိလျှင်တောင်မှ ၎င်းတို့ ထုတ်လွှင့်ဖြန့်ချိထားသော ဖော်ပြချက်များသည် အခြေအနေအားလုံး၏ အောက်တွင် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ကြောင်း ဖော်ပြနိုင်လျှင်၊ ခုခံမှုအတွက် တာဝန်ရှိခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်း၍ ၎င်းတို့သည် သဘာဝကျသော ထုတ်ဝေမှု၏ ခုခံမှုမှ အကျိုးခံစားနိုင်သေးသည်။

ဤခုခံမှုများသည် အထူးသဖြင့် ဂျာနယ်လစ်များအတွက် အရေးပါသည်။ အကြောင်းအရာများကို ပုံနှိပ်ဖော်ပြခြင်း မပြုမီ အချက်အလက်တိုင်းသည် လုံးဝသေချာရမည်ဆိုလျှင် ပြည်သူများထံ သတင်းအချက်အလက် ပေးပို့သည့် ၎င်းတို့၏

အခန်းကဏ္ဍသည် ပြင်းထန်စွာ လျော့ကျပျက်စီးနိုင်သည်။ နောက်ဆုံးအချက်မှာ ဥပဒေပြုခြင်း နှင့် တရားစီရင်ရေး ဆောင်ရွက်ခြင်းများကဲ့သို့ အချို့သော အကြောင်းအရာ အခြေအနေများတွင် ရိုးသားခြင်း၏ အဓိက အရေးပါမှုကို အခွဲမျှယ်ဖွင့်ဆိုရာ၌ မျှတ၍ တိကျသော မှတ်တမ်းများနှင့်တကွ ဤအဖွဲ့အစည်းများ၏ ရှေ့မှောက်၌ ပြုလုပ်သည့် ဖော်ပြချက်များကို အသရေဖျက်မှု တာဝန်ရှိခြင်းကို ဆန့်ကျင်၍ ကာကွယ်ပေးသင့်သည်။

၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သည့် အလွန်အကျွံပြစ်ဒဏ်များသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ချိုးဖောက်မှုအား ကိုယ်စားပြုပြီး ၎င်းသည် အသရေ ပျက်စေသည့် အကြောင်းအရာနှင့် အထူးသဖြင့် ဆက်စပ်ကာ အချို့နိုင်ငံများ၌ ပျက်စီးမှု အလားအလာများ မြင့်တက်လျက်ရှိသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၌ တရားလို၏ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု အချိုးအစားအတိုင်း အသရေဖျက်မှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရန်လိုအပ်သည်။ ထိုပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုသည် ဖျက်ဆီးခံရမှုအတွက် ပြန်လည် ပြင်ဆင်ရန်ဖြစ်ပြီး၊ တရားပြိုင်များအတွက် ပြစ်ဒဏ်ခက်ရန်မဟုတ် ကြောင်းနားလည်ထားရမည်။ တမူထူးခြားသော ငွေကြေးအရ ပျက်စီးမှုများအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရာတွင် တရားရုံးများ အနေဖြင့် ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော ဆိုးရွားသည့် အကျိုးရလဒ်များအား မျော်မှန်းထားရမည်ဖြစ်ကြောင်း တရားဝင်ဖော်ပြထားရမည်။ ပုံမှန်ပြဿနာများအား ပြန်လည် ကုစားရာတွင် အမှားပြင်ဆင်ခွင့်နှင့် ပြန်လည် ချေပခွင့်တို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဦးစားပေးဖြစ်ရမည်။

ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကဲ့သို့ပင်၊ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်သည် လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ် ဖြစ်ပြီး၊ (ICCPR) ၏ အခန်း ၁၇(၂) အရ အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ရန်ဖြစ်ပြီး၊ လုပ်ဆောင်ရန်ခက်ခဲသောကြောင့် တရားရုံးများမှာ ပုံမှန်အားဖြင့် ရှောင်ကျဉ်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေး တရားရုံး(ECHR) မှ *Niemietz* နှင့် ၇၇မနီနိုင် အမှုတွင် "တရားရုံးများသည် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်၏ စံနှုန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည့်စုံသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ရရှိရန် ဖြစ်နိုင်သည် (သို့မဟုတ်) လိုအပ်သည်ဟု မယူဆသင့်ပေ"ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်၌ ဓမ္မဒိဋ္ဌာန်ကျသော အကြောင်းအရာများနှင့် ဓမ္မဒိဋ္ဌာန်မကျသော အကြောင်းအရာများ နှစ်မျိုးစလုံးပါဝင်သည်ဟု ယေဘုယျ သဘောတူကြသည်။ ယခင်က ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်သော မျှော်လင့်ချက် ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ စိတ်ဝင်စားမှုမရှိသော်လည်း နောက်ပိုင်ကာလများတွင် ပုဂ္ဂလိကတန်ဖိုးများ၊ စိတ်သဘောထား နှင့် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သော အမှုအကျင့်တို့ပေါ်တွင် မှီတည်သည့် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ စစ်မှန်သော မျှော်လင့်ချက်များပါဝင်လာသည်။

ဤအခြေအနေများကို ပြန်ဆိုဖော်ပြရာတွင် တရားစီရင်မှုနှင့် မတူညီသော ကိစ္စရပ်များကြားတွင် လွန်စွာကွဲပြားသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ တရားရုံးများမှ ကာကွယ်ရမည့် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့် အမျိုးအစားလေးမျိုးကို ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

- ၁) အခြားသူများ၏ မမြင်ကွယ်ရာတွင် ကျိုးကြောင်းမဲ့ ချည်းနှင်းဝင်ရောက်ခြင်း၊
- ၂) တစ်စုံတစ်ဦး၏ အမည်ကို သိမ်းယူခြင်း (သို့မဟုတ်) ဆင်တူပြုလုပ်ခြင်း
- ၃) တစ်စုံတစ်ဦး၏ အမှားကို အများပြည်သူသိအောင်ဖြန့်ဝေခြင်း

၄) တစ်စုံတစ်ယောက်၏ ပုဂ္ဂလိက ဘဝကို ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ခြင်းမရှိပဲ အများပြည်သူသိအောင်ဖြန့်ဝေခြင်း

ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်သည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အား ပိုမိုလွယ်ကူစေရန် အထူးအားဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော ပရိတ်သတ်ကို ရည်ရွယ်သော ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း အတွက် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ ဤအချက်သည် အွန်လိုင်းဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းတွင်လည်း အမှန်တရားတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး၊ အချို့သော ဆွေးနွေးပွဲများ၌ အမည်တင်ဖြင့်ပါဝင်ကာ လွတ်လပ်စွာနှင့် ရိုးသားပွင့်လင်းစွာဆွေးနွေးနိုင်ရန် အားပေးသည်။ နိုင်ငံတော်သည် အင်တာနက် ဆက်သွယ်ရေးစနစ်တွင် ဖုံးကွယ်ထားသော သို့မဟုတ် ဦးတည်ချက်မရှိသော စောင့်ကြည့်ရေး ပရိဂရမ်များ တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အင်တာနက်နှင့် တယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်ရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း လုပ်ငန်းများအတွက် များပြားလှသော အချက်အလက်မှတ်တမ်းများ တောင်းယူခြင်းတို့မှ ရှောင်ကျဉ်ရမည်။ ထို့အပြင် အွန်လိုင်းမှ Tor ကဲ့သို့ အမည်မဲ့ ဆော့ဖ်ဝဲလ်များဖြင့် ဝင်ရောက်နှောင့်ယှက်ခြင်းတို့ကိုလည်း ရှောင်ကျဉ် ရမည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင်လည်း ပိုမိုအဆင့်မြင့်သောနည်းလမ်းအားဖြင့်လည်း ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ ပဋိပက္ခများဖြစ်လာနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မီဒီယာများမှ ပုဂ္ဂလိက အကြောင်းအရာများကို ညွှန်ဆိုထားသည့် ကိစ္စတစ်ရပ်ကို ဖော်ထုတ်ရန် ဆန္ဒရှိသော အခါတွင်ဖြစ်သည်။ ဤအကြောင်းအရာ၌ သတင်းအချက်အလက် ရပိုင်ခွင့်သည် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်လာသည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် သတင်းအချက်အလက်များအား ၎င်း၏ ပုဂ္ဂလိက ကိစ္စအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးပါရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။ လက်ခံထားသောချဉ်းကပ်ပုံအရ ဖော်ပြချက်များသည် ရိုးအီလာခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြည်သူအများ စိတ်ဝင်စားသည့် သတင်းများ ပုံမှန်ရရှိရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် ပြည်သူများ၏စိတ်ပါဝင်စားမှုကို ဟန့်ချက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။

ဤအချက်ကို အသုံးပြု၍ တရားရုံးများသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်ထက်ပို၍ မျက်နှာသာပေးကြသည်။ သို့သော်လည်း သတင်းအချက်အလက် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများသည် မှန်ကန်မှု လျော့နည်းသည် ဟု ယူဆနိုင်သည်။

ဤကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ECHR ၏ အဓိက အမှုတစ်ခုမှာ *Von Hannover* နှင့် ဂျာမနီ တို့ဖြစ်ပြီး၊ မိုနာကိုနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော မင်းသား ရာနီယား၏ နေထိုင်မကောင်းဖြစ်နေစဉ် ကာလအား အဓိကထား ရိုက်ကူးထားသည့် မိုနာကို မင်းသမီး ကာရိုလိုင်၏ ဓါတ်ပုံများပါဝင်သည်။ နေထိုင်မကောင်းဖြစ်စဉ်ကာလအတွင်း မင်းသားကို ၎င်း၏ မိသားစုများမှ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက် နေပုံများ ဖြစ်သည်။ တရားရုံးမှ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင် လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကာကွယ်နိုင်မှုကြား ထိန်းညှိ၍ မူဝါဒများချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ

- အများပြည်သူမှစိတ်ဝင်စားသည့် အကြောင်းအရာအား ထုတ်ဝေဖြန့်ချိမှု ပမာဏ၊
- ပါဝင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကျော်ကြားမှု အတိုင်အတာ နှင့် အစီရင်ခံစာ၏ အဓိကအကြောင်းအရာ
- ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ယခင်က အပြုအမူများ ၊
- ထုတ်ဝေဖြန့်ချိမှုတွင်ပါဝင်သော အကြောင်းအရာ၊ ပုံစံနှင့် အကျိုးရလဒ်၊
- ဓါတ်ပုံများ ရိုက်ကူးစဉ်က အခြေအနေ ၊

ယေဘုယျအားဖြင့် မည်သည့်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုမဆို၏ အပြောကျယ်မှုကို တရားရုံးမှ ပြသခဲ့သည်။ ဓာတ်ပုံများသည်ပင်လျှင် ပြည်သူလူထု၏ စိတ်ပါဝင်စားမှုတွင် ဆွေးနွေးစရာ ငြင်းခုံစရာ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ECHR သည် အထူးတလည် ကိစ္စရပ်များတွင် အများပြည်သူ၏ စိတ်ဝင်စားမှုအတိုင်းအတာကို ဆန်းစစ်နိုင်သည့် စဉ်းစားဖွယ် အချက်အလက်များကို ပိုမိုယေဘုယျကျစွာ ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ယခင်ကအပြုအမူများ၊ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိမှုတွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာ၊ ပုံစံနှင့် အကျိုးရလဒ်၊ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့် အား ကျူးကျော်ဝင်ရောက်သည်ဟူသော စွပ်စွဲမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပတ်သက်သော သဘောသဘာဝ အခြေအနေများ တို့ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂလိကများ၊ အထူးသဖြင့် ထင်ရှားကျော်ကြားသူများသည်၊ ဆန္ဒအလျောက် ၎င်းတို့၏ ပုဂ္ဂလိက ဘဝကို ပြည်သူများအား သိရှိနိုင်ရန် လိုလိုလားလား ဖွင့်ပြကြသည်။ ၎င်းတို့အပေါ် အများပြည်သူနှင့် ပတ်သက်၍ သိရှိသူ များပြားလာစေရန်နှင့် ဝင်ငွေတိုးပွားလာစေရန် ရည်ရွယ် ဆောင်ရွက် ကြသည်။

အချက်အလက်ကာကွယ်ရေးဆောင်ရွက်မှု စံနှစ်သည် များပြားလှသော ပုဂ္ဂလိက အချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်းနှင့် စနစ်တကျစီမံခြင်းတို့အား ကာကွယ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး၊ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ် နေသော်လည်း ကွဲပြားခြားနားသည်။ ဤစည်းမျဉ်းများသည် ပုဂ္ဂလိကတို့၏ တစ်ဆတစ်ဆ တိုးတက်များပြားလာသော အချက်အလက်များကို ပြည်သူများက ဆုပ်ကိုင်ထားပြီး ဤအချက်အလက်များကို ခြယ်လှယ်ရန် နည်းပညာ အရည်အသွေး တိုးမြှင့်လာခြင်း တို့ကို တုန့်ပြန်ရာမှ အစပြု ပေါ်ထွက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာအရ နီးကပ်စွာ ဆက်စပ်နေသော်လည်း၊ အချက်အလက် ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်တို့မှာ အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်လာသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့ကြား၌ အရေးကြီးသော ကွဲပြားမှုရှိသည်။ အချက်အလက်ကာကွယ်ခြင်း စံနှစ်အား ပုဂ္ဂလိက ကိုယ်ရေး အချက်အလက်များ အားလုံးအတွက် ကျင့်သုံးရန်ဖြစ်ပြီး၊ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်ထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ၎င်း၏အီးမေးလ်လိပ်စာကို အခြားသူများနှင့် ဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး အွန်လိုင်းတွင် တင်ထားသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းအီးမေးလ်သည် ကုန်ပစ္စည်းအဖြစ် ရောင်းချရန်နှင့် ကုန်သွယ်ရန်အတွက် မဟုတ်ချေ။ ရလဒ်မှာ မလိုချင်သော အီးမေးလ်မှ ကုန်ပစ္စည်းကြေငြာများမှ တားဆီးရန် ဖြစ်သည်။

Further Reading:

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- ARTICLE 19, *Defining Defamation Principles on Freedom of Expression and Protection of Reputation*, 2000: <http://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/definingdefamation.pdf>.
- Toby Mendel, Andrew Puddephatt, Ben Wagner, Dixie Hawtin & Natalia Torres, *Global Survey on Internet Privacy and Freedom of Expression*, UNESCO, 2012: www.unesdoc.unesco.org/images/0021/002182/218273e.pdf.
- Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, 17 April 2013, UN Doc. A/HRC/23/40: <http://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomOpinion/Pages/Annual.aspx>.

မှတ်စုတို ၁၂။ ဒစ်ဂျစ်တယ် အခွင့်အရေး

အင်တာနက်နှင့် အခြားသောဒစ်ဂျစ်တယ် နည်းပညာရပ်များသည် စတင်ပေါ်ထွန်းလာသည့်အချိန်မှစ၍ ဆယ်စုနှစ် များစွာအတွင်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖော်ညွှန်း ပြောဆိုသော အခြေအနေကို တော်လှန် ပြောင်းလဲလာခဲ့ပြီး၊ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်မှုအပါအဝင် အခြားသော လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးရလဒ်များအတွက် အဓိက ယန္တရားတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဤအကျိုးရလဒ်များသည် အလွန်အရေးကြီးလှသဖြင့် အင်တာနက် အသုံးပြုနိုင်ရန် လက်လှမ်းမီခြင်းကိုပင် လူ့အခွင့်အရေးတစ်ခုဟု ယူဆသည့်အမြင်များ တိုးတက်များပြား လာပေသည်။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်သော ကြားခံပစ္စည်း စံနှုန်းတစ်ခုအဖြစ် အင်တာနက် အသုံးပြုခြင်းကို ကာကွယ်ခြင်းသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုကဲ့သို့ ဆိုသည်မှာ ရှင်းလင်းနေသည်။ အွန်လိုင်းဆက်သွယ်ရေး၏ အရေးပါမှုကို အကြိမ်ကြိမ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြရာ ၂၀၁၁ခုနှစ် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပူးတွဲကြေငြာချက်လည်း ပါဝင်ပြီး ယင်းကြေငြာချက်မှ “ကမ္ဘာတလွှားမှ သန်းထောင်ချီရှိသော လူများအား ပြောရေးဆိုခွင့်ဟူသော အသံတစ်ခု ပေးအပ်ရာတွင် အင်တာနက်၏ ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်းရှိသော သဘာဝအရ ၎င်းတို့၏ သတင်းအချက်အလက် လက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်မှုစွမ်းရည်ကို သိသာစွာ တိုးမြှင့်လာစေခြင်းနှင့် ဗဟုဝါဒနှင့် သတင်း ရေးသား တင်ပြခြင်းတို့ပါ တိုးမြှင့်လာခဲ့သည်” ဟု မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။

၂၀၁၁ခုနှစ် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပူးတွဲကြေငြာချက်၌ နိုင်ငံများသည် အင်တာနက် အသုံးပြုခွင့်အား တိုးမြှင့်ပေးရမည် ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပြီး “လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ထိရောက်စွာ ပေးအပ်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံအများတွင် လူသားအားလုံး အင်တာနက် အသုံးပြုခွင့်ကို တိုးမြှင့်ပေးရန် မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရမည့် တာဝန်တစ်ရပ်ကို အပ်နှင်းသည်” ဟု တင်ပြထားသည်။ အင်တာနက် အသုံးပြုခွင့်သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ကျော်အတွင်း ခုန်ပြန်ကျော်လွှား တိုးပွားသော်လည်း၊ လူသားအားလုံး တန်းတူညီမျှစွာ အသုံးပြုခွင့် ရနိုင်ရန်မှာ စိန်ခေါ်မှုတစ်ခု ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြေးနန်းဆက်သွယ်ရေး သမဂ္ဂ (International Telecommunication Union - ITU)အရ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများ၏ ပျမ်းမျှ အင်တာနက် အသုံးနိုင်ပြုမှုနှုန်းမှာ ၂၀၁၃ခုနှစ်တွင် ၇၇ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိပြီး၊ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင်မူ ပျမ်းမျှ အင်တာနက် အသုံးပြုမှုနှုန်းမှာ ၃၁ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိသည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဒစ်ဂျစ်တယ် နည်းပညာ ကွာဟချက်အပြင် နိုင်ငံအများစု၌ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော မြို့နေလူတန်းစားနှင့် ဆင်းရဲ နွမ်းပါးသော ကျေးလက် လူတန်းစားများအကြား ပြည်တွင်း ကွာဟမှုများလည်း တွေ့ကြုံနေရသည်။

ဆင်းရဲသား ပြည်သူများနှင့် အလွန် ခေါင်သော “လမ်းဆုံး” ကျေးလက်ဒေသများအတွက် အပါအဝင် အထူးသဖြင့် ဈေးကွက်အနေဖြင့်လုပ်ဆောင်ရန် မမျှော်လင့်နိုင်သည့် နေရာများတွင် နိုင်ငံတော်များမှ ပိုမိုမြင့်မားသော အင်တာနက်

အသုံးပြုနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သော၊ မြှင့်တင်ပေးသင့်သော နည်းလမ်း အတော်များများရှိပါသည်။ နှုန်းထားများ သတ်မှတ်သည့် စနစ်များ၊ အလုံးစုံသော ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးရန် သဘောတူညီချက်များ စသည့် စည်းကမ်း ကြီးကြပ် ထိန်းသိမ်းမှု ယန္တရားများသည် အင်တာနက်ကို ပိုမိုမြင့်မားစွာ လက်လှမ်းမီ အသုံးပြုနိုင်ရန် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ အချို့နိုင်ငံများတွင် အင်တာနက် အသုံးပြုနိုင်ရန် ဝန်ဆောင်ပေးသူများသည် ကျေးလက်ဒေသနှင့် မြို့ပြဒေသများတွင် တန်းတူနှုန်းထားများ ကောက်ခံရန် လိုအပ်ပြီး ပိုမို အမြတ်အစွန်းရရှိသော မြို့ပြ အင်တာနက်ချိတ်ဆက်မှုများမှတစ်ဆင့် ကျေးလက် ကြီးမားသော အင်တာနက် ချိတ်ဆက်မှု စတင် မိတ်ဆက်ခြင်းကို ထိရောက်စွာ ငွေကြေးပံ့ပိုးပေးပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြည်သူပိုင်ဘဏ္ဍာဖြင့် ကူညီထောက်ပံ့မှု ပေးခြင်းဖြစ်လည်း ပိုမို ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။ သတင်း အချက်အလက်နှင့် နည်းပညာ ဌာနများနှင့် ပြည်သူများ အင်တာနက် သုံးစွဲနိုင်သည့်နေရာများ တည်ထောင်နိုင်ခြင်း၊ အင်တာနက်ဆိုင်ရာ အသိပညာ အမြင်ဖွင့်ခြင်းနှင့် သုံးစွဲမှု တတ်မြောက်ခြင်းတို့သည်လည်း အင်တာနက် လက်လှမ်းမီမှုကို ချဲ့ထွင်နိုင်သည့် နည်းလမ်းများပင်ဖြစ်ပါသည်။

အင်တာနက် အသုံးပြုမှု မြင့်မားလာခြင်းနှင့်အတူ အသရေဖျက်မှု ဥပဒေကဲ့သို့သော တည်ဆဲ ဥပဒေ စနစ်များကို ဆက်သွယ်ရေး ပတ်ဝန်းကျင်သစ်နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ရာတွင် လည်းကောင်း၊ အွန်လိုင်းမှ လိမ်လည်မှုများနှင့် ဆိုက်ဘာခြိမ်းခြောက်မှုများကဲ့သို့သော အမျိုးအစားသစ်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာမည့် ဒစ်ဂျစ်တယ် ရာဇဝတ်မှုများကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရန်သာမက အွန်လိုင်း စီးပွားရေးကဲ့သို့သော အခွင့်အလမ်းသစ်များကိုပါ ကာကွယ်ပေးမည့် ဥပဒေ စနစ်အသစ်များကို ရေးဆွဲရန်လည်းကောင်း ဥပဒေဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများလည်း လိုက်ပါလာပါသည်။ မှတ်သားရမည့် အရေးကြီးသော အချက်တစ်ချက်မှာ အွန်လိုင်း ရာဇဝတ်မှုများသည် ထင်ထားသလို အသစ်ပေါ်လာခြင်း မဟုတ်ချေ။ ဥပမာ လိမ်လည်မှုမှာ နိုင်ငံအများစုတွင် အတော်လေးပင် ယေဘုယျ စကားလုံးဖြင့် တရားဝင် တားမြစ်ထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အရေးယူသည့် နည်းပညာများနှင့် အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်များကို ခေတ်နှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြုပြင်မွမ်းမံရန် လိုအပ်နိုင်သော်လည်း နိုင်ငံများသည် တည်ဆဲ ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ မလုံလောက်ဟု ရှင်းလင်းသော အထောက်အထားများ မရှိဘဲ ဥပဒေအသစ်များကို အလျှင်အမြန် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းကို ရှောင်ရှားသင့်ပါသည်။

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် သက်ရောက်သော ဥပဒေများ ရေးဆွဲရာတွင် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းသည် အစဉ်အမြဲ အရေးကြီးသော်လည်း ဤအချက်သည် ခက်ခဲ ရှုပ်ထွေးမှုများ၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ နက်နဲမြင့်မားမှုများနှင့် လျှင်မြန်သော ပြောင်းလဲတတ်သည့် သဘာဝတို့ကြောင့် အင်တာနက်နှင့် ပတ်သက်လျှင် အထူးအရေးကြီးပါသည်။ ဥပဒေကိစ္စများတွင် နီးနွယ်ပါဝင်သူများစွာ၏ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှသာလျှင် ကိုးရီးကားယားနှင့် နည်းပညာပိုင်းအရ ထိရောက်မှုမရှိသော စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများသာမက အပြစ်မရှိ သို့မဟုတ် နူးညံ့ကြင်နာသော အပြုအမူများ နှင့်တွဲလျက်ပါလာသည့် ထိခိုက်နစ်နာနိုင်စေသော အပြုအမူများ အား တားမြစ်သည့် ဥပဒေများကိုပါ ရှောင်ရှားနိုင်ပါသည်။

အင်တာနက်ကဲ့သို့ မည်သည့် ဆက်သွယ်ရေး ကြားခံစနစ်နှင့် မဆို အင်တာနက်ပေါ်တွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့် မည်သည့် ကန့်သတ်ချက်မဆို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ် (*International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR*) အပိုဒ် ၁၉(၃)တွင် ပါရှိသော သုံးပိုင်းပါသည့် စာပိုဒ် တွင်ဖော်ပြထားသည်နှင့်အညီ အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီရမည်ဖြစ်ပါသည်။ (မှတ်စုတို အမှတ် ၂ ကို ဖတ်ပါ။) အခြားအနေအထားများအတွက် ပုံစံထုတ် ရေးဆွဲထားသော စည်းမျဉ်း စည်းကမ်း ဥပဒေများကို အင်တာနက်သို့ ရိုးရှင်းစွာ ပြောင်းရွှေ့လိုက်ခြင်းသည် အခြေခံ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု

မတူညီခြင်းကြောင့် ပြဿနာများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ၂၀၁၁ခုနှစ် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပူးတွဲကြေငြာချက်၌ ဖော်ပြထားသည်မှာ -

တယ်လီဖုန်း ဆက်သွယ်မှုနှင့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုတို့ကဲ့သို့ အခြားသော ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများအတွက် စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ ရေးဆွဲရန် ချဉ်းကပ်သည့် နည်းလမ်းများကို အင်တာနက်သို့ အလွယ်တကူ မကူးပြောင်းနိုင်ဘဲ အင်တာနက်အတွက် အတိအကျ ပုံစံထုတ်ရန် လိုအပ်သည်။

အွန်လိုင်းဆက်သွယ်ရေး၏ တမူထူးခြားသော လက္ခဏာတစ်ရပ်မှာ ပုဂ္ဂလိက ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်သူများသည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှ ပါဝင်ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသည်မှာ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် အွန်လိုင်းရအောင် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပါဝင်သော နက်နဲဆန်းသစ်သည့် နည်းပညာနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံ လိုအပ်ချက်များကြောင့်လည်း ဖြစ်သလို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့မှ ပံ့ပိုးပေးနိုင်သော ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ထပ်ဆင့် တန်ဖိုးများ၏ အလွန် များပြား ကျယ်ပြန့်သော အလားအလာ - ဥပမာ အင်တာနက် အချက်အလက် ရှာဖွေပေးသော ဝန်ဆောင်မှုများ သို့မဟုတ် (Facebook ကဲ့သို့) လူမှုမီဒီယာများကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ အော့ဖ်လိုင်း ခေါ် အင်တာနက်ပြင်ပ ကမ္ဘာတွင် ထုတ်ဝေသူများနှင့် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများ ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂလိက ကြားဝင် လုပ်ငန်းလုပ်သူများအတွက် ကန့်သတ်မှုအတိုင်းအတာသည် - မူလ စာရေးဆရာများ၏ တာဝန်ရှိမှုစံနှုန်းများ ကဲ့သို့ပင် တန်းတူရှိသည်။

ဤအချက်သည် အွန်လိုင်းတွင် လုံးဝ မဖြစ်နိုင်သည်မှာ “စာရေးသူများ” နှင့် ကြားခံတို့အကြား (Google သည် ၎င်း၏ ရှာဖွေပေးသော ဝန်ဆောင်မှုက အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို ရှာဖွေစဉ် ညွှန်းဆိုသော အသရေပျက်ပြားစေသည့် ဖော်ပြချက်များအတွက် ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိခဲ့ပါက ဟုသာ စဉ်းစားကြည့်ပါ) လွန်စွာ ကွဲပြား ခြားနားသော ဆက်ဆံရေးကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရာတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် ကြားခံများအား အင်တာနက်ပေါ်တွင် တင်ထားသော ပုံများ၊ စာများနှင့် အခြား အရာများကို ပြန်ရုတ်သိမ်းရန် အမိန့်ပေးခံရသည့် အခါမှလွဲ၍ တာဝန်ရှိမှုမှ ကာကွယ်ပေးသင့်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာများသည် သတိပေးခြင်းနှင့် တင်ထားသော အကြောင်းအရာများကို ပြန်ရုတ်သိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်း များကို လိုက်နာကျင့်သုံးရာ ယင်းဥပဒေအရ ပြဿနာ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု အသိပေး အကြောင်းကြားခြင်းခံရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ကြားခံများမှ ထိုတင်ထားသော အကြောင်းအရာများအား ချက်ချင်း အင်တာနက်ပေါ်မှ ပြန်ရုတ်သိမ်းပေးရန်လိုသည်။ ထိုသို့သော သတိပေးချက် ထုတ်ပေးသူ မည်သူ့ကိုမဆို ဆင်ဆာဖြတ်ခွင့်နှင့် ဗီတိုဖြင့် ငြင်းပယ်ခွင့် အာဏာတစ်ခုကို ပေးအပ်လိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဤ ပြဋ္ဌာန်းချက်သည် အွန်လိုင်းပေါ်တွင် ထုတ်ပြန် ပြောဆိုချက်အတွက် မလုံလောက်သော ကာကွယ်မှုကို ပေးလေသည်။ ပိုမို ကောင်းမွန်သော အလေ့အထမှာ တရားရုံးနှင့် အမှီအခိုကင်းသော စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းရေး အဖွဲ့ တို့ကဲ့သို့သော အမှီအခိုကင်းသော စောင့်ကြည့်ရေး အဖွဲ့များမှ ကြားခံများအား အင်တာနက်ပေါ်တွင်တင်ထားသော အရာဝတ္ထုများကို ရုတ်သိမ်းရန် အမိန့်ပေးမှသာလျှင် ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ပြီး အချို့သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် ပိုမို အားကောင်းသော “လုံခြုံသည့် ဆိပ်ကမ်း” ဟု အမည်ရသော ကာကွယ်မှုများကို ယင်းကဲ့သို့ ချမှတ်ထားသည်။

အင်တာနက်၏ အခြားသော တမူထူးခြားမှုတစ်ခုမှာ မည်သည့်နေရာမှ မဆို လွှင့်တင် လိုက်သော အချက်အလက် အရာဝတ္ထုများကို အသုံးပြုသူများသည်လည်း မည်သည့်နေရာမှမဆို ချက်ချင်း ရယူ သုံးစွဲနိုင်ခြင်း ဖြစ်သော

ကမ္ဘာနှင့်အဝှမ်း စစ်မှန်သော သဘော သဘာဝ ဖြစ်သည်။ ၎င်းအချက်ကြောင့် အင်တာနက်တွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်ပြီး တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အမှုအခင်းများ တိုးပွားပေါ်ပေါက်လာစေသည်။ ထိုအချက်သည် အသရေဖျက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး အထူး ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်လာပြီး တရားလိုများမှာ အသရေဖျက်မှု ခရီးသွားလုပ်ငန်း လုပ်လာကြကာ တရားလိုအတွက် အဆင်ပြေနိုင်မည့် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို လိုက်ရှာပြီး အမှုဖွင့်ကြသည်။ ဤသည်ကို ဖြေရှင်းရန် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်များမှ ၎င်းတို့၏ ၂၀၁၁ခုနှစ် ပူးတွဲကြေငြာချက်တွင် အောက်ပါ ချဉ်းကပ်ပုံဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းထားသည် -

အင်တာနက်တွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ တရားစွဲမည့် အမှုများ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို ထိုအမှုများနှင့် အမှန်တကယ် ခိုင်မာသော ချိတ်ဆက်မှုရှိသော နိုင်ငံများတွင်သာ ကန့်သတ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပုံမှန်အားဖြင့် ရေးသားတင်ပြသူသည် ထိုနိုင်ငံတွင် အခြေချထားသောကြောင့်၊ ထိုအကြောင်းအရာများကို ထိုနိုင်ငံတွင် အင်တာနက်ပေါ် လွှင့်တင်ခဲ့သောကြောင့်နှင့်/သို့မဟုတ် ထိုအကြောင်းအရာသည် ထိုနိုင်ငံသို့ ဦးတည်ထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂလိက ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အဖွဲ့များသည် ခိုင်မာထင်ရှားသော ထိခိုက်နစ်နာမှုများ ခံစားရကြောင်း သက်သေပြနိုင်မှသာ သတ်မှတ်ထားသော တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာအတွင်း တရားစွဲဆိုနိုင်စွမ်းရှိသည်။ (အသရေဖျက်မှု ခရီးသွားလုပ်ငန်းကို တားဆီးရန် ထုတ်ပြန်ထားသော ဥပဒေ)။

အင်တာနက် အသုံးပြုမှု၏ နောက်ထပ် တမူထူးခြားသည့် လက္ခဏာ တစ်ရပ်မှာ စကားသဖွယ် စီစစ်ခြင်းနှင့် တားဆီးခြင်း စနစ်များ ကဲ့သို့သော နည်းပညာကို အခြေခံထားသည့် ထိန်းချုပ်မှုစနစ် သစ်များကို ခွင့်ပြုလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ စီစစ်သော စနစ်များသည် နောက်ဆုံး အသုံးပြုသူများ၏ ၎င်းတို့ထံရောက်လာသော အကြောင်းအရာများအပေါ် ထိန်းချုပ်မှု ပြုလုပ်ခြင်းကို ပိုမိုတိုးတက်စေသော်လည်း နိုင်ငံများမှ မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသော စီစစ်ခြင်း သို့မဟုတ် တားဆီးခြင်း စနစ်များမှာ ယခင် ဆင်ဆာစနစ်၏ တရားမူတမူမရှိသည့် ပုံစံတစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုသည်။ ထိုသို့ တားဆီးမှု စနစ်၏ အဆုံးစွန်သော ပုံစံများတွင် အကျော်ကြားဆုံးနှင့် ထိုးထွင်းဝင်ရောက်တားဆီးနိုင်မှု အမြင့်ဆုံး မှာ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဂရိတ်ဖိုင်းယားဝေါလ် “မဟာမီးတံတိုင်း” (Great Firewall) စံနစ် ဖြစ်သည်။ အလားတူ စနစ်များကို အခြားသော နိုင်ငံများတွင် စူးစမ်း ရှာဖွေ သို့မဟုတ် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်နေကြရာ ရုရှား၊ အီသီယိုးပီးယားနှင့် ကာဇက်စတန်နိုင်ငံတို့ ပါဝင်၍ ဤစနစ်များသည် အင်တာနက်၏ သဘော သဘာဝကို ဖွဲ့စည်းပုံအရပင် အဓိက ခြိမ်းခြောက်လျှက်ရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဂရိတ်ဖိုင်းယားဝေါလ် စနစ်မှာ တရုတ်ပြည်သူများ၏ အင်တာနက် အသုံးပြုနိုင်စွမ်းကို ကန့်သတ်ရုံမျှမက နေရာအနှံ့မှ အင်တာနက် အသုံးပြုသူများ နှင့် တရုတ်ပြည်ရောက် လူအများ အကြား ဆက်သွယ်နိုင်စွမ်းကိုလည်း လျော့ပါးစေသည်။

အင်တာနက်၏ အခြား အရေးကြီးသော ကိစ္စတစ်ရပ်မှာ ကွန်ယက်၏ ကြားနေ မူဝါဒဖြစ်သည်။ အနိမ့်ဆုံးအဖြစ် အင်တာနက် အသွားအလာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို လုံးဝ ဖယ်ထုတ်ထားသည်။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အထူးပြဋ္ဌာန်းချက်များမှ ၎င်းတို့၏ ၂၀၁၁ခုနှစ် ပူးတွဲကြေငြာချက်တွင် “အင်တာနက်မှ သတင်း အချက်အလက်နှင့် အသွားအလာ၏ အသုံးပြုမှုတွင် စက်ကိရိယာ၊ ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာ၊ ရေးသားသူ၊ အရင်းအမြစ်နှင့်/သို့မဟုတ် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာ၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဝန်ဆောင်မှု သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်တို့အပေါ် မူတည်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမပြုရ”ဟု ဖော်ပြထားသည်။ အင်တာနက်လိုင်းယူခြင်းနှင့် အင်တာနက်မှ အချက်အလက် လက်ခံ ရယူခြင်းအတွက် ပေးရသည့် အဖိုးအခ နှုန်းထားများ မတူညီမှုပစ္စည်းသည် ပိုမို အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ်သည်။ အချို့သော ထောက်ခံသူများက ၎င်းကဲ့သို့ နှုန်းထား ကွဲပြားမှုများကို တားမြစ်လိုသော်လည်း မတူညီသော နှုန်းထားကောက်ခံမှုမှာ အမြစ်တွယ်နေပြီးဖြစ်သောကြောင့် လုံးဝ ကွယ်ပျောက်သွားရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ပေ။

အင်တာနက် အသုံးပြုမှု မြင့်မားလာခြင်းသည် တည်ထောင်ထားသော မူပိုင်ခွင့်နှင့် ဉာဏပစ္စည်းဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုကို ကာကွယ်သည့် စနစ်အတွက် အရေးပါလာသည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။ အင်တာနက်သည် များပြားလှသော တီထွင် ဖန်တီးနိုင်မှုနှင့် အနုပညာပုံစံသစ်များ မွေးဖွားလာရန် ကူညီ ပံ့ပိုးပေးသည်။ သို့သော်လည်း ဒစ်ဂျစ်တယ် ဖိုင်များကို အလွယ်တကူ ကူးယူခြင်းနှင့် မျှဝေ ဖြန့်ဖြူးနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် မူပိုင်ခွင့် ချိုးဖောက်မှုများမှာ ယခင်က မကြုံဖူးလောက်သည့် အဆင့်များအထိ တိုးမြင့်လာသည်။ အနုပညာ ဖန်တီးသူများ၏ အသက်ရှင် နေထိုင်မှုအတွက် ဒစ်ဂျစ်တယ်စနစ်ဖြင့် ရောင်းချနိုင်မှု အပါအဝင် ဝင်ငွေ ရရှိနိုင်သည့် အခွင့်အရေးကို သေချာ လုံခြုံစွာ ကာကွယ်ပေးပေးသင့်သော်လည်း နိုင်ငံများသည် မူပိုင်ခွင့် ခြွင်းချက်များ (ဥပမာ မျှတသော အသုံးချမှုနှင့် မျှတသော အရောင်းအဝယ်)ကို ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်ကာလ အရသင့်တော်လျော်ညီသော ဟန်ဖြင့် ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်အောင်လည်း သေချာစွာ လုပ်ဆောင်ပေးသင့်သည်။ စည်းကမ်း ချိုးဖောက်မှုများအတွက် အထူးသဖြင့် အင်တာနက် အသုံးပြုမှုကို ပိတ်ပင်ခြင်းကဲ့သို့ အလွန် ပြင်းထန်သော အပြစ်ဒဏ်ပေးမှုများကို ဂရုတစိုက် ရှောင်ရှားသင့်သည်။

Further Reading:

ပိုမိုဖတ်ရှုလေ့လာရန်

- International Telecommunication Union, *ICT Facts and Figures*, 2013: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/facts/ICTFactsFigures2013-e.pdf>.
- Centre for Law and Democracy, *A Truly World-Wide Web: Assessing the Internet from the Perspective of Human Rights*, 2012: <http://www.law-democracy.org/wp-content/uploads/2010/07/final-Internet.pdf>.
- Joint Declaration on Freedom of Expression and the Internet: <http://www.law-democracy.org/wp-content/uploads/2010/07/11.06.Joint-Declaration.Internet.pdf>.
